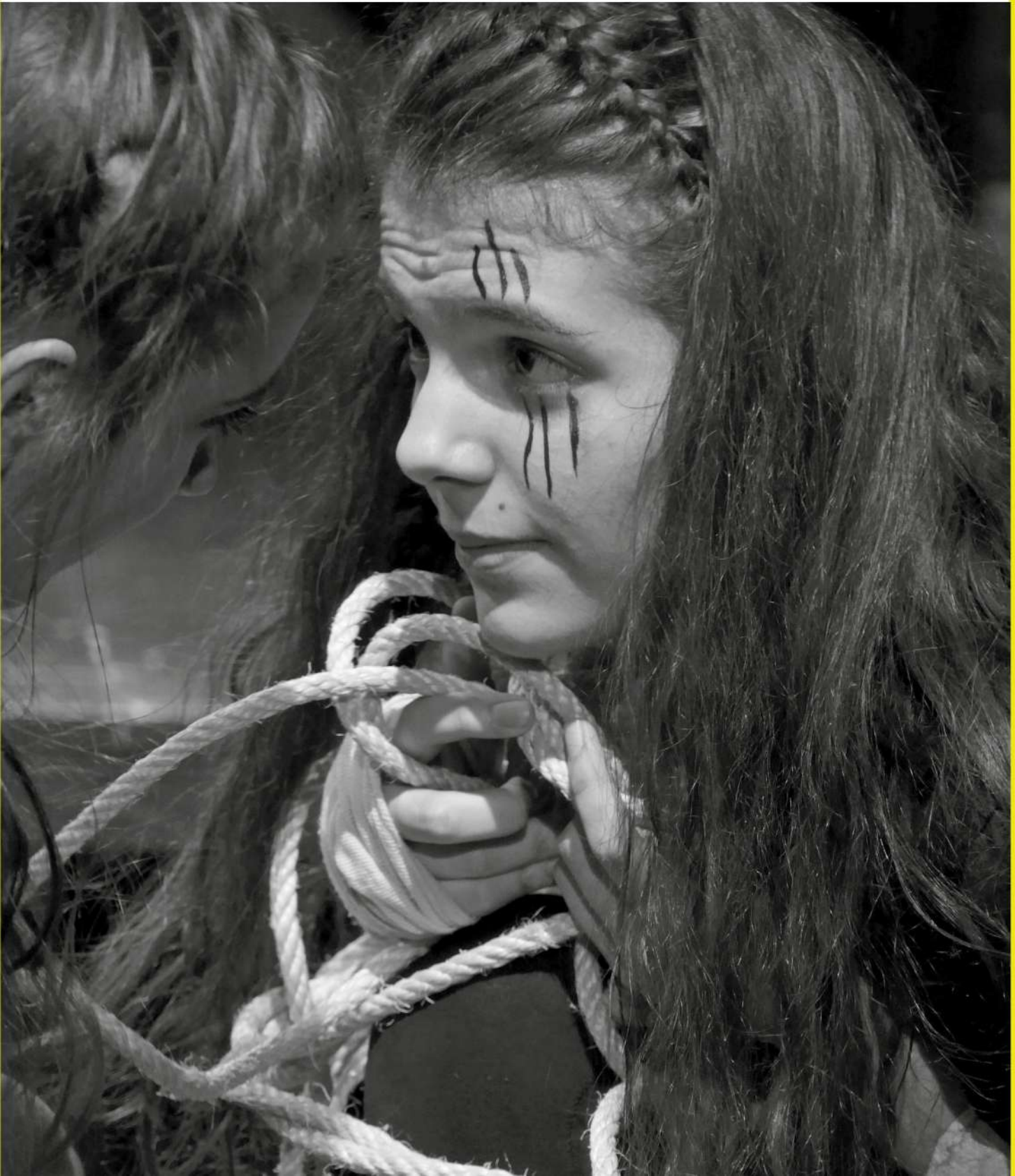

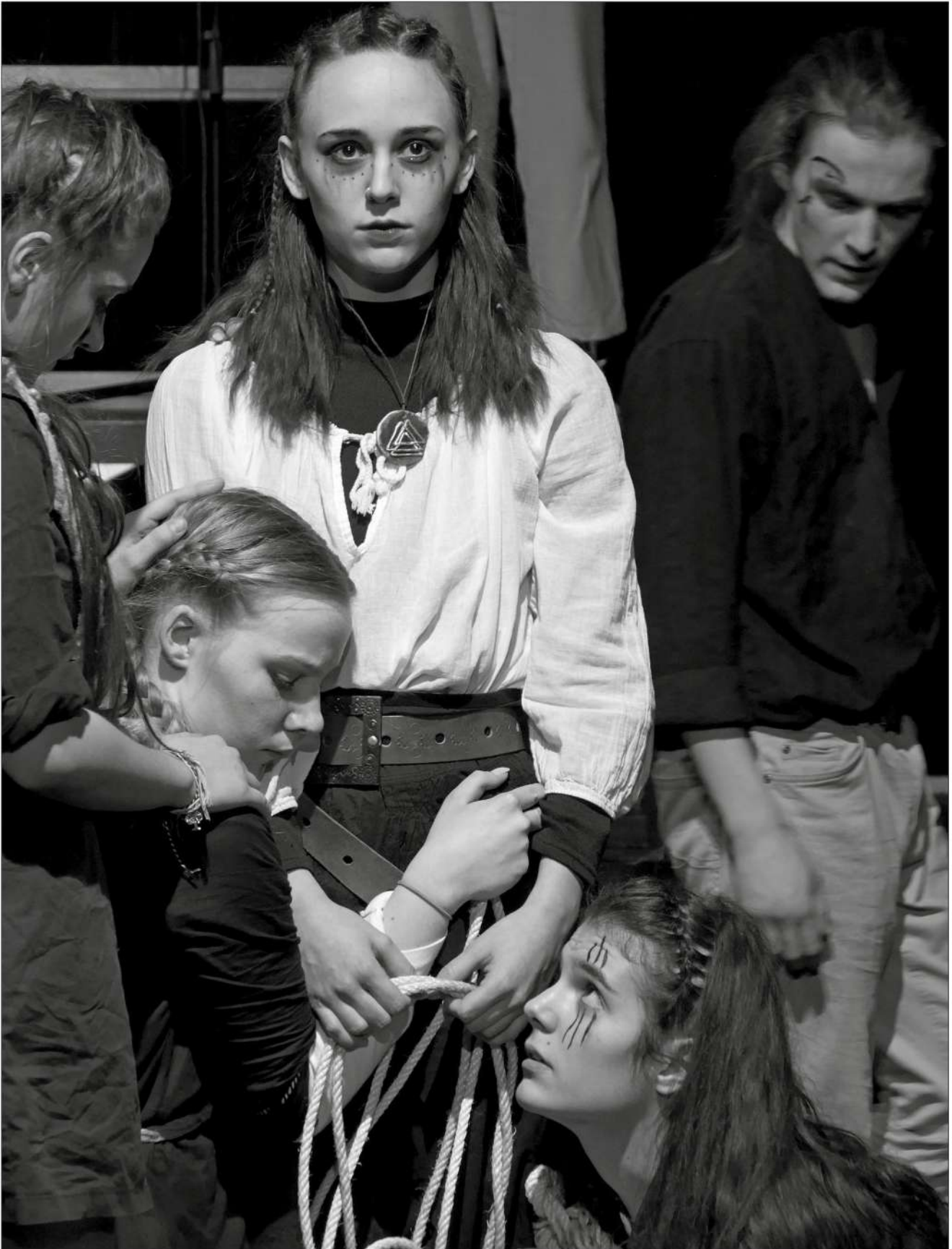
dpm

drámapedagógiai magazin

a Magyar Drámapedagógiai Társaság periodikája

59. szám

SAGA

Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium / KIMI, Gyakorlatos színész 11. évfolyam
Rendező: Eck Attila

Németh Mónika felvételei

dpm

drámapedagógiai
magazin

a Magyar
Drámapedagógiai
Társaság periodikája
59. szám
(2018/2)

ISSN 1216-1071

A szerkesztőség postacíme:

1022 Budapest, Marczibányi tér 5/A
telefon: (70) 3353959
honlap: www.drama.hu
e-mail: drama@drama.hu

Kaposi László (felelős szerkesztő)

telefon: (28) 748564
e-mail: kaposi@drama.hu

**Felelős kiadó:
az MDPT elnöke**

Borító: Hevesi Andrea

Támogató:

A Drámapedagógiai Magazin
megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap
támogatja

Számlaszámunk, amelyre az érdeklődők befizethetik az éves tagdíjat és a DPM megrendelési összegét: 11701004-20065946

**Nyomdai munkák:
ABAKUSZ Vállalkozás**

TARTALOM

<i>A felelős szerkesztő jegyzete</i> (KL)	2
<i>Dél-alföldi Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> Patonay Anita	2
<i>Nyugat-dunántúli Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> Komáromi Sándor	5
<i>Közép-magyarországi Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> Körömi Gábor	9
<i>Dél-dunántúli Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> Herczog Noémi	15
<i>Észak-alföldi Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> (Debrecen) Fekete Anikó	18
<i>Észak-alföldi Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> (Nyíregyháza) Jászay Tamás	20
<i>Észak-magyarországi Regionális Diákszínjatszó Találkozó</i> Zuti Krisztián	23
<i>I. Országos Diákszínházi Fesztivál</i> – zöld szekció (Jászay Tamás)	25
– kék szekció (Szemerédi Fanni)	28
<i>XXIX. Országos Diákszínjatszó Találkozó</i> Balla Richie	31
<i>ODE- fórum</i> Fekete Anikó	33
<i>Ismeretlen ismerősök – ODE-tábor</i> Fekete Anikó	35

A címlapon: SAGA – Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium / KiMi, Gyakorlatos színész 11. évfolyam, rendező: Eck Attila

A hátlapon: AZ ÁLLATFARM TÖRTÉNETE – Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium, Gyakorlatos színész 14. évfolyam. George Orwell regénye, Eörsi István fordítása alapján írta és rendezte: Somogyi Tamás. Zeneszerző, zenei korrepetitor: Fekete Anikó; látvány, bábok: Jakob Nóra; koreográfus: Góbi Rita
Fotó Németh Mónika

A felelős szerkesztő jegyzete

Tudjuk, eleget halljuk a hétköznapiakban is: akkor történt meg valami (bármilyen), ha írtak róla, ha film készült róla, ha közvetítették – és sorolhatók lennének a közvetítési technikák, számuk egyre nagyobb.

„Megtörténté tenni”, ezt a célt szolgálhatja ebben az évben a Drámapedagógiai Magazin két színjátszással hangsúlyosan foglalkozó száma is. Az első már megjelent (DPM 58. sz.), ez hagyományosan a gyermekszínjátszás jeles eseményeit szemlézi, a teljességre való törekvés nélkül – nem esik szó benne minden megyei vagy regionális találkozóról: arról adhattunk valamit (hírt), amiről kaptunk is.

És itt a második szám is: mivel a diákszínjátszásról a 2018-as esztendőben az előző jó néhány évhez viszonyítva sokkal több írásos beszámolót kaptunk (köszönet érte minden szerzőnek és szervezőnek), módunkban áll egy olyan számot is kiadni, amelyik ennek az életkori csoportnak az országos fesztiváljával, regionális és országos találkozóival, valamint egyéb rendezvényeivel foglalkozik, mint például tábor, fórum.

Ahhoz, hogy szóljunk a diákszínjátszásról, kellő okot jelenthetne önmagában az Országos Diákszínjátszó Egyesület megújulása – és itt nem is a vezetésben történt személyi változásokról van szó, hanem valódi, tartalmi megújulásról. Az ODE – természetesen – rendkívül fontos szervezet, sok oka van ennek, ezek között az egyik legfontosabb, hogy nélküle a magyar amatőr színjátszás jelenleg működő, szépen építkező felmenő rendszere megszakadna, előbb-utóbb meg is szűnne.

A felelős szerkesztő nem csak esetleges elfoglaltsága (az egykori alapító egyesületi elnöknek talán ilyen is lehet), diákszínjátszós múltja miatt véli fontosnak azt, ami 2018-ban a hazai diákszínjátszásban történt: egyszerűen azért is, mert nem kis öröm látni, ha minden előjel ellenére vagy azzal együtt, de *történik valami*. A diákszínjátszásban jelenleg energia, szándék, tudás, sok munka van. És *pezsgés*. Kíváncsian várjuk, hogy mindez meddig tart, vagy meddig tartható fenn. Abban biztosak vagyunk, nem arra kell várnunk, hogy „kiforja magát”, hogy utána milyen lesz, a diákszínjátszásnak talán lételeme a „pezsgés”. A jelenlegi helyzet – leszámítva az anyagiakat, a rendezvények finanszírozását –, úgy tűnik, szép reményekre jogosít.

A diákszínjátszás regionális fórumai

Dél-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozó, Kecskemét

– Lehetőség –

Patonay Anita

Diákszínjátszónak lenni: lehetőség. Lehetőség arra, hogy közösséghez tartozhass, hogy színházon keresztül gondolkodhass, hogy megfogalmazhadd véleményed és a színjátszás eszközével ezt meg is mutathadd.

Ez a lehetőség jellemezte az ODE Dél-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozóját 2018. március 16-17-én, Kecskeméten.

A rengeteg diákszínjátszó találkozó során résztvevőként és zsűriként is sokat gondolkodtam azon, hogy mi kell egy jó diákszínjátszó találkozóhoz. Elsőként mindig a hangulat jutott eszembe. Olyan hangulatot képzeltem magam köré, ahol a diákok örömmel fogadják egymás előadásait, akár nyílt színi taps is kitörhet, együtt sírunk és együtt nevetünk a más diákok által készített előadásokon. Úgy érzem, hogy az elmúlt évek során ez nagyon jól működik a regionális találkozókon. Fesztelen a hangulat, a diákok alig férnek be egy-egy előadásra, mert mindenki kíváncsi a másik munkájára. És Kecskeméten is így működött. Hatalmas élmény volt, hogy szinte mindig telt ház előtt játszhattak a diákok. Nézték egymást a fiatalok. Olyan közösségi élményben lehetett része a játszóknak, amely a kíváncsi és támogató atmoszférát teremtő társaikról is szólt: a Kecskeméten rendezett diákszínjátszó találkozóon rengeteg diák volt jelen, résztvevőként, nézőként, szervezőként, önkéntesként.

A szervezést Józsa Katától a fiatalok vették át. Pontosabban Kata átadta a fiataloknak a stafétát. Vagyis át tudta adni a fiataloknak, akik éltek a helyzettel és egy közvetlen és dinamikus fesztivált tudtak megvalósíta-

ni. Pontosan működött minden. Nem volt kapkodás, csúszás, gördülékenyen zajlott az idei diákszínjászó találkozó. Meg kell említenem a háttérben önkéntesként jelen lévő fiatalok munkáját. Minden helyzetben készségesen reagáltak a felmerülő nehézségekre. A fesztelen hangulathoz az ő jelenlétük is hozzátartozott. Józsa Kata szervezői nyugalma és kiegyensúlyozottsága, továbbá háttérmunkája adta meg az erős alapot ahhoz, hogy ez a találkozó ilyen harmonikusan és derűsen tudott megvalósulni.

Tehát egy jól működő diákszínjászó találkozóval kapcsolatban elmaradhatatlan a jó szervezés is. Ami nem csupán arról szól, hogy amikor ott vagyunk egy-két napig zökkenőmentesen menjen minden, hanem szól az előkészületekről, az előadások sorrendbe rakásáról, a szünetek tervezéséről, a szakmai beszélgetésekre elég idő hagyásáról... És ez meg tudott valósulni Kecskeméten.

Jó lehetőségnek láttam, hogy a szervezők teret biztosítottak olyan előadásoknak is, amelyek nem az ODE regionális találkozójának minősítésben résztvevő produkciói, hanem „csupán” a diákszínjászó képviselői (*Casting*, rendezte: Orbán Edit, Kecskeméti Színjászó Műhely drámaszakköröse; *Arany János balladái másképp*, rendezte: Orbán Edit, Gold project, Kecskemét). Ezek az előadások kikapcsolódhattak a nézők, és másmilyen jelenléttel lehetett figyelni. A hangulat itt még fesztelenebb volt.

A találkozó során a veszprémi Pannon Egyetem dráma- és színházismeret tanárszakos hallgatóinak (Farkas Máté – Fekete Balázs – Darabos Petra – Keszte Bálint – Hornok Máté) villámkritikáit olvashattuk. Hihetetlen gyorsan születtek az írások, amelyeket nyomtatott formában sok jelenlévőhöz jutottak el. (És nekem is sokat segítettek a rögzítéssel.)

A legmeghatározóbb élményem, hogy diákok is rendeztek diákszínjászó előadásokat. És több önálló kezdeményezést is láthattunk. Nem új dolog, mégis olyan atmoszférát teremtettek az előadások azzal, hogy tudtuk mi és tudta a közönség is, hogy ez bizony diákrendezés, amilyen hangulat felbecsülhetetlen értékkel bír. Nagyon inspiráló olyan közegben lenni, ahol a diákok is teret kapnak ahhoz, hogy megmutathassák színházon keresztül a gondolataikat. Ez megerősített abban, hogy még több bátorítást kell adni a fiataloknak, hogy ez jó irány, nekünk pedig hagyni kell őket alkotni.

Ami elgondolkodtató volt számomra, az a találkozó zárása. A minősítések kiosztása. Hiába mondjuk a diákoknak, hogy nem a minősítés a fontos, hanem a részvétel, még mindig nem tud hatékonyan működni. Ebben kell, hogy segítsenek a csoportvezetők is.

Én így láttam. Zsúriként.

A diákszínjászó találkozó csoportjairól

9 előadás, 6 kecskeméti és 3 nem kecskeméti előadás volt jelen. Mit is jelent ez számomra? Azt, hogy a kecskeméti műhely rendkívül erős, és ez nagyon biztató, viszont felvetődik a kérdés, a dél-alföldi régióban hol van a többi diákszínjászó csoport? Lehet, hogy vannak csoportok, csak nem jönnek el a találkozóra? De miért?

Határozottan jó volt diákközösségeket színpadon látni. A közös játék öröme és ereje jelent meg mindegyik előadásban. Az volt a benyomásom, hogy a diákok olyan pedagógusokkal, diákszínjászó rendezőkkel dolgoznak, akik jól tartják kézben a csoportokat, és képesek közösséggé formálni őket. A diákszínjászósnak itt tényleg közösségformáló ereje volt.

A diákszínjászó találkozó előadásairól

A csoportok többsége az életjátékokat választotta, háttérbe szorultak a megírt darabok. A munkafolyamatok többsége az improvizációra épült, közös utakat kerestek a diákok és a csoportvezetők számára is fontos témáról. A témák többségében a szexualitást, a zaklatást, a férfivá és nővé érés küzdelmeit, a társadalomba való beilleszkedést járták körül. Az előadások többségét a lendület, a humor, a játékkedv vitte előre. A diákokat körülvevő világra való reflektálás, a kritikai hozzáállás a környezetükhöz markánsan két előadásban jelent meg (*Na most akkor...*, rendezte: Szebeni Zoltán, Horváth Mihály Gimnázium, 11. d és *Fehérszaj*, rendezte: Sárosi Gábor, Ifjú Morbid Színpad, Kecskemét). Az életkorból fakadó problémára épülő, szerelemmel, az ismerkedés nehézségeivel foglalkozó előadás erős helyzet- és jellemkomikummal élve mutatta meg ezeket a feszültséggel teli helyzeteket (*Rém/Álom/Pár-LeftLovers*, rendezte: Kecskés Dóra, Kadások színpadkör). Üde színfoltot jelentett a versszínházi forma az életjátékok és a megírt dákák között, mert ez a műfaj már nem annyira használt a diákszínjászók körében (*A walesi bárdok*, rendezte: Leszkovszki Anna, Petőfi Színpad, Sárbogárd – Mi és a Csodaszőnyeg csoport). Olyan előadást is láthattunk, amelyben a játékok olyan erős játékos kedvvel, hittel és felszabadultsággal voltak jelen a színpadon, hogy érthetlenné vált az, miért azt a darabot választották megmutatásra (*Csiszolatlan bűbáj*, rendezte: Tömő György, Martonvásári Színjászók közössége). Volt olyan előadás, amely újságcikk nyomán született és egy nyomozás volt a középpontjában, és olyan erős képi világot tett fel a nézők számára, hogy maga a történet eltűnt, a nyomozás

jelentősége eltörpült az előadás során (*Kecskemét Noire*, rendezte Sárosi Gábor, Katonások Színjátszókör). Nem csak újságcikk feldolgozásából születhet nehezen egy előadás, hanem egy film alapján elkészített színházi előadás is tele lehet dramaturgiai, történetvezetési gondokkal, a nehezen megtalálható mondanivaló buktatóival. Így történt ez a *Kedves Sixsmith*-ben (rendezte: Kanizsai-Nagy Ákos, Once Társulat) is. Teremtéstörténetet elmesélni is nagy kihívás. Pláne, ha az olyan történet, amit játszóknak raknak össze.

Az előadások közül a diákkezdemenyvezések izgalmassá és különlegessé tették a találkozó hangulatát. Mind a három esetben a színházcsinálás ereje hatotta át az előadásokat. Érdekes kezdeményezésnek tűnt a *Sixsmith* című előadás. Szólt a szerelemről, szeretetről, a művészet mindenhatóságáról és még sok minden másról – túl sok mindenről. A fiatal rendező biztos kézzel vezette a színészeit, és ők biztosan vitték előre a történetet. Viszont a túl sok mesélő az emberi helyzetek kibontására nem adott lehetőséget. Csupán egy-két pillanatban mutatkozott meg, hogy egy erősen végiggondolt történet, egy jó dramaturgiai háttér olyan inspiráló helyzetet teremthetne a játszóknak, hogy tényleg játszani tudjanak, illetve arra is lehetőséget adna, hogy a rendező kibontakoztathassa az előadásban fel-felbukkanó, izgalmas látványvilágra épülő ötleteit.

Az *Énekóra* című előadás két végzős diák kezdeményezése: Szalai Kataé és Varga Leventéé. Pontos játékot és lüktető előadást láthattunk tőlük. Az előadásnak túl hamar vége lett. A darab dialógusa hatásosan szólalt meg, de a játszóknak még nem adtak teret a színészi játéknak, pedig az előadásban benne volt maximálisan annak lehetősége, hogy mind a két szereplővel tudjunk menni, együtt küzdeni, együtt próbálni énekelni. Olyan szűk teret választottak az előadásnak, hogy a levegőtlenesség minket is fojtogatott, így követni tudtuk az énekelni akaró lány történetét. Szurkolok nekik a felvételihez.

A harmadik előadás – a *Rém/Álom/Pár-Leftlovers* – a szerelem kérdéseivel foglalkozott. Három pár kapcsolatán keresztül láthattuk, mi, nézők a mai fiatalok szerelmi küzdelmeit. Ezeket a nehézségeket hol humorosan, hol véresen komolyan, hol meghatóan, hol nyersen mutatták. A zene tombolása itt nem zavart. A fiatalok életérzésének megfelelt. A formai világ kevert volt: hol táncos, hol mozgásszínházi elemeket használó formákban, hol pedig prózában jelentek meg azok az apró helyzetek, amelyekben magunkra ismerhetünk. A rendező, Kecskés Dóra összefogott egy csapatot, végig vitt egy koncepciót. Több helyen érdemes lenne rövidíteni, és még inkább „szervesíteni” a mozgást az adott szituációkhoz. Minden probléma ellenére egy lüktető közösség mesélt el egy fontos emberi, ellentmondásokkal teli helyzetet. Ezért is kapta a Kadások Színjátszókör az egyik arany minősítést.

A másik arany minősítést a *Na most akkor...* című előadás kapta Szentesről. Erdős Virág versét dolgozta át az egyik diák. Az identitáskeresés, a nő-férfi viszony, a „mitkezdjünk magunkkal” és -másokkal helyzetek váltakozása sodró erejű dinamikát adott az előadásnak. Hihetetlen erős jelenléttel és energiával töltötte meg a csapat a színháztermet. Fontos volt számukra az előadás, és így vált fontossá a nézők számára is. A humor meghatározó volt az előadásban, és ez könnyítette például az önvallomások, az élethelyzetek befogadását.

Ennek az előadásnak az ellenpólusa volt a sárbogárdi Petőfi Színpad csoportjának előadása. Ezek a fiatalok arra szerződtek, hogy együtt megmutassák nekünk *A walesi bárdok* című balladát, például ritmusjátékkal, akusztikai hatásokkal. A csoport kissé bátortalanul működött, pedig kezdeményezésük respektálandó. Hat diákszínjátész hitelesen meg tudott szólaltatni egy Arany-balladát Leszkovszki Anna rendezésében.

Látványvilág szempontjából a legerősebb a *Kecskemét Noire* című előadás volt. Erősen szerkesztett képekkel mutatta meg a Katonások Színjátszókör, hogy milyen az a szürreális világ, ahol egy embernek három alteregója abszurd helyzeteket kreál. Az előadásban néha nem lehetett követni a történetet, a gondolati íveket. Keresni kellett, hogy vajon mi miért történik. A diákok viszont szípkázó színházi pillanatokat hoztak létre, erős jelenléttel, izgalmas megoldásokkal.

Erős színházi pillanatok voltak az *Ősleves* című előadásban is (rendezte Sárosi Gábor). A diákok hihetetlen alázattal jelenítették meg magát, a káoszt. A darab olyan vizuális jelrendszert használt, mely belső maradt. A játszó fiatalok maximális impulzivitással működtették a jeleket, az látszódtott, hogy ők értik. A nézők viszont nem kaptak hozzá kulcsot, elegendő segítséget, hogy fejteni tudják. A találkozó egyik legcsodálatosabb pillanata ebben az előadásban valósult meg, olyan volt, mintha egy nő-színházban ülne az ember, ahogy a tanár pusztán magánhangzók használatával irányítja az osztályát. A Katona-Kamra csapata rendkívül összehangoltan működött.

Így volt ez a *Fehérzaj* című előadásban is. Az Ifjú Morbid Színpadosok együtt lüktettek a színpadon. Rengeg témát feldobtak a történetben: abortusz, drog, boldogságkeresés, oktatás, de sajnos nem mindegyik téma került kifejtésre, így nem lett mélysége a véleményeknek és a gondolatoknak. A rádióbeszélgetés keretét működtető két fiatal fantasztikus összhangban adta meg az előadás ritmusát. Olyan játékosan jellemezte mindvégig az előadást, amely minket is tovább tudott sodorni. A frappáns és humoros megoldások kiköcskítették az embert a hétköznapi valóságából, de a hosszabban tartott sötétségben a hétköznapi helyzetek éle, tragikussága, igazságtalansága ütött.

A *Csiszolatlan bűbáj* című előadás története színpadon nehezen megvalósítható. Tele van helyszínváltással, varázslattal, mágiával, amit küzdelmes, nehéz feladat megjeleníteni. Mindebből az előadás a lehető legjobbat hozta ki, ugyanis olyan frappáns és humoros helyzetekkel oldották meg a váltásokat, a varázslatot, hogy az ember egy idő után hátradőlt és nevetett. Az előadásnak több erénye is volt: a játsszók profin uralták a színpadot, hihetetlenül jól éltek a gegekkel és az azokra adott nézői reakciókkal, óriási összhang volt a játsszók között, és a játsszók maguk hihetetlen felszabadultsággal léteztek a színpadon. Milyen jó lett volna, ha egy jobban meghúzott, és emberekről szóló történetet raknak színpadra.

A szakmai beszélgetésekről

A szakmai beszélgetésekre 20 perc jutott egy-egy csoporttal. Komáromi Sándorral, zsűritársammal úgy döntöttünk, hogy jó lenne, ha a csapatok mondanának először magukról néhány mondatot és utána magáról az előadásról: miért ezt a témát, darabot stb. választották. Azt is kértük tőlük, hogy meséljenek arról, hogy milyen munkafolyamatban készült az előadásuk. És utána jeleztünk vissza a diákszínjátszó előadásokra, azt az irányvonalat követve, amit az Országos Diákszínjátszó Egyesület küldött számunkra. Az időkeret miatt inkább a mi visszajelzéseinkről szóltak a beszélgetések, és csupán akkor, ha maradt még idő, tudtuk tovább lépni a „ti hogyan látjátok?” kérdéssel.

Minősítések

Mint említettem, a találkozón arany minősítést kapott a *Na most akkor...* és a *Rém/álm/pár/LeftLovers*, ezüstöt a *Fehérzaj* és az *Ősleves*, bronzot a *Kecskemét Noire*.

A diákszínjátszással kapcsolatos szakmai kérdések a Kecskeméti tapasztalat alapján

A zsűrizésen előkerültek olyan szakmai kérdések, amelyekkel jó lenne, ha foglalkoznánk és közös megoldásokat keresnénk a diákok érdekében.

Mit kezdünk olyan személyes történetekkel a diákszínjátszásban, amelyeket megosztanak velünk a diákok a próbafolyamat során? El kell-e engedni ezeket a nagyon erős helyzeteket, mert a diákok önmagukat látják vagy játsszák? Ilyenkor milyen szempont érvényesüljön jobban: színházi vagy pedagógiai? Mit kezdünk a diákok titkaival? A saját titkok hogyan tudnak színházi helyzetté válni? Mikortól válik fikcióvá, hogyan lehet elemelni ezeket a helyzeteket? Egyáltalán el kell-e emelni? Egy diák mennyire van és lehet tisztában azzal, hogy milyen következményekkel jár a személyes történetek megjelenítése színpadon?

Nyugat-dunántúli Regionális Diákszínjátszó Találkozó

– Prizmalét –

Komáromi Sándor

A győri műhelyeket talán nem kell bemutatni. A Révai Miklós Gimnázium, a KIMI, a RÉV, vagy a diákokból szerveződő „független” produkciók éveken keresztül hatékonyan ágyaztak meg a legigazibb értelemben vett diákszínjátszásnak, annak a formai sokszínűségnek, ami köreikben tapasztalható. Persze az idei fesztiválon sem csak ők tettek azért, hogy a lehető legszínesebb palettáját vonultathassa fel a régió, hiszen Szombathelyről, Celldömölkéről, Veszprémből, de még Dunaszerdahelyről is érkeztek csoportok megszínesíteni a hétvégét.

Tülekedő tömegek minden előadás előtt, állva tapsolás, nagy érdeklődés a szakmai beszélgetések iránt – minden adott volt tehát ahhoz, hogy ne „csak” egy jó hétvégét töltsünk együtt, hanem tényleg tanuljunk is kicsit színházról, színjátszásról, vagy ha másról nem, hát arról, hogy „jé, az én véleményem nem mindig egyezik a másik véleményével”. Mert vitás helyzetekben nem csak az a magatartás létezik, hogy a nekem tetszőt megtartom, a többi kiszórom, hanem bizony meg lehet tanulni szimbiózisban élni azokkal a folyamatokkal, amelyek távolabb állnak tőlünk. Így a világunk nem öntörvényű, hanem másokat elismerő és befogadni képes erővé válik.

Miért indítom innen a beszámolót? Mert mint mindig, a győri találkozón sem azok a pillanatok voltak a legizgalmasabbak, amikor nagy egyetértésben ültünk egymásra kerekedett szemekkel, hanem azok, amikor homlokráncolva kerestük egymás igazságát és tévedéseit annak érdekében, hogy megértsük, miért EZT, miért VELÜK, miért ÍGY... És ezekben a sokszor egyet nem értésekkel terhelt pillanatokban aztán közelebb

kerültünk egymáshoz. Sőt, felülíródtak bennünk már meglévő előfeltételezéseink, szemellenzős meglátásaink, ideáink és minden egyéb, ami a Kékszakállú megközelíthetetlen szobájaként áll belső titkaink közé. Egyszerűbben is fogalmazhattam volna – valódi párbeszédet éltem meg előadások és beszélgetések alatt egyaránt.

Persze, emlékszem még arra az időre, amikor csak Veszprém megyének három nap kellett, hogy a megyei fordulót lebonyolítsa, és emiatt kicsit sóhajtozva, elnosztalgiázva ültem autóba péntek reggel, de nem szabad valamikori állapotokhoz viszonyítani magunkat és a jelent, mert akkor elveszik annak az öröme, hogy egyébként milyen sok diák választja ma is ezt a formát gondolkodásra, önkifejezésre, vagy egyszerűen konvenciók megostromlására. Mindenesetre nagyon örültem annak, hogy Veszprém megyéből az egyetlen nagy múltú és ma is aktív társulatot, a Lovassy Színpadot is köszönhetjük a fesztiválon, és hogy Balatonalmádi is képviseltette magát, akkor is, ha egy szerencsétlen véletlen folytán előadásuk elmaradt. (A rövid játékot végül telefonon megnéztük a csoporttal, és nem mentek haza ők sem visszajelzés nélkül.) A Soltis Lajos Színház is visszacsatlakozott néhány évnyi szünet után, szóval a megnyitóra minden készen állt egy fergeteges együttlétre.

A RÉVAI KEZDŐ CSOPORT munkájáról már a nézőterre vonulás során hallottam véleményeket. Nyilván „bennfentesektől”, hiszen befelé lépdelve megtudtam, ők még valóban kezdők, első megmutatkozásuk, és milyen „cukik”. Hát, én a kezdő-létből nem sokat éreztem, inkább ízig-vérig diákos attitűddel találkoztam, amolyan minden kritériumnak megfelelő első lépéssel. Az egyik olyan előadás volt az ő *XY* című munkájuk, ahol nem éreztem sem a kívülről jövő gondolkodás, sem pedig a forma kényszerét, egyszerűen elindultak egy alapötletből és szépen kibontották azt. Improvizációkkal, laza szerkesztéssel és az öregedés (ovi, sulí, meló, bingo-lét) lineáris folyamatát dramaturgiai mozzgatóként használva. Az egyik legszebb színházi pillanatot is ők produkálták – a hiányosan induló és lassan feltöltődő Légy része-játék a végén keretbe foglalja az előadást, csak itt, az öregkori létben már nem töltődik fel maradéktalanul, hiszen, vannak, akik ekkorra már eltávoztak tőlünk. Ilyen könnyed líraisággal beszélni az elmúlásról ígéretes kezdet.

Az ART+ALOM előadása érdekes problémakört vet fel. A *Tizenkét dühös ember* című filmet alapul vevő munka (*Dönt és?*) merész átírással egy gyilkossá váló fiút helyez a középpontba, és a csupa nőkből álló esküdtsekkel igyekszik felfejteni a tett mögötti motivációkat. Az előadás nem merül mélyre a gyilkosság anatómiájában, de a szerelmespár körülményeit is inkább csak a felszínes (helyenként sztereotip) tények szintjén ábrázolja. Sem az esküdtsek tagjai közti viszonyokról, sem a főszereplő páros problémáiról nem tudunk meg többet, nincs módunk konfrontálódni saját előítéleteinkkel, éppen ezért az előadás végén felkínált interakciótól (szavazhatunk, szerintünk bűnös-e a fiú) is inkább távol maradunk, vagy ha szavazunk, azt úgy tesszük, ahogyan ma divatos – néhány szalagcím alapján eldöntjük a dolgokról, tetszik-e nekünk vagy sem. Az előadás mindazonáltal egy jó elmozdulás is lehet a differenciált színészi alakítások világa felé.

A KÖZÉPSŐ ARRABONA a *Leonce és Léna* történetet konvertálta saját énképére a *Nem korai még?* című előadásban. Ami az Art+alomnak részben, az itt sokkal nagyobb mértékben sikerült: igazi színészi alakításokkal tarkított munkát látunk. Kitűnő figurákká válnak a játszóik, miközben jól használják a zanzásított történet lehetőségeit. Nagy ívű színház nem válik ugyan belőle, de minden pillanatában kellemes, minden öncélúságtól mentes aktualizáció zajlik a játékban. A csapat összmunkáját is öröm volt nézni, egymást jól ismerő, összehangolt társulatként léteztek a játék során.

Az ÉLETÍZESÍTŐK a Soltis Lajos Színház művészeti iskolás (Eck Imre AMI mint fenntartó égisze alatt működő) diákstúdiós csoportja. Az előző tanév végére készült el *Kányavár* című produkciójuk, melyet a csoport ötleteiből Sipos „Sipi” László, egykori diákstúdiósuk írt. Alapötletük egyszerű – mi történik, ha egy osztálykirándulás alkalmával telefonok nélkül a pincébe záródik a közösség? Válaszuk: a kényszerű interakció során felszínre kerülnek az elfojtott sérelmek, és mindenki mindenki farkasává válik egy kis időre. Az előadás legfőbb erénye, hogy a diákok civil világából táplálkozó problémaköröket kiválóan alakítja színházi formákká. A kiváló ritmusban zajló párbeszéd mögött igazi színészi munka rejtezik, a flasbackek világa éppen annyi, amennyi a Family Guyon nevelkedett társadalom agyát is kielégíti, de még nem tolakodó, és még azt is ügyesen elkerülik, amit a szentenciákon szocializált pedagógusi világban nehéz – nem akarnak hiteltelen nagy pálfordulásokat ábrázolni. Ezért van, hogy a darab utolsó mozzanata, mikor is a telefonok újra kézbe kerülnek, nem szuperhősökké változtatja a karaktereket, hanem azonnal degradálja őket sekélyes világuk és viszonyaik szintjére.

A LOVASSY SZÍNPAD hozott anyagból és közös improvizációkból szerkesztette egybe *Csoportkép villanófényben* című játékát. A lazán fűzött etűdök mentén több, a kamasz-felnőtt lét határvonalán táncoló sors lehetőségei bontakoznak ki igazán minőségi színjátszás formájában. Fantasy-világba menekülő lélek, szerelemre vágyó ügyetlenség, kétségbeesett valahová-tartozni-vágyás, lehetetlen apai elvárások és megannyi frusztráló probléma villan fel előttünk, és ahogy az életben, itt se mindenre kapunk megnyugtató válaszokat.

Tóth Bence sziporkázó alakítása az előadás legerősebb pillanatait eredményezi. A csoportvezető, Fűrj Katalin sokszor bizonyította már, hogy kiváló színészvezetéssel kalauzolja diákjait a színpadon, ez most sincs másként, ez adja a legfőbb értéket idei munkájukhoz is. A színpadkép túlságosan is leegyszerűsített – a félkörben ülő, jelenetekre középre mozduló játzó világ sematikussá és szimmetrikussá teszi a szereplők egyébként dinamikus viszonyrendszerét, a kis jelenetek között pedig nem épül igazán feszes, hangulatokat és szituációkat ütköztető kapcsolat.

A COMMENT társulat *A vihar* című előadása nem kisebb küldetésre vállalkozik, mint hogy kicsit zanzásítva, de visszaadja a bonyolult háttértörténetekkel terhelt Shakespeare-mű egészét. A jó dramaturgiai munka igazi irodalmi élmény lehetett a diákoknak, hiszen hallhatóan értik is, miről mesél a nehéz irodalmi szöveg. Az előadás mintha ott tartana, hogy tökéletes pontossággal elemzett egy viszonyrendszert, és most arra vár, hogy a történet szenvedő alakjaihoz kökemény színészi munkákat rendeljen. Ezért éreztük kiváló első lépésnek, de még kiforratlan munkának, sőt, jelen állapotában inkább irodalmi színpadi kezdeményezésnek. Kaliban ábrázolása kimerül néhány görcsös mozdulatban, Ariel szolgálástól való menekülni vágyásából nem látunk a szavak értelméből kihámozható motiváción kívül mást, és nincs igazi súlya még a merényleteknek sem. Ugyanakkor érzékeny líraiság lengi be az előadást, amit remekül tör meg néhány valódi bohóctréfa.

A NLG TÁRSULAT film alapján dolgozott, így került színpadra az *Egy lány* című munkájuk. A rengeteg villanásnyi epizódból álló történet egy szuicid hajlamú lány kálváriáját meséli el, „németes lazasággal”, vagyis a mélyen pszichologizáló folyamatok helyett a humornak és iróniának is terepet kínáló távolságtartás biztonságát ígérő megoldásokkal. Ennek megfelelően a nehéz történet minden tragikumára és abszurditására életszerű, emészthető formát ölt. Az anyát játszó Pintér Fanni kiváló alakítást nyújt, és egyetlen szereplő sem esik abba a hibába, hogy zavaróan mély érzelmeket kanyarítson karakterének, hagyják, hogy a szituációk sodorják őket és a nézőket egyaránt. Ebben a sodrásban azonban van némi negatívum – a túl sok és túl gyors váltás a félkörben ülő nézők közötti székek ki-bepakolgatásával ügyetlenné, sőt, helyenként balesetveszélyessé teszi az átállásokat. Arról nem is beszélve, hogy a nézőt többször eltalálja egy-egy jelenetből kirepülő tárgy és ruhadarab, márpedig ez igen súlyos vétség a néző érzelmi biztonsága felé is.

A H-ALOM társulat posztmodern kísérleti színháza a *Hamlet-cafatok ponyvára és 36 végtagra* címet viseli. A Tóth Szilvia által rendezett előadás Hamlet-szövegekből, illetve a Hamlet ihlette vendégszövegekből egy szétszedett, de össze nem rakott világ ígéretével kecsegteti a nézőt. A bevezető szakaszban megtudjuk a Hamlet körülbelüli sztoriját, a felületes viszonyrendszert, illetve többször kezünkbe kapjuk a megoldókulcsot – ezek tényleg cafatok, szét van szedve, és nincs összerakva. A diákszínjátás nem kizárólag a nagy ívű folyamatok terepe, de a merész kísérletezés is lehet. Erre jó példa az előadás, de csak akkor, ha tanár-diák egyaránt arra is felvértezi magát, hogy amennyiben kísérletet vállal, vállalja a vele járó esetlegességet is, vagyis azt, hogy lesz, akinél betalál, és akinél nagyon nem. Az előadás esztétikai csúcspontokat is ad a feszítvélő: a szereplők a kísértetjelenethez két másodperc alatt egy fekete agrofóliából két és fél méteres óriásbábót varázsolnak, ami a totálba világított játéktérben is megteremti a hamleti világ komor valóságát. A játzó ugyanakkor nem minden formával bírnak ilyen nagyszerűen – hangban, beszédben például gyakran jóval erőtlenebbek, mint amit a groteszk testképek megkövetelnének. Mindezzel együtt kiváló munkának, jó vitageneráló előadásnak éreztük.

A JÁTSZÓTÉR csoport *Aszterion háza* című előadása is izgalmas kísérleti munka, szó szerint és a legjobb értelemben is az. Három diák összefogott, bekéredzkedett a Rómer Házba, helyet és fényt kértek, és hónapokig agyaltak egy előadásra. Hiszem, hogy nekünk, tanároknak az az elsődleges feladatunk, hogy terepet biztosítsunk a következő generációnak, és ha van hol, akkor kibomlik belőlük saját világuk, ami párbeszédbe hívható. Ez történt ezzel az előadással is. A játzó lelkesen mesélnek a próbafolyamatról, és arról, milyen vendégszövegekkel dolgoztak, milyen probléma nyomába eredtek, és milyen kérdéseket és válaszokat találtak ebben a labirintusban. Úgyesen kerülnek el a mély pszichologizálást, a nagy szenvedéseket, és így valódi lélektana lesz az előadásnak, mert nem „kiégetik” a pillanatokat, hanem engedik, hogy a mélyebb tartalom a nézőben jöhessen létre. A minotauruszi világban mesélnek emberi kapcsolatok lehetetlenségéről, összetartozásról, hiába várt megoldásokról, aztán magunkra hagynak bennünket, jelezve: mindannyian be vagyunk zárva saját identitáskeresésünkbe, és vagy velünk van a szörny is, vagy mi magunk vagyunk azok. Remek thriller.

A MÁSIK csoport *Hang vagy* című előadása újabb üde színfolt a palettán. Bauer Ildikó Nessie csoportja igazi közösségként vibrált az előadásban is, és azon kívül is. Közös improvizációk alapjául a *Kövek* című dráma szolgált, ebből igyekeztek kibontani számukra izgalmas problémaköröket. A kiváló összhang és csoportmunka végig jó lendületben tartotta az előadást, de ahogy a beszélgetésen is igyekeztünk rávilágítani, kérdésként merült fel, hogy lehet-e egy alapvetően személyes és belső történésekre épülő duó-drámából Legyek ura-jellegű, csoportviszonyokat vizsgáló munkát konvertálni. Persze, valószínűleg lehet, de ehhez több

situáció kellett volna, amiben kiderülhet például az is, miért jó vagy rossz az adott csoporthoz tartozni. Így a közösség csínytevéseit látjuk csak, majd hirtelen átcsapunk a két követ hajító csoport lelkivilágának ábrázolásába, és ez a két fókusz nem kerül valódi ellentétbe. Ez csupán dramaturgiai kérdés, a csoportmunka nagyszerűségéből semmit nem von le.

A PROACTIVIVE csoport munkája egy újabb *Leonce és Léna* történet adaptálása, *Bolondék és betegek* címmel. A csoport humora és jó értelemben vett „pofátlansága” lenyűgöző – egyetlen pillanatot se hagynak poén nélkül, szemtelenül szedik ízekre a figurákat, és mindeközben koherens világot teremtenek. A modern relikviák használata (nyakba akasztott hangfal, kézi diszkógömb, mobil applikációk hangjai stb.) is következetes, szorítunk a szerelmeseknek, és alig várjuk, hogy a herceg figurája újra és újra megjelenjen, mert olyan infantilis kiskamaszt faragtak belőle, aki műanyag kismotoron közlekedve hisztizik arról, hogy márpedig itt esküvő lesz, és ezt olyan szerethető módon teszi, hogy elhisszük, a hatalom igazából egy akaratos gyerek. Erényei kiemelése mellett igyekeztünk arra is felhívni a figyelmet, hogy érdemes kicsit jobban elmerülni a színházi tér és rekvizitumok tiszteletének kérdéseiben, hogy a humorbomba ne szó szerint taroljon (vagyis a játzó ne lépjen rá a másokra, ne lökje fel a díszletet, és ne hozza veszélyes helyzetbe egy létra tetején magát).

A REMÉNYIK SULISZÍNHÁZ beszámolójából megtudjuk, hogy a *Minden dolgok könyve* című előadásuk egy gyors, egy hónapos próbafolyamat eredménye, mert éves munkájukat belső átalakulás miatt hirtelen el kellett engedniük. Örülünk annak, hogy ebben a stádiumban is bevállalták a fesztiválon való jelenléteket, mert értékes ifjúsági irodalmi alapanyagot (Guus Kuijer azonos című kisregénye) választottak, és ez önmagában is nagy erény. A pszichologizáló játékmód nem tesz jót az előadásnak, nem csak azért, mert a diákszínház nehezen bírja el ezt a formát, hanem mert az egyébként érdekes és különös figurák így sematikus, egysíkú alakokká válnak csak. A bigott apa csak agresszívan képviseli a maga igazát és hitét, az anya csak szomorúan szenved, a boszorkánynak titulált hippi pedig csak laza. Szükség volna az ellenpontozásra, szükség volna a távolításra, és nagy szükség volna a szituációk igazságainak feltárására. Persze ez a munka eleje, kíváncsián várjuk, hová fejlesztik még az anyagot.

A FÓKUSZ DIÁKSZÍNHÁZ Dunaszerdahelyről érkezik a fesztiválra, és az *(Ön)kontroll* című munkával kortárs novellák összefésülésével jár körül néhány diáksorsot, tematizálva a régi közösségtől való elszakadás, a beilleszkedés, vagy az apai elvárásoknak való megfelelés nehézségeit. Kortárs formai megoldásokkal dolgoznak, projektoron látjuk a Messengeren váltott üzeneteket, árny- és sziluettjátékot, és ezeket a formai megoldásokat igyekeznek lélektani hitelességgel megtölteni. Az mindig nagy kérdés, hogy a nehéz lélektani folyamatokat kell-e, lehet-e diákszínházzal ábrázoltatni, hiszen fennáll a veszélye annak, hogy a kamaszos bű egyszerűen felerősödik, és nagy fájdalmakká „nemesül”, valódi kiutak és megoldások nélkül. Az előadás komorságát itt feloldja ugyan egy szépen énekelt mai sláger, mégis, valami spleen uralta hangulatban távoznak az előadásról.

A RAKTÁR formáció a *Zsenik iskolája* című Hubay Miklós szöveget dolgozza fel. Igazi színházi folyamatot épít, a játzókat valódi színészi kihívások elé állítva. A főszereplő Szijjártó Gyula olyan módon oldja meg feladatát, hogy az profi berkekben is bravúrnak számíthat. Tetemes mennyiségű szövegével annyira túlbeszél mindent, hogy elképesztően ideges figurává válik, akinek ez aztán később alaptulajdonsága lesz, amiért megszeretjük őt, farsztó mivolta ellenére is. Halála valóban kiváltja sajnálatunkat, és ezzel eléri színházi célját. Amit megpróbáltunk hangsúlyozni, az az, hogy érdemes volna tovább boncolgatni a szöveg tömbjeit, színesíteni és szélsőségesebb állapotokig eljuttatni a figurát. Az alapvetően monodrámaként is játszható szöveget itt hárman játsszák, egy néma cellatársal és egy majdnem néma konferansziéval egészítve ki a történetet. A konferanszié jelenléte néhány helyen erőltetettnek hat, míg a néma cellatárs pusztán jelenlétével is képes humoros pillanatokat teremteni.

A NAGY ARRABONA „leköszönő” előadása *Pír* címmel Ibsen Peer Gyntjét helyezi feminista légkörbe – a főszereplő nő, akinek apja van, és manófiúk rajonganak érte. Ez a nemi identitáscsere jól működik, az egyetlen fiúszereplő jelenléte azonban a rendezői szándékot egy nem tudatos értelmezéssé változtatja. A darab eleji nagy konfliktus (az apai elvárásoknak megfelelni nem akaró lány vitája az apával), valamint a darab vége (Pír a gomböntő kanalában apjától kér bocsánatot) egyértelműen az apaképnek való megfelelésről, és egyfajta férfiképesedésről szólóvá emeli az előadást. Az előadás így messze alulmarad az ibseni dráma rétegeltségéhez, az identitás összetettségének kibogozására tett számtalan kísérletéhez képest, de ez nem jelent semmit, hiszen az előadás lecsupaszítottságát tekintve is koherens egész, szép fizikai színházi megoldásokkal, rendkívül erős színészi jelenléttel. Kövesi Csenge tehetséges játékát egy életre elviszi az ember.

Az ACTCENTUS munkája, a *Robbanás az éjszakában* zárja a fesztivált. A rendezőtől megtudjuk, hogy az alapmű szerzője fiatal norvég író, akivel a kapcsolatot is felvették, és tervezik a további együttműködést vele. Ez ismét egy színfolt a fesztiválon, hiszen mutatja a győri műhely törekvéseit kortárs tendenciák megragadására, még akkor is, ha meglátásom szerint a most választott mű egyik alapkonfliktusa, vagyis a lelőtt

tehén vonatsínekre cipelése néhány kamasz által fizikai képtelenség (hacsaknem egy fordítási hiba csúszott a történetbe, és a tehén igazából borjú). A csoport remek színészi munkával oldja meg a töredékes szerkesztésben felkínált etűdszerű szituációkat, kellő mértékben adagolja a humort a történetbe, aminek köszönhetően a mű minden tragikumja könnyedén emészthetővé válik. Némi formanyelvi tisztázatlanságot, vagy inkább következetlenséget érzek a munka mögött – a hogyan is kellene olvasni ezt az előadást kérdésre ironikus, tarantínoi, improvizációs színházi, illetve lélektani realista eszközök is kínálkoznak.

Mindent összevetve a fesztivál maradéktalanul megfelelt a diákszínjátszás támasztotta kritériumoknak, hiszen egyszerre volt friss, ötletes, kísérletező, klasszikus irodalmi és kortárs műveket felvonultató, öndefeniciós törekvéseknek teret adó, oldott és mégis várakozással teli. Mint a prizma, ami képes felmutatni azt, hogy a simán fénynek érzékelt jelenségen (az ifjúságon) belül milyen sok különböző, önmagában is értékes egyediség rejlik.

Négy nap gyönyörű diákszínjátszás Budapesten

– Közép-magyarországi Regionális Diákszínjátszó Találkozó –

Körömi Gábor

A fesztivál megnyitója a Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnáziumban (NNÁ) volt 2018. március 23-án, pénteken. Az idei találkozót 29. alkalommal hirdette és szervezte az ODE, országosan több mint ezer diák vett részt a regionális bemutatókon, ezen a négynapos fesztiválon legalább háromszáz diák szerepelt (This is Sparta!). Az első két nap a „Nemes Nagy”-ban, a másik kettő pedig a Vörösmarty Mihály Gimnáziumban (VMG) került megrendezésre. Következzenek hát sorban az előadások.

Különös természetesség kerestetik – NNÁ Tánc 12. A – rendezte: Újvári Milán

Táncszínházi előadást láthattunk, mely a belső és a külső világ kérdéseit tette fel. Mit mutatok magamról a világnak, mi látszik belőlem, közben keresem a választ arra, hogy ki vagyok valójában. A lenyűgöző technikai tudású táncosok egyaránt otthonosan mozognak az egyéni és a csoportos gyakorlatokban. Az etűdsorban egyszer csak elszabadul a pokol, egy komplett zombi-apokalipszis világa tárul elénk. Az egyformaság, a közös mozgás mellett ugyanakkor mindenkinek volt egy pillanata, amikor megmutathatta az arcát. Amit mutat magáról, amit gondol magáról és ahogy megéli a színpadi egyedülletet, mely az őszinteség és a hitelesség alapja. A helykeresés és a szerepkeresés egyébként is jellemezte az előadásokat, de talán ez az életkorból és a művészeti képzésből is fakadt.

Vörös Rébék – NNÁ Tánc 10. A – rendezte: Gera Anita, Asztalos Dóra

Az osztály az Ádámok és Évák ünnepére készített koreográfiáját mutatta be, mely Arany János *Vörös Rébék* című balladájára épült. A ballada mozgásszínházi feldolgozásába belefért a néptánc mozgásvilága és a prózai szövegek beépítése is. Szép táncszínházi etűd volt a kasznáros jelenet, s az a pillanat, amikor egyszer csak mindenki vörös parókában forgott a színpadon. Az egyéni megszólalások kisebb ereje és az „Ádámok” kötött műsorideje miatti pörgetés talán nem segített az előadásnak, de a ballada mozgásszínházi feldolgozása számos olyan pillanatot tartalmazott, melyben a végzettségűség izgalmas távol-keleti színházzá varázsolta az Arisztotelészről elnevezett tornatermet.

Ősz, Tél, Nyár, Tavasz – NNÁ 12. A – rendezte: a 12. A osztály és Góbi Rita

Az alma volt a tizenkettedikesek előadásának fő motívuma, melyet az elején mindenki elfogyasztott, szabadon hagyva bennünk, hogy egy technikai eszközt látunk, vagy egy bibliai szimbólumot fogyni a szereplők kezében. Vivaldi örök zenéjére láthattunk egy sokszínű etűdsort, melyből az évszakokhoz kapcsolódó fő motívumok közül a madarak fióka léte, a jégpálya csúszóssága, a strand sokszínűsége és a virágzás pompája maradt meg bennem a legjobban. A sok-sok apró etűd valószínűleg teljes összefoglalója akart lenni a próbák során keletkezett valamennyi ötletnek. Talán elkelt volna egy erőteljesebb dramaturgiai beavatkozás, ami természetesen egy osztálybemutatonál nem lehet szempont, hiszen ott mindenkinek meg kell mutatkoznia. Az előadás legerősebb képeibe mindig került egy kis humor, a világokból világokba repülés szinte szabad asszociációkat keltett bennünk, nézőkben – mint a szakmai beszélgetés során kiderült, eredetileg ez volt alkotók szándéka.

Kölykök, Reiszner Dárió és Virtics Norbert – rendezte: Újvári Milán

A két tizedik osztályos fiatalember fekete és fehér pólóban vár minket a szűk színpadon. A fekete figura a tér aranymetszésében harmonikusan mozog előre, míg a fehér szakadozottan küzd a térrel, igyekszik legyőzni az akadályokat. Az aprócska Karinthy teremben két ellentétes mozgásvilágot mutatnak be a táncosok, keresve világaik között a kapcsolódási pontokat. A kísérlet közben pólót (és ezzel mozgáskultúrát) cserélnek, s a párhuzamos terekben lassan visszatérnek a másik figura kezdőállapotához.

Mozart, Händel, Bach, Chopin, Bartók Béla és Frank Rebeka – NNÁ Tánc – rendezték a tanulók és Góbi Rita

A csapat projektként kezdett el dolgozni egy ötleten, mindenki keresett egy saját zeneszerzőt, ehhez történetet, hangulatot, melyet a zenébe látott, s ezeket a mozgástanulmányokat egészítették ki a közös munka során Góbi Rita vezetésével színházi produkcióvá. Az elején a kezdőjáték ugyan azt hiteti el velünk, hogy a felkínált zeneszerzők találkozni is fognak, de az egymás után következő etűdök meggyőznek ennek ellenkezőjéről. A végén közös diszkóval zárnak, mely inkább befejezése volt egy etűdsornak, mint egy műves színházi előadásnak. A karakterek remekül eltaláltak, igazi táncosokat láthatunk a színpadon, akik ki tudják fejezni érzéseiket, látomásaikat, s hagynak minket elveszni a zeneszerzők és asszociációink tengerében.

Gardrób – Pesthidegkúti Waldorf Iskola, Matura – rendezte: Kiss Péter

A klasszikus színpadi térben egy klasszikus helyzetet találunk, egy tökéletesnek látszó kapcsolatban a harmónia megbomlik és felsejlenek, mi több, előjönnek a gardróból a régmúlt idők asszonyai. Judit (mi más lehetne a női szereplő neve) az exek segítségével elmerül a férfilelek bugyraiban. Néha el kellett gondolkodnom, hogy mit akarnak a régmúlt idők naftalinos szellemei ettől a közbelépéstől, és egyáltalán milyen kapcsolatban vannak egymással. Eközben elmesélték, eljátszották az exek ismerős történeteiket, majd az egyikük kibukik egy erős monológban, majd a végjátékban végignevetgéljük a férfi főszereplő közhelyes csajozós mondatait. Bár a ritmus néhol megtörik, a színpadi jelenlét pedig a klasszikus verbális színházat idézi, mégis elmondhatjuk, hogy vállalásukat remekül teljesítették.

FAME – NNÁ/KIMI 12. B – rendezte: Zuti Krisztián

A *FAME* és a NNÁ sajátos egyvelegét mutatta be a tizenkettedik osztályos csapat Zuti Krisztián vezetésével. A sajátos szó itt elsősorban arra vonatkozik, hogy a remek karakterek sem tudták feledtetni, hogy nem egy iskolában, és nem egy dramaturgiai szalon vagyunk, hanem többön, ami próbára tette a közönség figyelmét. Az amerikai iskola egyszer csak egy lengyel iskolává változott, majd magává a Nemes Naggyá, ahová szerintem egyébként egyből el kellett volna helyezni a történetet. Semmi amerikai szörkabát, hippifelszerelés, távolítás, csak játsszuk magunkat, hétköznapjainkat, sikereinket, balsikereinket, viszonyunkat a sikerhez és a sikertelenséghez, a küzdéshez, és a környezetünk viszonyát hozzánk és ehhez a küzdelemhez. Többet megtudtam az iskoláról ebben az előadásban, mint a tanáriban az előadások közti szünetekben. A nézőtéri felnevetések, kuncogások mind-mind azt jelezték, hogy róluk, rólunk szól az előadás. A torzóként maradt zenés színházi előadásban egyszer csak mindent előnt a Liliom néhány jelenete. A hullámozó cselekmény ellenére feledhetetlen diákkaraktereket láthattunk – mint a tükörben – és közben fülünkben szól az előadás legfontosabb dala: „Akkor is játssz még!”

Kihallatszik – Színjátsszók a Városmajoriból – rendezte: Farkas-Sára Eszter és Farkas Attila

Egy rendkívül szimpatikus kezdő színjátsszó csapatot láthattunk a Városmajori Gimnáziumból. A kicsit rejtélyesre sikeredett előadást hamar lelepleződik – a belső hang hallatszik ki a játszott jelenetekben, melyet a szereplők még a pólójuk feliratával is jeleznek. Belső hangjaik már az előadás első pillanatától kezdve kísérik az eseményeket – a nézőtéri morfondírozástól kezdve az emberélet útjának állomásaiig, a születéstől a gyermek- és kamaszkoron át egészen a felnőtt korig. Az önismereti performance-ban, melyet stílusosan egy osztályteremben tartottak, előkerül a saját belső hang táblarajza, valamint egy felolvasott saját vers is. A szeretetreméltó és kedves csapat egyelőre a tanterem bebeszélésével is birkózik, de a leltárszerű jelenetfűzér azt ígéri, hogy a városmajori csapat jövőre meglepheti közönségét.

Boldogtalanok – NNÁ/KIMI 12. B. – rendezte: Zuti Krisztián

Füst Milán *Boldogtalanok* című színdarabját dolgozta fel Zuti Krisztián másik csapata, akik a hagyományos színházi eszközök bútorok és berendezési tárgyak helyett klasszikus amatőr színházi tárgyakat használtak az előadás díszleteként. Létra, kád, hinta mind-mind régi amatőr színházi elemek, melyek szerepeltetése olykor még tiltott is volt a színjátsszó csoportok között, olyannyira gyakorivá és közhelyessé vált használatuk. Most oly természetes egyszerűséggel dolgoztak benne a színészek, hogy egyértelműen kitűnt, nem csak próbálták a helyzeteket, hanem értelmezték és alaposan elemezték a sűrű színpadi szöveget. Pénz – gyerek – munka – szerelmek – hazugságok – igazi felnőtt sorsokat, döntési helyzeteket ábrázolnak szereppárokból. Egy-egy női

szereplőt megkettőztek, ami nem volt zavaró, sőt, a páros szerepekben is erős mindenki jelenléte. Nem csak azokat látom, akik bent vannak a szituációban, hanem azok koncentrációját is érzem, akik kívül vannak. Pörög a homok, mint az idő felettünk. A létra bizonytalansága egyszerre jelenti a szereplők bizonytalanságát és egyszerre reflektál a nézőtérben ülők életének bizonytalanságaira és esetlegességeire.

Saga – NNÁ/KIMI Petrezselyem kékje – A csoport – rendezte: Eck Attila

A nap végén került sor a *Saga* című előadásra, melyben a tizenegyedik osztályosok egyik fele Eck Attila vezetésével a skandináv mondakörbe vezetett be minket. Az estimates helyzetben újratemetik a mondavilág szereplőit. Még nem tudjuk, csak az előadás végére áll össze, ők nem egy falu népe, hanem maguk „A” szereplők, akik úgy élhetnek tovább, ha újra és újra elmeséltetik történetüket a tudós mesélő asszonnyal. Erős és szép képek, intenzív színpadi jelenlét jellemző végig az előadásra, melyben egy-egy elbukott szereplő dióként gurul ki a színpadról. Hét stációban látjuk az istenek és a hősök epizódjait a mondakörből. Az erős csapatjátékban, a végiggondolt alakítások közül kiemelkedik a kovácsisten Thor groteszk figurája és Loki farkasgyermek. Odin egyfajta maffiafőnökként igyekszik életben maradni a világ viszontagságai között, felhasználva minden aljas, hazug eszközt, árulást hatalmának megtartása érdekében, hogy a legvégén bünei alatt diólavínaként omoljon rá a világ isteneinkre.

Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája – Pesthidegkúti Waldorf Iskola csoportja – rendezte: Kiss Péter

A Pesthidegkúti Waldorf Iskola diákszínjátszói García Márquez kisregényének Forgách András által írt színpadi változatából indultak ki a *(A Szűz, a Hulla, a Püspök és a Kések)*. A szimultán színpadon lépésről lépésre kerülünk közelebb a bűntényhez – a megesett lány testvéri megbosszulásához, s ahhoz, hogy miként válik egy közösség cinkossá egy gyilkosságban. Bár az előadás szereplői nem tudják végig tartani a feszültséget, az erős és jól eltalált karakterek eljutnak a krimi befejező tragikumáig. Felmerülhet a kérdés: vajon mi a fontos a játékosoknak ebben a történetben? A válasszal sajnos egy kicsit adós maradt az előadás.

Csontbrigád – NNÁ/KIMI 12.B. – rendezte: Tóth Laura

Tóth Laura koreográfiája/rendezése egy irodalmi anyagot dolgozott fel, Rejtő Jenő *Csontbrigád* című regényét. A történet egyes elemeinek táncos feldolgozásához számos mozgásszínházi elemet építettek az előadásba, így jutottak el az érvényes színpadi adaptációig. A kocsmái karakterek, a verekedés, a kihallgatás sorban egy-egy nagyszerű mozgásetűd, ugyanakkor a darab a *Csontbrigád* jelenetekig jutva átváltozik egyfajta véglény-történeté, melynek ismétlődései, pontos koreográfiája igencsak megmozgatja a nézők fantáziáját. Az elején még eklektikus zenei anyag is egységesedik, a szenvedés esztétikumát felmutatva fülünkben cseng a zárómondat, mely Rejtő földi életére is rímel: nem tudni, hol kezdődik a bűn és hol ér véget az ember.

Kortársunk, Csokonai – Kispista Színház – rendezte: Varsa Mátyás

A vecsési Kispista Színház Csokonai-versösszeállítással készült, melyben a rendező Csokonai *A méla Tempfői* című (önéletrajzi ihletésű) színművének jeleneteit ötvözte a költő allegorikus állatverseinek dramatizálásával. Bár a kultúráközvetítés és a tiszta beszéd szándéka sugárzik a színpadról, mégis számos hiányérzet maradt bennünk mind a részletek kiválasztása, mind pedig a versek feldolgozása és a színpadi világ megteremtése kapcsán. Varsa Mátyás és vecsési csapata, reméljük, hamarosan színdarabba is belefog, melyben a jó hangú, lelkes diákszínészek több kapcsolódási pontot találnak majd jelenükhöz, problémáikhoz.

Bernarda Alba háza – POK-kör – rendezte: Dubai Péter és Sándor Melinda

A POK kör Dunajvárosból érkezett, s előadásuk számomra meglepetéssel kezdődött. García Lorca *Bernarda Alba háza* című darabját többnyire olyan helyzetben szokták elővenni a diákcsoportok, amikor kevés a fiúszereplő, vagy leginkább egy sincs belőle. Itt pedig a darabkezdő szolgálólány jelenetet két fiatalember vezette elő. Azután viszont hagyományos diákszínházi Bernardát láthattunk, mely egy kicsit elveszett a hatalmas térben. A külsődleges színészi és színpadi eszközök használata ilyen távolságból még inkább felnagyodott, és esetlegessé tette a szerepek értelmezéseit is.

Csordultig – NNÁ/KIMI 12.B. – rendezte: Zuti Krisztián

A találkozó egyik legimpozánsabb kísérletéhez nehéz pontos szavakat találnom. Olyan volt az egész, mint egy csehovi pokolraszállás. A fiatal színészek levittek minket egy baráti találkozóra az alagsorba. Mintha a saját osztálytalálkozónkat látnánk kívülről – újratalálkozás eltemetett szerelmekkel, barátokkal, a befejezetlen kamaszkor kérdéseivel, de közben telis-teli minden helyzet Anton Pavlovics szellemével. Kint fő a pörkölt, néhányunkat ki is csábítja a nézőtérrel, majd, amikor elfogynak a szereplők a szobából, átmegyünk egy másik helyiségbe. Ülünk huszonvalahányan a nézőtérben, látunk kb. tizenkét fiatal, akik előttünk élnek, vagy inkább keresik életüket: nyögnek, igyekeznek feldolgozni múltjukat, jelenüket. A zárt szituáció nem enged el, mindvégig sodor magával. A spleen ott van előttünk, mellettünk, bennünk: észrevétlenül mi is csehovi

hősök leszünk. A törekeny összhang megszületik, fájdalmasan nevetünk a szerelmek között vergődő embe-
reken. Kicsit talán túl sok a cselekményszál, miközben mindegyik ugyanazt az élethelyzetet boncolgatja:
sikerről, sikertelenségről, reménytelen és beteljesült szerepekről, egész elhibázott életünkről, ámen.

A mezők fehér lovagja – NNÁ/KIMI MFL Csoport – rendezte: Gyevi-Bíró Eszter

Az utolsó „nemesnagys” előadás a tizenegyedikes színész osztály másik fele volt. Gyevi-Bíró Eszter csapa-
ta, Eck Attilához hasonlóan világteremtésből vizsgázott, remekelt. *A mezők fehér lovagja* című előadásuk
Pavel Bazsov *A rézhegyek királynője* című mesekönyvéből dolgozott, több mesét összegyúrva szláv hőstör-
ténétté, mítosszá. Világ- és színházteremtés közben megismerkedett a csoport a mesemondás és -játás alap-
jaival. Robog előre a mese, várjuk a fehér ruhás lovagot a történetben, a késlekedésért kárpótol a megrendí-
tően szép Vaszilissza-Cár történet. A színjátászók fantasztikusan énekelnek és táncolnak, zúg a kórus, bor-
zongva hallgatjuk az aprócska teremben, talán elbírna eggyel nagyobb teret is az előadás. A remek karakte-
rek és egységes csapatjáték a produkció legfőbb erőssége. A zene mellett előkerül a bábszínház, a hangszeres
játék, az előadás legmegragadóbb jeleneteiben a humor is, végül együtt örülünk a hősök továbblépésének és
egymásra találásának.

Konstantinápoly – Kebabosok – rendezte: Völgyes Bendegúz

A darab szövegét is a rendező írta, Bizánc végnapjait képzeletben el a palotában. Egy Aidosz nevű diplomata
szemszögéből látjuk a Keletrómai Császárság utolsó napjait, amikor a török szultán elfoglalja a várost, ezzel
eltörli a föld színéről a birodalmat. Remekül megírt párbeszédekkel néhol zseniális megoldásokkal vizsgál-
nak egy történelmi helyzetet, mely több szempontól Brecht és Dürrenmatt világát idézi fel. A dürrenmatti
párhuzamot különös fénybe helyezte a fesztivál negyedik napjának utolsó előadása, de erről majd később. Az
írott anyag erénye a remekül megírt párbeszéd és a szerkezet, miközben kicsit tanácstalanul ültünk a fia
maradványait rejtegető politikai némajátékos jelenetein. (Az egész darab egy iskolai feladatról nőtt ki ma-
gát, Perényi Balázs adta feladatul több csoportnak, hogy hozzanak létre önálló színházi előadásokat, pro-
jekteteket.)

XXI. századi mesék – Óbudai Waldorf Gimnázium – rendezte: Buchwald Magdolna

Az Óbudai Waldorf Iskola diákuszínpada előadásában régi meséket modernizáltak, nagy lendülettel és több-
kevesebb sikerrel. Kamaszokkal Grimm mesét játszani csak újraértelmezéssel, vagy feldolgozással lehetsé-
ges, ezt jól érezte a csapat és a rendező is, ám a megoldásokban csak részben tudtak kilépni a klasszikus me-
sejáték-helyzetből. Hamupipőke, Csipkerózsika és Piroska történetét végül is háromféle megközelítésben
láthattuk a színpadon. Először klasszikus analóg helyzetet láthattunk, a mesei helyzetet tették át a játszók mai
körülmények közé, másodjára igyekeztek modernizálni a mesét, netes elemekkel a virtuális világba helyez-
ték a történetet, harmadjára pedig egyfajta pszichologizálással a figurák elemzésével és újragondolással ta-
lálkozhattunk.

A szerencsétlen – Projekt – rendezte: Takács Olivér

Ki a szerencsétlen? Egy magzat sorsáról látunk láttelepet, mely stációiban végig vitt minket, nézőket egy
döntéshelyzeten, a fogantatástól az abortuszig. Az előadás a maga abszurd helyzeteiben egyszerre volt szívbe
markoló és mulatságos, közben sokféle színházi nyelvet felmutattak a színpadon – a bábszínháztól a médián
keresztül egészen a kísérleti színházig, ahol egy nézőt kiválasztanak és megkötöznek, ezzel is kifejezve a fő-
szereplő kiszolgáltatottságát. A játék vége, az anyát és gyermekét mindvégig összekötő kötél groteszk „el-
nyiszatolása” után szívszorító, ahogy a szerencsétlen magzat összepakolja a jelenetek maradványait a min-
dent elnyelő nejlonszákba és kiviszi maga után.

Zile nebune in Cluj – Kolozsvári hepaj – rendezte: Regős Simon

Egy fiatal kísérletező csapat Regős Simon vezetésével és rendezésében egy történelmi helyzetbe visz minket.
Amit bemutat és vizsgál, az a magyar történelem, de inkább a közép-európai történelem máig feldolgozatlan
és kibeszéletlen, lassan százéves fejezete. A trianoni béke életbe lépésének történelmi pillanatait láthatjuk
Kolozsvárott, ahol a rendező-író-narrátor Messire-ként felidéz az alakokat, akik a régi Erdély történe-
tében hasonló válsághelyzetekben segíteni tudtak az országon. Most ugyanez a kísérlet nem sikerül, a város
(és vele az ország) elbukik, de a színházi kísérlet igenis sikeresnek mondható. Mi pedig ülünk a nézőtér-
en, végtelenül öregnek érezve magunk, s azon gondolkodunk, vajon tudják-e a játszók, hogy milyen fontos ez a
téma, és hogy mennyire nem tudunk még máig se beszélni róla.

Egy kicsit angyal legyen, egy kicsit démon – Dózsa dráma 11. f – rendezte: Benkovics Sándor, Kocsis Nán-
dor

A Dózsaások előadása úgy kezdődik, mint egy hitét veszített csoport próbája, átöltöznek, de a késve érkezett

lányok az egészet leszólják, úgysem fog sikerülni. Ennek ellentmond a szereplők felkészültsége és alázata, ahogy végigjártsszák a jeleneteket, valamint a választott téma. Jelenetsorukban csak kiindulásként használják Wedekind *A tavasz ébredése* című darabját, így kerülhet bele Weöres *Pszichéje* és a Ghymes erotikus zenéje is. A lányok jól táncolnak, mozognak, kicsit a múlt századelő életreform mozgásművészeit is felidézve, legalábbis a görög vázaalakos beállások és a harmonikus mozgáskultúra erre emlékeztet. Az előadás a rendező szerint is a témával kapcsolatos szabad asszociációkra épít, ám mintha sem a zenei világban, sem pedig az előadóművészeti stílusok között nem kapnánk a nézőtérén elég kapaszkodót, hogy kihalljuk, pontosan mi köze a csoport tagjainak a műben feldolgozott problémákhoz, és miért így áll össze a mozaikos dramaturgia.

GY.I.K. – Kodály drámások – rendezte: Balla István

A Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános Iskola és Gimnázium drámái is a kamaszkorral foglalkoztak. Középiskolai színjátszócsoporthoz elsősorban a család és a kamasz mint „kortárs probléma” helyzetét vizsgálták etűdjátékukban, melynek címe: *GY.I.K.*, vagyis Gyakran Ismételt Kérdések. A saját életükből összeállított jelenetsor tényleg gyakori kamaszkori kérdéseket vet fel diákszínházi nézőpontból: sok humorral, ironiával és távolságtartással. Az életképek pontosan, de még kívülről kocogtatják a kamaszkor üveggömbjét, életről-halálról, pályaválasztásról, érettségiről, a saját élet lehetőségeiről szóló játékok számos kedves pillanattal ajándékoztak meg minket. Csak bátorítani tudtuk a csoportot a továbblépésnél a mélyítésre, a helyzetek árnyalására. A végén minden néző kis cédulát kapott, melyre felírhatta és bedobhatta saját kérdését.

Mrozek: *Szerenád* – Karalábé – rendezte: Mezey Gábor

A Mezey Gábor által vezetett VMG-s tizenegyedikes mozgáscsoport Mrozek *Szerenádját* dolgozta fel, nem csak mozgásszínházi elemekkel. Rókák ólálkodnak a baromfiudvar körül, a kakas óvó szava ellenére a tyúkok végzetszerűen közelítenek a rókák titkos világa felé. Már a „nemesnagyos” csoportoknál láttunk lehetőségeket a mozgásos és a prózai elemek keveredésére egy előadáson belül, és erre tett izgalmas kísérletet ez a produkció is. A játékosok először asztalokból, székekből kialakítják a játék terét, miközben a két rókát játszó fiú szerepelésétől az ötletes tárgymozgatáson keresztül a baromfiudvar világának felépítéséig számos mesteri képet vonultatnak fel. A tér megteremtése után jöhet a történet, mely a megértéshez szöveges segítséget is kap az előadásban. Ugyanakkor kérdésként felmerülhet az a probléma, hogy egy alapvetően példázatszerű groteszk színdarabból miként lehet egy stilizált mozgásszínházi játékot létrehozni.

Életút-tours – Felmutassa csoport – rendezte: Pap Gábor

A tizenegyedikes VMG-s zenei részleg Pap Gábor és Bori-Várkonyi Ágnes által tervezett játékában egyfajta sorsjavító, sorsszerelő társaság vállalja, hogy három kisiklott ember életét megváltoztatja. A játék az előtérben indul, onnan jutunk be a színházi térbe, mely kétoldali elrendezésével – az egyik oldalon a játékosok, míg a másik, a hangsúlyosabb, színpad felé eső oldalon pedig a zenészek helyezkednek el. A nézők ide oda kapkodják a fejüket, néha eltévedve abban, mire is kellene figyelniük. A zenei elemek dramaturgiai funkciót is betöltenek, így lehet aláírni egy szerződést egyetlen hegedűvonással is. A dalokat régebbi előadásokból a közönség már ismeri, mégis új jelentést kapnak egy-egy történethez kapcsolódva. Megy előre a történet, közben kiderül, hogy aki a sorsot akarja befolyásolni, az számot kell, hogy vessen azzal, mi történik, ha nem sikerül a javítás. Az útkeresés, a sors és az általa adott lehetőségek kihasználása egyébként is kiemelt téma volt ezen a fesztiválon, a helyüket és útjukat kereső kamasz szereplők színjáték útján kutatják lehetőségeiket, elágazásaikat, igaz választásaikat – a színpadon és az életben egyaránt. A felelősségteljes döntésekről, a lehetőségekről keres kérdéseket és próbál válaszlehetőségeket adni ez az előadás, melynek a végén kidobnak minket ebből a zárt inkubátor világból, hogy végre éljük a saját életünket is.

Túlélni a tavaszt – VMG/KIMI MÉDIÁSOKK, rendezte: Mészáros Zsolt

A VMG média szakos színjátszósai Wedekind darabjával foglalkoztak. Irigység, elfojtás, halálvágy, ébredő vágyak, főbiák, félelmek. A csoport szinte terápiaként boncolgatja a darabot, időnként csak a felszínt kapargatva, olykor mélyebbre találva önmagukban és a nézőtérén egyaránt. Remek karakterekkel, helyzetbe hozott színjátszókkal láthattunk egy drámás megközelítésű előadást. Igaz, a játékosok a VMG többi csapatához képest fiatalabbnak tünnek, és látszik az is, hogy kevesebb színpadi gyakorlatuk és tapasztalatuk van, mégis, ott a gondolat, a téma, a szándék, csak még nem mernek beleállni a helyzetekbe. Vállalásuk így is érvényes tud lenni a színpadon.

Az ajtó – Átjárók – rendezte: Bolgár Kata és Puskás Veronika

Az ajtó címmel tanúi voltunk az egész fesztivál legoldottabb, legtöbb nevetést kiváltó és legegyszerűbb előadásához, tudván, hogy az egyszerűség és a könnyedség mind a színházban, mind pedig a cirkuszban a meseterék erénye és nem a kezdőké. Négy clown, két fiú és két lány játékát láthattuk, melynek poénjait csak azért nem szeretném lelőni, hátha e sorok olvasói is találkoznak majd színpadon velük. A két páros vetélkedését

derüvel és örömmel néztük: egyszerre voltak rendezői, dramaturgjai, társulatalapítói, szervezői, táncosai és bohócai az esendőségünkről tükröt tartó előadásuknak. A zenék használata jól kiegészítette a játékot, sokszor már a szabad asszociációk szintjéig juttatva el a közönséget. Az előadás után derült ki, hogy a számos mesteri geg ellenére a színpadi pofonhoz még kell egy kis gyakorlás a fiúknak.

A próba – Csehov projekt – rendezte: Kocsis Nándor

Csehov szövegeit vették elő *A próba* című előadás alkotói. Hasonló megközelítést már láthattunk a *Csordul-tig*-ban, ugyanakkor itt azzal is szembesülnünk kellett, hogy mennyire nehéz a játszóknak egy ilyen közeli térben hitelesen előadni egy színpadi szöveget. A kicsit színpadias hanghordozás, hangsúlyozás, a tárgyhasználat következtelensége és a szűk tér nem tett jót a vállalásnak. Igen, a helyzetek itt is közelítenek a szereplők hétköznapi helyzeteihez, mégsem történik meg a két világ egymásra csúszása. Nem tudjuk, mikor vagyunk jeleneten belül vagy kívül, de ez, persze, sokszor így van az életben is. Elkezd működni a játszókban a, s már nem tudják megkülönböztetni, hogy a saját életüket, vagy a figura életét élik, mondják hétköznapijokban. A „próbától próbáig” tartó élet gondolata saját kamaszkorunkba repít vissza a nézőtérre, ezzel is szimpatikussá téve a helyenként sajnos megdöccenő előadást.

Valami szépet! – VMG/KIMI 11.d. – rendezte: Meleg Gábor

Valami szépet! Mármint, hogy hazudjunk valami szépet. Meleg Gábor drámásai sok más diákszínjátszó csoporthoz hasonlóan a kamaszkort járták körbe mesteri etűdsorukkal. Az előadásban a kezdetektől az emberi élet végéig bejárták az emberi kapcsolatok és kamaszkori helyzetek bugyrait. A több szálon futó történetben egyszerre vannak groteszk és megrendítő pillanatok, mint a szerepcserés gyerek-szülő jelenetben vagy a nagymama halálában. Generációk közti különbségek, nemek és igenek közötti vergődések, életlehetőségek és élet-lehetetlenségek, elhallgatott, befejezetlen beszélgetések sora mind arról győzött meg minket, ezek a mai nagy kamaszok sokkal többet tudnak megmutatni a világból, mint azt, mondjuk, a felnőtt világ feltételezi róluk.

Ami jár, az jár – VMG/KIMI 11.d. – rendezte: Golden Dániel

Ami jár, az jár – mondják a VMG-s tizenegyedikesek, Golden Dániel vezetésével, és egy életjátékszerű színpadi világot tárnak elénk. Felmutatnak négy – különböző élethelyzetben lévő – családot: egy értelmiségit, egy munkásfamíliát, egy ódivatú férfigyűlölő közösséget, és egy celebszerű családszerűséget. A négy világ bemutatása sokat elárul a játszó világméretű és bravúros helyzetteremtési és elemzési képességéről. Pillanatokra mégis olyannak tűnnek, mint akik egy szerepjátékos délután során vállaltan felnőtteket játszanak. Bár még egy kicsit lötyög rajtuk a ruha, a közvetítés ereje már erős, csak az életkor és a rutin hiányzik hozzá. A történet előre haladtával a szálak összekapcsolódnak, a jól elkapott és erős karakterek végigvezetnek minket a történeteken, melynek végén mindenkit elér a végzet.

A nagy Romulus – VMG/KIMI 12. d. – rendezte: Papp Dániel

A négynapos fesztivál utolsó előadása Dürrenmatt *A nagy Romulus*-a visszaidézi Konstantinápoly végítéletét. Nem csak a játszó azonossága, hanem a téma is ismerős – világok süllyednek el, s a pusztulás közben az uralkodó már maga sem hiszi, hogy irányítani tudná az eseményeket. „Aki el akarja kerülni a nagy botrányt, jobb, ha rendez egy kisebbet – vallja a császár, jóstyúkokkal körülvéve magát, miközben a palotába műkincsgyűjtőt hív, hogy pénzzé tegye maradék értékeit. Stop Germánia – hangzik az áthallásos jelmondat, de senki nem tud semmit tenni. A császár is tehetetlenül várja a véget, miközben az egész birodalom lassan átöltözik tógából hosszú nadrágba a germán divat szerint. A szövegek aktualizáltak, a songok remek, az egész úgy, ahogy van diákos, aktuális és jó. Az itt szereplő fiatalok legalább három különböző formációban játszottak a két nap során, megmutatták magukat kísérleti produkciókban, mozgásszínházban, etűdökben, és most egy igazi groteszk nagyszínpadi játékban is. Nem csak a diákok együttműködése volt példaértékű, hanem a tanárok koprodukciója is az előadás létrehozása érdekében.

Laza zárógondolat

Négy nap gyönyörű diákszínjátszás, ezt írtam az eredményhirdetés közben Formanek Csabával készített szelfim alá. Most sem tudom pontosabban megfogalmazni. Műhelyeket láthattam, megismerkedhettem olyan iskolai csoportokkal, akik épp csak belekóstoltak a diákszínjátszásba, és voltak olyanok, akik a színházat már szinte hivatásos szinten tudják. Találkoztam olyan fiatalokkal, akik még keresik a helyüket, és olyanokkal is, akik már céljuk felé tartanak, csak még az nem biztos, hogy ezt íróként, színészként, táncosként, rendezőként vagy pedagógusként fogják elérni.

Kalapszínház

– Dél-dunántúli Regionális Diákszínhátszó Találkozó, Csurgó –

Herczog Noémi

Diákszínhátszás Pécsen

Azt hiszem, ha most egy darabig szétszórt dobozokat (DuhajKodály: *A bolondok hajója*), vagy/és szétszórt ruhákat (Cserejános: *Szenyves*), vagy/és szétszórt kendőket (Színhátszó: *Topmodel(L)eszek*) látok majd, nem rendtelenségre vagy lomtanításra fogok asszociálni, hanem Csurgóra. Közösségi szellem, szerepbújt kamaszvalomások, dráma és abszurd humor jelenetfűzére; talán nincs még egy régió a diákszínhátszás előválogató helyszínei között, amelyik ennyire egységes szellemiségben és ezzel összefüggésben ennyire jól felismerhető formavilágon keresztül gondolkodna a diákszínhátszás feladatáról, mint a Csurgón bemutatkozó pécsi diákszínhátszás. Ha meg kell ragadni, melyek ennek a formavilágnak a hagyományai, akkor az egyik lehetséges origóként azt az 1977-es *János vitéz*t lehetne megnevezni Leszkovszki Albin rendezésében, amelyről Nánay István azon újítása apropóján emlékezik meg a magyar diákszínhátszás történetének egyik állomásaként, hogy Jancsit egy keménykalap „játszotta”.¹ Oly módon, hogy akinek a fejére került, az lett a főszereplő. Így a diákok nem szerepíveket játszottak, hanem megosztottak a főszerepen, miközben az azzal való teljes azonosulás helyett elsősorban a szerephez való személyes viszonyaikat mutatták meg. Ennek az esztétikának lényeges eleme, hogy bár megtartja az irodalmi alapot, a pedagógus-rendező elsősorban mégsem saját viszonya foglalkoztatja a választott műhöz, hanem a játszók civil és személyes jelenléte, és külön-külön az ő *János vitéz*zel való kapcsolatuk. Ehhez szervesen illeszkedik az a részben alkalmazott művészeti jellegű, közelebről pedagógiai szempont, hogy mindenki egyenlő lehetőséget kapjon a bemutatkozásra. Csakhogy e látszólag morális-pedagógiai aspektusaira szűkíthető megfontolás az előadások szervezővelként egyúttal esztétika is: hiszen a nézői tapasztalat része, hogy a szereposztás mindenkinek egyenlő esélyt ad, felülírva olyan hierarchikus berögzöttségeket, amelyek az osztály egyes tagjait háttérbe szorítják másokhoz képest.

Bár a pécsi előadások többsége ma nem történetben, hanem improvizációs jelenetfűzerben gondolkodik, az említett *János vitéz*zel mégis összeköti őket a „kalapon való osztozkodás” szemléletének fontossága, illetve a „diákok e kalaphoz való viszonyának” prioritása magához a „kalaphoz” képest. Az imént vázolt szemlélet óvja meg a pécsi diákszínhátszást attól, hogy (ki)használja diákszínhátszóit. A néző számára pedig ezek az előadások több-kevesebb mértékben mindig felkínálnak bizonyos mértékű személyességélményt. Mindez messze nem magától értetődő, és amellet, hogy idén három helyett most először volt csak kétnapos a csurgói RDT, ez a másik oka annak, hogy minden csoportot elhelyezhetőnek találtunk az arany-ezüst-bronz oklevelek hármasságában Perényi Balázs zsűri társammal.

Ha tehát a pécsi diákszínhátszsról beszélünk, éppen ellentétes – ezért szokatlanságában izgalmas – tradíciókat találunk, mint a mainstream magyar színházban, ahol még ma is a drámai reprezentációs mintázat a jellemző. Ugyanakkor az a tény, hogy a Csurgón bemutatott tíz előadás közül kilencre igaz a fenti jellemzés, arról is árulkodik, hogy e mainstream tendenciák felől rendhagyónak tűnő forma ma legalább annyira korlátozza a diákszínhátszás pécsi „iskolájának” továbbfejlődését, mint a magyar színház változatosságát az alapját többnyire képező dráma. Ez pedig azért lehet veszélyes, mert könnyen előfordulhat, hogy az előre adott forma éppen azt a gondolkodást „spórolja” meg az alkotók (tanárok és diákok) számára, amely a valódi önki-fejezés pontos fogalmazásához elengedhetetlen. Ha például előre tudjuk, hogy a kamasz az olyan, aki dühében székeket rugdos, fülhallgatója van, vicces sms-rövidítésekben kommunikál, baja van a szüleivel, rosszul esik neki, ha elolvassák a leveleit, úgy érzi, senki nem érti meg, akkor félő, hogy tudattalanul ezek az elvárások kezdik működtetni az improvizációkat; holott nem biztos, hogy minden kamasz minden évben egyforma mértékben van kiakadva a szüleire. A legtöbb előadásban mégis felbukkan egy vagy több motívum az előbbiek közül, például a kamaszsértettség és meg nem értettség színrevitele több esetben is zenei aláfestéssel társított dobozsértettség, önkívületet imitáló mozgásetűd formájában jelenik meg a színpadon. Szintén állandó motívum volt idén a vicces rövidítéseken keresztül esemesező generáció színrevitele, legalább négy előadásban találoztunk az emoji- és rövidítésvilág dialógusaival, és részben erre a tiniket mint esemesező lényeket láttató sematizmusra is szeretttük volna felhívni a figyelmet az egyik különdíjon keresztül, amelyben a Színhátszó csoport *Topmodel(L)eszek* című előadását a legjobb sms-jelenetért díjaztuk annak a műfaj kliséiből kiemelkedő humoráért. Nem kell túlmagyaráznom, hogy e bevett sémák éppen azt a fajta személyességet csökkenthetik, amely egyébként ezeknek az előadásoknak a legfőbb értéke.

¹ Fekete Anikó: Interjú Nánay Istvánnal. *Felonline*, 2017. 10.11. http://felonline.hu/2017/10/11/interju_nanay_istvannal/ (Utolsó letöltés: 2018. 03.31.)

Trauma-ábrázolás és coming out

Szinte mindegyik előadásban találkozunk olyan jelenetekkel, amelyek lehetőséget adnak a játészónak arra, hogy a szerep védelmében valljon érzéseiről, és amelyek éppen ezért igen gyakran személyes vallomások benyomását is keltik a nézőben. Szintén értékes gyakorlat a különböző kamaszokat ért traumák vélhetően a csoportot valamilyen okból foglalkoztató problémáit bemutatni. Ez utóbbi egyik lehetséges eszköze az a Műszi 11. c-szek *Jött egy buszban* és a 12. c-szek *Exit*jében, illetve további produkciókban is szereplő jellegzetes motívum, amikor a szereplő lelki drámáját szereptöbbszörözésen keresztül láthatjuk. Vagyis egyazon traumát több játészó visz színre oly módon, hogy a traumát érzelmileg átélő színészt stilizált megoldásként az ő saját érzelmeit kívülről megjelenítő énekes vagy zenész, esetleg bábos kíséri. Ez az eszköz arra is rendkívül alkalmas, hogy a nézőben azt a benyomást keltse, a csoport nem hagyja magára azt, akinek szenvedéseiről a jelenet szól. És éppen mert ez a fajta diákszínjátszás, talán etikai okokból, de óvakodik a dokumentumszínház műfajától, a szerepeken és szereptöbbszörözéseken keresztül az előadók inkognitóját is gondosan és nagy empátiával védelmezi.

Szintén a „lélekmonológ” lehetőségét kínálják a különböző versek és dalok, amelyek a „szereptöbbszörözéshez” hasonlóan a drámai jelenet érzelmi mélypontján hangzanak el, ezúttal azonban magától a drámát megélő szereplőtől. Ennek az eszköznek is van némi visszatérő jellege, de a játéknak és a jelenletnek köszönhetően szinte minden esetben megmaradt az igazsága. Bár a szintén Műszis *Születésnap* végén megzavart a fergeteges és jó hangulatú buli extázisából a drámai tónusba visszarántó József Attila-vers, László Rebeka szájából mégis igaznak hangzott.

Az viszont már a jelenetfűzér mint szerkesztési elv sajátossága, hogy sokszor éppen a kontraszt kedvéért előszeretettel kerülnek egymás mellé könnyed, illetve traumatikus jelenetek. Így például a Leöwey Szintér *F.R.A.K.*-jában látunk egy családon belüli erőszakot tematizáló jelenetet, csakhogy mire egyértelművé válik, miről van szó, már megyünk is tovább: komikus jelenet következik, így a borzongáson túl nem marad idő feldolgozni a látottakat. Ez az eklektika a kabaré szerkesztési elve, és talán ez az oka, hogy komikus jelenetek közé ékelve könnyen súlytalanná válhat egy-egy kellően ki nem fejtett, meg nem mutatott tragédia. És kelthet olyan benyomást, mintha a színes kavalkád csupán „használná” ezeket a traumákat a komikum és tragikum közötti billegés dinamikájára építő dramaturgiájához, és nem volna valódi közlendője magával a problémafelvetéssel. Vagyis a jelenetfűzér mint szerkezet bármennyire is üdítően rendhagyó a mainstream magyar színjátszás felől nézve, meg is nehezíti, hogy egy-egy trauma bemutatása elmélyüljön és ne merüljön ki annak pusztá felmutatásában.

A szülőkkal való konfliktus magától értetődő problémaköre mellett (például elhanyagoltság, meg nem értettség stb.), amelyekről szinte kötelező vallani ezekben az előadásokban, azonban előfordultak Csurgón másféle, ritkában elővett traumák is. Közülük éppen az említett előadás, a *F.R.A.K.* egyik ritka találat a jóval idősebb, fiatal áldoztatát kihasználó partner problémaköre, vagy a modell-lét fasisztoid világára rátaláló Színját-zoo csoport előadása: mindkét mű olyan problémát vet fel, amelyet más előadások nem.

Talán a legtöbb konkrétan megnevezett trauma személyesen felvállalt benyomást keltő színrevitelével a *Jött egy buszban* találkozunk. Itt a roma származást érő megkülönböztetés és a mindennapi rasszizmus problémájától kezdve a leszbikus identitáson át a drogokig számos coming out-szerű jelenetet látunk. Érdekes megfigyelni, hogy míg az első két esetben a játékmód természetes, majdnem civil és hiteles, addig a „füves süti”-jelenet valamiért sokkal „megcsináltabb”, benne inkább szerepeket alakítanak a kedvesen sikongató, nevetgélő játészók, ezért az a civil hatású etüdök mellett kimódoltabbnak hat. Érdekes módon a drogok és a drogos színrevitele mintha nem csak a Műszi 11. c. számára jelentett volna nehézséget, de mintha a téma ebben a pillanatban a gimnazista korosztály számára egyébként is nehezebben volna pózmentesen megközelíthető. Még a kiemelkedően izgalmas *Születésnap* című előadásnak is éppen a drogos lány élethelyzetének hiteles megjelenítése az egyik leginkább megoldatlan része: holott talán a Műszi 11. c. előadásától különböző okokból. Míg a *Jött egy buszban* a space cake-et sütni készülő lányok „menő” és vagány jelenetet rittyentenek a témából és végül ennek a vagányságnak a természetessége és őszintesége marad el az előadás többi jelenetének igazságához képest (talán egyszerűen azért, mert a kétfajta nyelv túlságosan elüt egymástól); addig a *Születésnap* az *Egy rekviem egy álomért*-típusú drogos filmek ábrázolás-kliséibe való becsúszás veszélyeivel küzd. És egyszerre mutat túl rajta a főhőshöz való többi szereplő viszonyának megmutatásában, illetve marad alul a „drogos” színrevitelében; annak ellenére, hogy Veres Rebeka színpadi jelenlete sokat pótol a dramaturgia adta hiányokból.

E vallomások egyaránt a szerep biztonságából kimondott, tehát ambivalens értelemben feltárt traumák, rejtett identitások, sérelmek coming outjai. Legyen bár szó közvetlenül a szexuális irányultságról (a *Jött egy buszban* egyébként azt a kérdést halljuk, hogy ki vonzódott már másik nőhöz, vagyis e válasz nem egyenlő a leszbikus identitással), vagy átvitt értelemben vett coming outról, tehát a legkülönfélébb fájdalmak nyílt felvállala-

lásáról annak érdekében, hogy e kisebbségi sorsokról, fájdalomokról való beszéd a nyilvánosságban is megszokottá váljon. Hogy többé ne legyen kínos e témákról nyilvánosan beszélni.

Kiemelkedő vallomás a Deák csoport nyitójelenete, ahol Incze Patrik saját rap szövegét mondja el. Előadását a legjobb saját szöveg különdíjával is honoráltuk, mert mind az eredeti hangvételi szövegből, mind magából az előadásmódból a hiteles és jópofasággal nem megzabolázott düh tudott megszólalni.

Tanár-paródia

Bizonyos értelemben szintén vallomás, ha egy szemtelenebb formája is, amikor a játszóknak beszólnak, mert beszélhetnek az őket aktuálisan vagy korábban rendező tanárnak, és ez a 2018-as csurgói program előadásaiban kétszer is előfordul. Mít tesz Isten, mindkét esetben Gál Éva tanárnő a cikizés tárgya. A Színjátzó csoport *Topmodel(L)eszek* című előadása az egyik, és annak ő is a rendezője. És bár Putics Richárdék *Grün vomit*-jának nem az, az iskolából nyilván megvan a korábbi ismeretség.

Az utóbbi, mindössze tizenöt perces előadás pimasz hosszával is kitűnik a programból. Bizonyos Stettner Zoltán (Tütü) *Kék Vizelet* elhíresült franchise-ának „utódjaiként” – mint az az alkotók saját előadásukról írt remek kritikájában olvasható – a „Kaposvári Szakképzési Centrum Nagyatádi Ady Endre Gimnáziuma, Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma tanulói” folytatják a (belső)poénok e szép hagyományát. És poénkodnak előbb Gál Éva tanárnő halálával, azután pedig egy fergeteges fúrás-jelenetet is láthatunk tőlük. A (szeretett) tanároknak való színpadi beszólogatás hagyománya olyan demokratikus közösségről árulkodik, amely túlmutat a bennfentességen: a szabadság egyfajta felszabadító és végtelenül szimpatikus színre-viteleként is felfogható.

Jelenetfüzerek

Az említett *Grün vomit*-tal együtt, amelyet a háromtagú előadó csoport közösen talált ki, a tízből négy előadás első rendezés volt a 2018-as csurgói RDT-n. Nagy Emese első rendezése a Deák csoport *Ne a cipődet nézd!* című ígéretes, abszurd és kiváló humorú, de még kissé befejezetlen előadása. Herczeg Adrienn szintén először dolgozott diákszínjátzó rendezőként a Műszí 11. c. *Jött egy busz* című előadásában. Keresztény Tamás, illetve Zewde Eszter pedig egyaránt debütált a Leöwey Szintér: *F.R.A.K.* című előadásával; ez a program egyetlen produkciója, amelyet ketten rendeztek. E munkák egyaránt árulkodnak a közegről, amelyben születtek, követik a pécsi diákszínjátszás fentiekben vázolt hagyományait. Az idei program tíz előadása közül egyedül Oláh Júlia első rendezése, a Meggyes Lasagnés Pite csoport bemutatója szerveződik történeti (Lázár Ervin: *A kislány, aki mindenkit szeretett*), és különbözőségének köszönhetően üdítő kivételt képvisel. A felismerhető szerkezet veszélyeiről már annak ellenére sok szó esett, hogy ezeknek az előadásoknak mindegyike hiteles és igaz színpadi jelenléttel színre vitt, külön-külön értékes jelenetekben bővelkedik. Abban a tekintetben azonban különböznek, hogy melyik mennyire szigorú saját szerkesztési elveit tekintve, és mennyire képes szimbolikus formába szervezni az improvizatív etűdöket.

Utóbbi szempontból három előadás emelkedik ki, túl a *Ne a cipődet nézd!* abszurdján, amelyet inkább csak befejezetlensége miatt nem sorolok ide. Az egyik Ákli Krisztián rendezésében a Műszí 12. c. *EXIT* című előadása. Nem csak azért érdemes kiemelni, mert a Klaudia bábmozgató Horváth Máténak köszönhetően szokatlan, vagány és belevaló kislány-ábrázolással találkozunk; ahogy szintén páratlan a marionett kő-papír-olló játék a porcelánkacsójú bábokkal. Hanem azért is, mert ebben az esetben a jelenetfüzér képes egyetlen lány és az őt körülvevő személyek sorsát mélységében és összetettségében is körbejárni, vagyis annak ellenére mutat túl a teljesen random jelenetszerkesztésen, hogy szintén improvizációkból készült etűdökből építkezik. Az pedig, amikor a „menjünk el innen” felkiáltásra az előadás végén az egész osztály színjátszói – legalább tizenöt fő – elhagyja a termet, az egyetlen bizonytalankodó pedig utolsóként utánuk siet, végtelenül felemelő érzés volna, ha nem lenne egyúttal rendkívül tragikus.

A Műszí 11. c. már többször emlegetett *Jött egy busz* című előadását azért emelném ki, mert talán a legnyíltabban kezeli a benne játszóknak személyes problémáit, illetve az „emlékek busza”, vagy épp a „válás busza” szimbolikus járgányán keresztül valamilyen értelemben (ha nem is annyira, mint az *EXIT*), de már megszűri, hogy milyen jeleneteket válogat be.

A legnagyobb ívű előadás az idei csurgói találkozón egyértelműen a *Születésnap*. A PHSZ-Berze Színjátzóknak csoport előadását szintén Ákli Krisztián rendezte, mint az *EXIT*-et, és Kárpáti Péter improvizációs technikájából építkezik. Annak ellenére bővelkedik meglepetésekben, hogy szerkezetében jól felépített: három szülnapi buli köré szerveződik, négy különböző helyszínen. A négy helyszín azért is fontos az előadás létrejötté szempontjából, mert a Kárpáti-féle, a valósághatást a lehető legnagyobb mértékben megközelíteni kívánó imprótechnika lényeges eleme, hogy benne a jeleneteket a valóság tereiben és akár időben is elnyújtva, a valóságos időtartamokat az egyestés előadás kedvéért nem tömörítve láthatjuk – annak érdekében, hogy azok

lélektani értelemben minél inkább megközelíthessék a valóságos élet dramaturgiáját és az ott tapasztalható jelenlétet. Ákli Krisztián elmondta, hogy az először Csurgón látható előadás hatvan százaléka improvizáció. És valószínű, hogy nemcsak a *Születésnap* természetes közvetlensége, de meglepetései is abból következnek, hogy ennek az improvizációs alkotófolyamatnak a részeként az egyes szereplők a próbák során csak saját motivációikkal voltak tisztában a jelenetek kitalálásakor: a többiekével nem. Bár nem azonos hősokeket követ-hetünk végig, az egyes jeleneteket összeköti a születésnap buli visszatérő alaphelyzetének struktúrája. Nem utolsósorban pedig ebben az előadásban találkoztunk Domján Zsuzsával, akiről még egészen biztosan fo-gunk hallani a jövőben.

Önmagában tehát a jelenetfüzér mint szerkezet természetesen nem gátolja, hogy különleges és formabontó előadások szülessenek. Tízből kilenc hasonló szerkezetű előadás azonban egyfajta figyelmeztetés is lehet; és talán érdemes is jövőre annak tudatában kezdeni a munkát, hogy a Pécssett mostanra kialakult diákszínjászó „módszertan” formai innovációra, új utak keresésére és a sémákból való kilépésre tett kísérletre buzdít. A je-lenlegi sémákból persze egyaránt kimozdulást jelenthetne a Perényi Balázs hiányolta történetmesélés irányá-ba való elmozdulás, ahogyan a párbeszédés jeleneteket imitáló dramatikusszínháztól végleg elforduló doku-mentumszínház felé való ellépés is. Utóbbi azért is érdekes volna, mivel jelenleg a diákszínjászság egyik leg-nagyobb előnye a színészekkel dolgozó kőszínházakkal szemben, hogy per definitionem civilekkel, ráadásul egy mindenki számára izgalmas titkokat hordozó korosztállyal foglalkozik.

Arany minősítést kapott a PHSZ-Berze Színjászók *Születésnap*, a Műszi 12. c. *Exit* és a Műszi 11. c. *Jött egy busz* című előadása. **Ezüst minősítést** is három csoport kapott: a Cserejános *Szennyes*, a Deák *Ne a ci-pődet nézd!* és a DuhajKodály *A bolondok hajója* című előadása.

Észak-alföldi Regionális Diákszínjászó Találkozó

Debrecen, 2018. március 29-30.

Fekete Anikó

Korán reggel indulás. 05:53-kor már a vonaton, 08:31-kor már Debrecenben. Bori Viktor zsűritársammal (a KÁVA Kulturális Műhely színész-drámatanára) zötykölődtünk Budapesttől egészen az észak-alföldi régióig. Aznap 9-től másnap délután 4-ig valami nagyon izgalmas színházi kavalkádban volt részünk.

Csütörtökön az Ady Endre Gimnázium látta vendégül a fesztivál résztvevőit Várhalmi Ilona (Cila mama) ve-zetésével, aki az ottani igazgatóhelyettes, és egyben a drámatagozat vezetőjének szerepét tölti be. Pénteken pedig a Páholy Ifjúsági Színház adta játékterét a diákszínjászóknak Végh Veronika irányításával, aki egyben a színház vezetője is.

Értékes előadásoknak, merész vállalkozásoknak és bravúros összjátékoknak lehettünk szem- és fültanúi. Klasszikus szövegektől kezdve a kortársakig bezárólag, az improvizációkból szerkesztett játékgig szinte min-dent felsorakoztattak az előadók. Az igazi értékét a fesztiválnak a diákok frissessége és ötletessége adta.

Heilbronni Katica avagy a tűzpróba

A fesztivál Tóth Szabó Soma rendezésével indult. Az Adyák 11-KIMI 8 csapat a műből egy felvonást vá-lasztva igyekezett alapos munkát végezni. A statikus játék kihívást jelentett a színjászóknak, így jobban tud-tak érvényesülni a prózai részek. Kiválóan megszólaltatott monológokat hallhattunk, pást térszervezést lát-hattunk.

Harry Potter Casting

Beavatott Casting

Mészáros Ibolya és Rózsa László 2017 szeptemberétől kezdték drámatanári munkájukat az Ady Endre Gim-náziumban. Az Adyák 9-KIMI 5 osztály két előadása tulajdonképpen igazi vizsgamunkának tekinthető: drá-más gyakorlatok jól szerkesztett sorát láthattuk. Az egyik csoport a *Harry Potter*, míg a másik csoport a *Be-avatott* nyomán dolgozott fél évig. Kirobbanó energiákkal működtek együtt a játászók a színpadon. Lelke-sedésük az improvizáció során sem hagyott alább, s olyan koncentráltan, fegyelmezetten mozogtak együtt, hogy azt sokak megirigyelhetnék. Mind a folyamatban lévő pedagógiai, mind a színházi stúdium nyomon követhető munkájukon.

János vitéz

A fesztivál egyik legszínesebb előadása volt az Adyák 12-KIMI 9 előadása. A legendás Leszkovszki Albin-

féle *János vitéz* is előkerült a szakmai beszélgetés során. Noha nyilvánvaló, hogy a két előadás nem megformáltságában, annál inkább szellemiségében egyezik. Az a diákos frissesség, ötletesség, egyszerűség, mellyel színpadra alkalmazták a művet, azt eredményezte, hogy a nézőtérén sírva nevtünk. A pátosz és a humor folyamatos keveredése olyan ízt adott az előadásnak, mely folyamatos meglepetéssel töltött el bennünket. A zene és a tánc nemcsak szerves részét képezték a produkciónak, de dramaturgiájában is meghatározónak bizonyultak. Oláh Enikő, Kanyó Kata, Mechle Christian ennek a kiváló diákelőadásnak a rendezői.

Lucifer

Az újabb diákrendezést Kovács Judit által láthattuk, aki a törökszentmiklósi vendégcsoport előadását írta és színpadra alkalmazta. Ebben az igazán zsúfolt térben a játszó nagy gondot fordítottak a jelmezek használatára, különösképpen a három ember nagyságú igazi lúdtollból készült angyalszárnyra. Az előadást a *Lucifer* című filmsorozat ihlette.

A rovarok életéből

Bolla Bence 10. osztályos tanuló első rendezését láthattuk a fesztiválon. Az Adyák 10-KIMI 7 osztály egy része nagy gondot fordított arra, hogy az iskolában található tárgyakkól (akasztó, fogas, létra, tükör stb.) nagyon különleges teret varázsoljon, mely esetenként gátolja, máskor nagyszerűen segíti a darabban megjelenő furcsa rovarok világát. Az előadás egyik kiemelt mondata: „*Az ember mindent elkövet, hogy fennmaradjon a neve...*” Végül ebben a párhuzamban kiderül, hogy a felvázolt állati világ csöppet sem különbözik az emberi világtól.

Shakespeare-boys

Virtuóz közösségi játékban vehettünk részt az Adyák 10-KIMI 7 csapat négy fiú játszója által, Lakó Zsigmond rendezésében. Shakespeare tizenhat drámájából szemezgetve csöppet sem egyértelmű szövegsben kerültek egymás mellé a sorok. Izgalmas szellemi tevékenységet jelent nyomon követni, amikor egy jeleneten belül *III. Richárd, Rómeó és Júlia* és az *Ahogy tetszik* mondatai hangzanak el. Az alkotók elmondása szerint őket is izgalommal töltötte el a felkészülési folyamat. Igazi Shakespeare korabeli hagyományként tekinthetünk a nők nélküli színpadra, ahol a reneszánsz jellegű zene felcsendül, és még a könyv is muzsikál, ha arról van szó, de a dob, ha kell, söröskorsóvá válik. Nem győzzük figyelni, mi lesz a következő meghökkenően ötletes pillanat.

A lázadásra nem gondolnak ők

Kiss Diána 11. osztályos tanuló négy társával merészen, egyben éretten fogalmaz színpadra társadalmi problémát, mely a mai eredménytelen oktatásunkra világít rá. A játszó által használt zsúfolt térben nincs mód a változtatásra, inkább további nyomasztás generálódik benne. A szakmai beszélgetés során kiderült, hogy a diákok tökéletesen tisztában vannak azzal a súlyos ténnyel, amit a színpadra helyeztek, sőt, ezt a formáját választják a felszólításnak, tehát a színház mint tett aposztrofálódik bennük.

Rettentő görög vitéz

A 10. osztály lelkesen képviselte magát a regionális találkozón, hiszen több előadásban is láthattuk őket. Jelen esetben Vranycz Artúr dolgozott velük, aki Zalán Tibor szövegét hívta segítségül. A szerző által rímekbe foglalt szöveg nem kínálja fel az esetleges improvizációt, ám nagy mértékben épít a játékos figyelmére, éberségére. A fakterek ötletes felhasználása pedig színesítette az összjátékot.

Júlia

Csáki Benedek középiskolás elmondása alapján társaival mindenképpen prózai előadást szerettek volna létrehozni, hiszen eddig inkább zenés darabokban próbálták ki magukat. Egy nap gondolt egyet és eszébe jutott a *Rómeó és Júlia*. Nádasdy Ádám fordításában és a saját szöveggondozásuk következtében nagyon érdekes, patetikus, máskor hétköznapi nyelven szólal meg a jól ismert történet, némi változtatással. Ahogy a címben szerepel, a hangsúly végül nem két emberre helyeződik.

Ágnes

Izsó Angelika monodrámát rendezett végzős színjátzójának. Az Arany János által írt *Ágnes asszony* témáját tekintve volt meghatározó. Inkább annak háttere lehetett érdekes számukra. Hirtelen ott ült előttünk egy lány, aki elkezdte mesélni az életét. Megtudtuk, hogy vált Ágikából Ágnessé, milyen még Arany által sem megírt előzményekből táplálkozik az ő élete. Katona Ninetta játéka letisztult, egyszerű közlésekre hagyatkozik. Esetenként zavarba ejtően őszinte.

A merénylet

Deczki Klára abszurdja az egész nézőteret sokkolta. Furcsa értetlenséggel indult az előadás, ám Erdős Virág jelenetei rövid időn belül szárnyra kaptak, kicsattanó kacagás indul el a nézőtérén. A humor nagyszerű hasz-

nálata olyan ízt hordozott magában, melyre nem lehetett nem figyelni. Ez volt az egyik olyan előadás, melyben a játszóí összehang kimagaslónak bizonyult.

Házasulandók

Nánási Brigitta igazi vásári komédiát vitt színre energikus játszóival. Előadásában az agressziót a finomság váltja és fordítva. Műfaji sajátosságként megjelenik a nagyított játékművészet.

A találkozón arany minősítést kapott a *János vitéz* és a *Shakespeare boys*, ezüstöt *A merénylet*, *A lázadásra nem gondolnak ők*, *A rovarok életéből* és az *Ágnes* című előadás, bronzot a *Harry Potter Casting*, *Beavatott Casting*, *A heilbronni Katica avagy a tűzpróba*, a *Rettentő görög vitéz*, a *Júlia* és a *Házasulandók*.

(Helyhiány miatt nem közöljük a zsűri által kiadott sok csoportos és egyéni különdíj jegyzékét. *A szerk.*)

Észak-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozó és Országos Színjáték-Színháztörténeti Minősítő Verseny Nyíregyháza, április 6-8.

Jászay Tamás

Ritkán esik szó erről diákszínjátszók kapcsán, most mégis megengedem magamnak a luxust, hogy vázlatos történeti kontextusba helyezzem idei nyíregyházi tapasztalataimat. Hogy ide mindig érdemes jönni, azt vagy egy évtizede pontosan tudom, de ennek a ténynek a regisztrálásánál sokkal izgalmasabb látni a látványos fejlődést. Nem vagyok olyan zsűritag, aki önnön ötleteit és vízióit akarja viszontlátni a színpadon, de a saját és a mindenkori zsűri pozíciójára, meg felelősségére nézvést is elgondolkodtató, hogy itt a pedagógusok komolyan veszik, átgondolják a meglátásainkat, gyakran megfogadják a tanácsainkat, sőt akár hetekkel a fesztivál után is levélben vagy telefonon tisztázunk néhány részletet a látottakkal és elhangzottakkal kapcsolatban. Ja, hogy ez lenne a normális? Hát persze, de mindannyian ugyanabban az országban élünk, szóval ki-ki értse jól, miért emelem most ezt ki.

Öröm látni, hogy sok év megfeszített munkája után idén négy nagyszerű tanárnő körül komoly, érett csapatok álltak fel (a három nap alatt látott tizennégy előadásból kilencet ők jegyeznek!). Ez nem jelenti persze, hogy az eddigi munka valamifajta bemelegítés lett volna a nagy attrakcióhoz, épp ellenkezőleg! Azért is szeretek ide járni, mert a pedagógusok építkeznek, és egyre pontosabban mérik be, mit szeretnének és mire képesek a diákjaik.

Néhány random megjegyzés az előadások tételes bemutatása előtt. Évről évre egyre izgalmasabb drámai alapanyagokkal dolgoznak az alkotók. Nem elégednek meg az első körös ötletekkel, jól érzékelhetően nyomoznak a megfelelő materiál után, mindeközben pedig sosem önmegevalósításban, hanem mindig csoportban és játszóban gondolkodnak. A színjátszás önismeretre tanít, meg persze a közösségben való létezésre is: a folyamatos tréningnek köszönhetően az itteni diákok ma már nagy ívű, komoly szakmai felkészültséget követelő drámákkal is megbirkóznak, legtöbbször győztesen kikerülve a megmérettetésből. A diákszínjátszás örök dilemmáját, hogy ti. a színházhoz vagy a pedagógiához áll-e közelebb a végeredmény, elegánsan döntik el ezek a nem ritkán komoly színházi apparátust mozgató, tiszta gondolatossággal építkező, kivétel nélkül minden esetben a gyereket és az ő útját fókuszba emelő alkotások.

A nyíregyházi (és korábban: nagykállói) regionális találkozóban az is jó, hogy olyan mennyiségű programmal készülnek a vendéglátók, amit befogadni, felfogni is valódi kihívás. A fő-főszerző Demarcsek Zsuzsa idén tovább emelte a tétet, amikor az előadások mellé egy országos(!) színháztörténeti versenyt is hirdetett (az ennek keretében itt vendégeskedő egy-egy pécsi, kecskeméti és budapesti csapat előadást is hozott mutatóba). Emellett a szervezők játékosan ösztönözték a csapatokat, hogy ne csupán lássák, hanem valóban átgondolják, megértsék a többi előadást, sőt reflektáljanak is azokra. Bár e beszámolónak nem tárgya, de maradjon nyoma, hogy az előadások másik csapat által történő visszajátszása (ami a paródiától az asszociatív megközelítésen át a rekonstrukcióig nagyon széles skálán mozgott, olykor markánsabb eredményt hozva, mint amilyen az eredeti volt...), továbbá a mindegyik előadáshoz kapcsolt, „talált” anyagokból történő poszterkészítés remek ötletnek bizonyult. Egyfelől a kreatív megoldások a közösséget összekovácsoló erővé váltak, másfelől az egytől egyig jó „megoldások” értő, érzékeny figyelemről tanúskodtak.

Kezdjük az észak-alföldi műhely lelkének és első számú koordinátorának, Demarcsek Zsuzsának a munkáival. A nagykállói Alacarte Színkör *Én vagyok AZ!* című etűdsorozata témakezelésében egyszerre elemelt és konkrét, elsődlegesen a mozgás nyelvén fogalmazó előadás a diákokat érintő-érdeklő problémákról. Lidér-

ces, valahol mégis megmosolyogtató, ahogyan a hátsó falra vetített száj keményen elkezd kritizálni, kárhoz-
tatni a fiatalokat, akik cirkuszi keretbe helyezve, rövid epizódokon keresztül ragadnak meg számukra min-
dennapos benyomásokat, félelmeket, vágyakat. A vendégszövegek és -jelenetek Beckettől *A nagy Gatsby*-ig
bezárólag tág skálán mozognak. A sokszor láthatatlan, külső hatalom, a neki való alávetettség, az élet, vagyis
a túlélés mint artistamutatvány visszatérő elemek ebben a groteszk, az ember tragédiáját megérezkítő színpa-
di világban.

Hadd legyenek megint személyes: mióta Demarcsek Zsuzsa elkezdett dolgozni a biri Terne Cserhaja Színkör
főleg romákból álló színjátszóival, az észak-alföldi regionális döntőkön mindig az ő előadásait várom a
leginkább. Idén ők is, ha úgy tetszik, „felsőbb osztályba” léptek, hiszen először dolgoztak drámai alapanyag-
gal. A rendező Miller (túl) sokat játszott klasszikusát, *A salemi boszorkányokat Choxanyi* címmel igazította
ifjú színészei-zenészei testére-lelkére. És ezt vegyük nagyon komolyan: az előadás nem szolgai adaptáció,
hanem egy bárhol és bármikor érvényes drámai helyzet újramesélése a közreműködők gondolkodására, vilá-
gára adaptálva. A kiváló érzékkel adagolt nevetés olykor a torkunkra fagy: a szűklátókörű, babonás, kire-
kesztő minitársadalom képtelen az elfogadásra, vagy legalább a megértéssel való megpróbálkozásra. Ezek-
nek az előadásoknak mindig lényege a tradicionális zene és tánc, nincs ez másképp most sem a változatosan
tagolt, sötét alaptónusú térben. És bár a játzók korábban még nem vagy alig szembesültek egy-egy összetett
(drámai) karakter létre csalogatásának kihívásaival, saját energiáik mozgósítása révén szép eredményeket ér-
nek el.

A mennyiség nem ment a minőség rovására Vona Éva négy, Nyíregyházán látott rendezése esetében. A *Gel-
lérthegyi álmok* érthető okokból – két, kiváló képességekkel bíró játzónak kínál jutalomjátékot – közkedvelt
darab diákszínjátszó találkozókon, még ha én magam egyre távolibbnak is érzem Karinthy Ferenc szövegét
attól a valóságtól, amiben a játzók élnek. A nyírbátori Lenszirom Színház előadása olyan, mint egy táncóra:
a Lányt játzó Szép Evelin óvó szeretettel, szelíd magabiztossággal, jelenetről jelenetre veszi át az irányítást
a Fiút alakító Veréb Szabolcstól. A Pest ostroma idején összezárt két ember tapogatózó közeledésének, szín-
házas és privát játzmáinak terepasztalán elég volna a változatosságukban is állandó érzelmek kibontására,
elmélyítésére koncentrálni. Az előadás akkor a legjobb, amikor az ostromidőt megszakító újrajátzásokra ke-
rül sor, ám a kerettörténet mintha sokszor túlságosan elnehezítené a látottakat.

Nem így a Blöff Színpad *Vesztégzár* című, szintén Vona jegyezte, sodró lendületű produkciójánál. Kiss Judit
Ágnes nagyon mai szövege a drámairodalomban sokszor használt helyzetből indul: egy véletlen(?) folytán
nagyon különböző embereket zár össze egy lakásban, akiknek hagy elég időt arra, hogy rájöjjenek, egymás
nélkül soha nem fejeződik be kényszerű kalandjuk. Az apából, anyából, lányból és nagyanyából álló négy
fős család a roma bejárónővel és a nem éppen a helyzet magaslatán álló orvossal kiegészülve pompásan ab-
szurd kompániát alkot. Az egymással bicskanyitogató, mégis ellenállhatatlanul mulatságos stílusban (hiszen *mi*
nem beszélünk így egymással) kommunikáló családtagok komoly témákat pedzenek, amikor Magyarorszá-
ról, kilátásokról, külföldi munkavállalásról csivitelnek vagy épp üvöltöznek egymással. A játzók nagy
svunggal vetik bele magukat a politikailag gyakran inkorrekt dumákba, és eközben felismerhető, azonosítha-
tó portrékat formáznak. A tanulság megfontolandó: az egyedül rótt körök helyett az együttműködés csodákra
képes.

Valami hasonló jó tanáccsal kellene ellátni Martin McDonagh népszerű darabjának, *A kriplinek* a szereplőit
is. A Kriplik csoport előadása finessesen kerüli el a McDonagh-játzás kőszínházakból unásig ismert záto-
nyait. Nem nagy, mégis meghatározó a felfedezés: a játzók nem karikatúrákat hoznak a színre, helyette ko-
molyan veszik a szomorú, magányos, reménytelen karaktereket, és mindegyikük esetében hagyják, hogy
pusztán a kimondott szavak révén épüljön belső és külső világuk. Az ötletes, minimalista dizájn, a jelmezek
barna, bézs, narancs színvilága sokat segít a koncepció teljesítésében, ahogy az is, hogy a játzók nem für-
dőznek Varró Dániel sikerhajhász fordításában, hanem tárgyilagosan mondják azt.

A találkozó egyik emblematis (a miskolci Országos Diákszínjátszó Fesztiválra továbbjutó) előadása volt a
nagykallói 6-Lett avagy Done fantáziánévű csoport által bemutatott női *Hamlet*. Hat lánnyal előadatni a világ
legismertebb drámáját?! Igen, feltétlenül vakmerő vállalkozás, ám Vona Éva letisztult koncepciója meggyőző
vállalása jogosságáról. Két, egymást középen metsző kifutón zajlanak az események. A Hamletet játzó
Somlyai Kata (aki a háromnapos találkozón öt!/! előadásban lépett színre, és nem a sokadik ör szerepében)
kivételével mindenki kettő-négy szerepet alakít. A hat lány végig bírja szusszal, egy-egy jól megválasztott
kelléssel jelzik, hogy éppen kinek a bőrébe bújnak. A történet hiányérzet nélkül zajló elmesélése mellett jut
idő saját olvasat érvényesítésére is. Színháztörténeti közhely, mégis el kell mondani: a mindenkori *Hamlet*-
előadások mindig interpretációk, a sűrű és végtelen shakespeare-i szöveg jól-rosszul újraszabott értelmezé-

sei. Nincs ez másképp most sem: az elnyomott Gertrud (Kovács Dominika) kevés szövegével is meghatározó alak lesz, a dúvad Claudius (Czérna Kornélia) pedig elejétől fogva a markában tartja az összes szálat. A lefegyverző egyszerűségű előadás emlékezetes *Hamlet*-élményeim sorát gyarapítja.

Ahogy a másik kedvencem, a Császári Viktória rendezte, a nyíregyházi Szín-Tézis Színkör által bemutatott, a miskolci országos fesztiválra szintén továbbjutó *Leonce és Léna* is. Ha az előbb vakmerőséget említettem, itt továbbmegyek: istenkísértő vállalás diákokkal olyan előadást létrehozni, ahol díszlet, különösebb jelmez vagy kellékek nélkül, pusztán a játék és a szöveg erejére hagyatkozva születik meg a színház. Márpedig Büchner töredékes, játékos és filozofikus darabja így kel életre ebben az előadásban, ahol már-már becketti mélységeket súrol némelyik jelenet – gondolatiságában, humorában, kiérleltségében egyaránt. Az üres térben csupa izgalmas karakter jelenik meg, akinek sztorija, élete van, amit jól eltalált mondatokba, gesztusokba és stílusba sűrít. A folyamatos önreflexió, a szolid humor, a nem melankolikusán ábrázolt melankólia érvényes és konzekvens értelmezésbe ágyazódik.

Mendler Mónika két előadással mutatta meg, milyen nagyfokú érzékenységgel bánik a rá bízott játzókkal. A nyíregyházi Zsöllye Színkör *Átmenetek* című előadásában valódi tömeg van a színpadon, ám a fókusz a két-háromszemélyes, ihletett, gyakran prózai-drámai előzményekre visszanyúló (Kosztolányi, Maeterlinck stb.) etűdökön van. A jeleneteket egybefogó téma banalitásában is jó, mert szükségszerű választás: a személyes boldogság utáni hol megmosolyogtató, hol kétségbeejtő, de kortól, nemtől függetlenül mindünket foglalkoztató hajsza. A tömegeből arcok ragyognak ki, karakterek rajzolódnak ki – a játéknak feltehetően ez volt a fő tétje, amit az előadás teljesít is.

Bizonyos értelemben merészebb választás Joanna Owsianko *Tiramisu* című drámájának színrevitele a nyíregyházi Alacarte Színkör elővezetésében. A nagyon kortárs lengyel szöveg csupa *first world problem*mel bajlódó menedzsernő életébe ad bepillantást. A pár négyzetméteres, falakkal körbevett irodai mikrovilágokban a magabiztos, csinos, trendi lányok gyakran valójában szűkülnek a félelemtől és a magánytól. Nem eredeti és nem is túl mélyen kibontott meglátás, de életes színpadi helyzetek alakíthatók belőle, amit a hat főszereplő lány meg is tesz. Remek a térhasználat: a szubjektumok között magasodó falak, a gurulós irodai székek flott átállásokat eredményeznek, ami a jó tempójú előadás egyik erénye. Nagyszerű, ahogy ezek a belemenős lányok, ha kell, mernek hülyét is csinálni magukból, és közben szembesítenek azzal, hogy az állandósult mosolyra húzódó maszk mögött mennyi óhaj, vág, titok és szomorúság rejtőzik.

A három vendégcsapat előadásainak bemutatása előtt még két helyi, nem kicsit zavarba ejtő produkcióról kell szót ejtenem. A régió diákszínjátzókkal foglalkozó pedagógusai utánpótlásának evidens bázisintézménye (lenne) a nyíregyházi színház: Nagyidai Gergő színművész tavaly kapcsolódott be két, alapvetően rendszerben lévő mozgásos előadással a sorba, az idej, általa rendezett *Légy jó mindhalálig!* azonban csalódást okoz. És ami ennél nagyobb baj, hogy komoly izlésbeli deficitről tanúskodik: a musicalváltozatot alapul vevő, ám a dalokat (szerencsére) elhagyó alapanyag épp olyan öszvérre sikeredett, mint a színpadi megvalósítás minden más eleme. Ha tizenkét játzó közül kilenc lány, akkor talán érdemes volna olyan anyagot keresni, ami legalább nyomokban tartalmaz női szerepeket, a kevés fiú játzóra meg esetleg nem kellene női szerepet osztani. De elég a genderörületből, az előadás sugallta poros, régimódi színházideál ellen van leginkább kifogásom: egy sokszínű osztályközösség ábrázolása hálás feladatnak tűnik kortól és helyszíntől függetlenül, ám ehelyett suta közhelyszótárat lapozgatunk.

Nem jut túlságosan messzire a szintén nyíregyházi Zig-Zug Pódium megjegyvezhetetlen című *Sok hűhó a szerelemért, avagy ahogy tetszik Shakespeare után szabadon*-ja sem. Igaz, amit vállalt, elvégzi Varga Ildikó rendezése. Az avoni hattyú néhány darabjából a szerelemmel kapcsolatos jeleneteket, karaktereket próbálja egy láncsor gyöngyszemeiként felfűzni, inkább kevesebb sikerrel. Shakespeare-ből számos témából lehetne kézikönyvet összeállítani (néhány ötlet: hatalom, politika, generációs ellentétek, túlvilág stb.), de az ökonomikusan megépített drámákból kiragadott jelenetek nemigen kezdenek egymással dialógusba, így a látványvilágban meglepően igényes kiállítású előadást nem kevés értetlenséggel szemlélem.

A beszámolóim elején említett három vendégelőadás új impulzusokkal dúsította a gazdag kínálatot. A pécsi Leőwey Színtér enigmatikus című *F.R.A.K.*-ja (a szakmain az alkotók elárulták a titkot, de őrzöm tovább) Zewe Eszter és Keresztény Tamás rendezésében széttartó, jó ötleteket és zsákutcákat egyaránt tartalmazó produkció. Az indító múzeumi keretről, ahol egy tárlatvezető csupa félelmetes történetet mond el és mutat be, idővel megfeledkezni látszik az előadás. Ez nem feltétlenül baj, hiszen a kőkemény témákról jelenetről jelenetre más esztétikával, más színházi nyelven és eszköztárral beszélő etűdsornak vannak így is figyelemre érdemes pillanatai. Meg nagy mellényúlások és némi dramaturgiai elkapkodottság is: a kevesebb több lett volna.

Nem kevés tanácsstalansággal néztem a kecskeméti Katona-Kamra *Őslevesét*. A témáit és színházi nyelvét tekintve bevállalós rendezéseiről ismert Sárosi Gábor rendkívül ambiciózus, mint utóbb megtudtuk, külföldi fesztiválforgalmazásra készült előadása mintha egy idegen, szinte teljességgel érthetetlen nyelven beszélne hozzám. Holott minden szó magyarul hangzik el, és amúgy ez az egyik bajom: a felkapott vagy megkopott angol popslágerek alkotók által magyarra fordított szövegei egyszerűen rosszak, az eredeti textusokból is alighanem hiányzó sűrűség itt kínossá hígul. Sokszor mintha egy falanszterben járnánk, egy disztópia jeleneit néznénk, ahol a fő témák (születés, iskola, szex és szerelem) azonosíthatóak, ám az egyetlen szellemesen lényeglátó iskolai epizód mellett a többi erényei láthatatlanok maradnak.

A budapesti Szilénosz gyermekei csapat *Arisztotelész leple alól* című előadása Keresztúri József rendezésében hatásos gyakorlat. Harmencig számolom a színpadon álló-ülő játszóknak létszámát, aztán feladom: a monolitikus, kóruszínházi megszólalások értelemmel és céllal bírnak ebben a közegben. Ahogy a játszóknak testéből és testével formált minimális téralakítások, és a belőlük kibontakozó páros jelenetek is figyelmet követelnek. Mondhatja bárki, hogy nem truváj ez a háromnegyed óra, de ha valaki próbált már klasszikus görög szöveget (vagy ami még rosszabb: annak évtizedekkel ezelőtti, villámgyorsan porosodó magyar fordítását) színpadon mondani úgy, hogy ő maga és a néző is érti, miről van szó, tudhatja, hogy a játszóknak teljesítménye elismerést érdemel. A rögzített imprók gyengítik az összehatást, de annyi baj legyen: a klasszikusok – és ez az egész nyíregyházi találkozó tanulsága a számomra – köztünk élnek, hozzánk szólnak. És még velünk is maradnak egy darabig.

Észak-magyarországi Regionális Diákszínjátszó Találkozó

Zuti Krisztián

Az Észak-magyarországi Regionális diákszínjátszó Találkozónak – az eddigi évek gyakorlatának megfelelően – Miskolc adott otthont. A Nemzeti Színház idén is befogadta a színjátszó csoportokat és valóban színházi körülményeket biztosított az előadások számára. Sajnos 2016-hoz képest tovább csökkent az előadások száma, hiszen az akkori 13 produkcióval szemben idén csak 9 előadás nevezett a fesztiválra. A csökkenés már csak azért is sajnálatos, mert a diákok játékkedve mit sem csökkent, és március 7-én is sok nagyszerű alakítást, valamint csoportos teljesítmény lehetett látni a színpadon. Az okok egy kívülálló számára természetesen nehezen felismerhetőek, de érdekes tény, hogy a helyi Zrínyi Gimnázium mindössze egy előadással érkezett, míg más, hagyományos gimnáziumok – Földes, Diósgyőri – több produkcióval is színpadra álltak. A magam részéről csak szurkolni tudok, hogy jövőre újra növekedjen a résztvevők létszáma, hiszen a szervezők, valamint a résztvevők idén is roppant hangulatos találkozót hoztak létre.

A fesztivált a Lévy Diákszínjátszó Csoport kezdte *Nincs mese* című előadásukkal. A kamaszlét alapélményeit feldolgozó előadás címéhez híven a gyermeki, mesei világ érvényvesztését helyezi középpontba, bár személy szerint én éppen azokat a pillanatok tartottam sokra, amikor a mesei forma megtartása mellett beszéltek a játszóknak a kamaszkor égető problémáiról. A darab indítása, és első jelenetsora után azonban inkább általánosnak tekinthető, improvizatív jeleneteket láthattunk, csak ritkán fűszerezve mindezt olyan kreativitással, illetve színpadi jelenléttel, ami igazán emlékezetessé tette volna az előadást. Az játszókat uraló visszafogott energiaszint talán a reggel 9 órai kezdéssel is magyarázható, hiszen a korai kezdés embert próbáló feladat, főleg egy formálódó csoport esetében. A szakmai beszélgetés során kiderült, hogy a játszóknak egy iskolába járnak ugyan, de különböző osztályokba, évfolyamokba, így a sikeres előadás hátterében álló műhelymunka kialakításához szükséges külső körülmények nem állnak rendelkezésre. Mindezek ellenére az előadás alapján ígéretes jövő előtt áll a csoport, feltéve, hogy folytatják a munkát tanáruk, Szűcsné Botka Krisztina vezetésével. Idei előadásuk sok remek pillanatot, színpadi megoldást is tartalmazott, de ez a sokféleség – talán a közös munka kezdeti stádiuma miatt – még nem szervült egységes színházi gondolkodássá.

A lévaysokhoz hasonlóan a csoporttal alakulás kezdeti fázisában jár a Diósgyőri Gimnázium Kisdiákszínje is. Rájuk is jellemző, hogy sok diák sok közösségből érkezik, s így számukra egy-egy próba nem csak a színházi célok megvalósításáról szól, hanem a közösséggé válásban is fontos – talán még fontosabb szerepet tölt be. És valóban! Lehet, hogy időnként megjelent a színpadon a kezdő játszóknak jellemző esetlegesség, ám mindvégig önfeledt játékot lehetett tapasztalni, ahol a felszabadultság elsődleges forrása a másikat elfogadó közösség volt. Székely Gabriella munkájának szépen csillogó pedagógiai eredménye volt ez az előadás, még

akkor is, ha a színházi célok másodlagosak voltak, vagy olykor csak eszközként szolgáltak a 14 játszóknak ahhoz, hogy önmaguk számára élményt jelentő pillanatokot éljenek át. Bízom benne, hogy a következő év próbái során létrejöhet egy olyan előadás is, amit talán már színházi élményként is megélhet a néző. Mostani előadásukban a Csongor és Tünde történetét dolgozták át, illesztették saját világukba. Ez az illesztés néha még felszínesre sikeredett ugyan, de a darabbeli Csongor és Tünde egymásra találásának pillanata az egész nap egyik legszebb jelenete volt.

A színház világával való ismerkedés első pillanatait élük meg a Soha Színjátszó Kör tagjai is. *Esti Kornél* történetét középpontba állító előadásuk valahol félúton áll az irodalmi matinék, versösszeállítások világa és a színházi élmény között. Az előadás többnyire Kosztolányi és Esti Kornél viszonyát ábrázolja, ebben az alkotók saját kreativitásuknak engednek teret, néhol azonban egy-egy Esti-novella adaptációja is színpadra kerül. Ezek a megoldások változó igényességűek ugyan, de a bolgár kalauz történetében a játszóknak jelenléte és alakítása igazi színházi élményt jelentett. Ettől függetlenül a vállalkozás számomra nem tudott előadássá válni, elsősorban azért, mert Kosztolányi és Esti viszonyának összetettségét csak leegyszerűsítve tudták ábrázolni a játszóknak – nem irigyeltem őket, a magyar irodalom egyik legbonyolultabb kérdésével kellett foglalkozniuk. Ennek ellenére a csoport irodalomhoz való alázata, sok helyen megcsillanó esztétikai érzéke, néhány alakítás minősége (Esti Kornél, bolgár kalauz) arról győzött meg, hogy egy testközelibb témaválasztással jövőre izgalmas előadás ígéretével kecsegtet a sárospataki csapat.

Az ideai találkozó műsorát két rendhagyó produkció gazdagította. Az egyik a Várhidi Attila nevéhez köthető Főnix Diákszínpad előadása volt. Az előadás igazából nem egy, hanem három produkció volt. A nézőüdvözlő happeninget követte egy diákok által írt krimi, valamint egy halandzsa szövegre épülő Shakespeare kivonat. Irigylésre méltó, hogy a Várhidi-féle stílusjegyek – felszabadult, már-már gátlástalan, energiával teli játékkedv, illetve koncentrált, fegyelmezett csapatmunka – ennél a vegyes összetételű csoportnál is jelen vannak, mint ahogy az elmúlt évtizedekben mindig. Talán a csoport vegyes összetételéből is adódik, hogy az alapvetően játszó kreativitásra épülő játékhelyzeteket nem egységes színvonalon valósítják meg, és talán a felkínált szituáció megoldása még az energiaszintet árnyalni és irányítani nehezen tudó játszóknak számára nehezen megoldható volt.

A másik különleges, már-már posztszínházi élmény a Komiszak csoport *Érzék-ke* performance-kísérlete volt. Izsó Angelika vezetésével a „néző” a látását kivéve az érzékszervein keresztül fogadta be Az ember tragédiájának szituációit. Szemünket letakarva, vizuális ingerek nélkül kellett végigjárnunk a madáchi színeket, ám cserébe megkaptuk a tapintás, szaglás és ízlelés élményét. Az izgalmas kísérlet leginkább hiányzó eleme az érzékszervi hatások dramaturgiai rend alá szervezése volt. A legtöbb esetben a felénk igyekvő ingerek illusztrálták csupán a szöveget, és csak ritkán telítődtek valódi dramaturgiai tartalommal. Az egyik ilyen alkalom számomra az XV. szín volt. Az eszkimó világot, a márciusi eleji hidegben az erkélyen éltem át, kezemben nyers halat tartva, az elhangzó szöveg hatására az érzékszerveimen, zsigeri élményként éltem meg Ádám darabbeli helyzetét. Érdekes kísérletnek lehettem része, érdeklődve várom a forma további felbukkanását.

A találkozó számomra meghatározó előadásaiban a színházi gondolkodásmód egysége mellett a színészi játék minősége is kiemelkedő volt. A Diósgyőri Gimnázium Nagydiákszínpadának *marioNETt* előadása ráadásul szinte kizárólag a játszóknak jelenlétére, játékára alapuló színpadi hatásokkal dolgozott, ami nagy feladat elé állította a diákokat. Az előadás nagy érdeme, hogy bár a feladat néhol meghaladta a játszóknak jelenlegi képességeit, lendületes, energiával teli, finom, árnyalt érzelmi állapotokra épülő jelenetek egész sorát élhettük át a nézőtérén. Nagy ajándék volt mindez, igaz, a színpadi hitelesség elsősorban akkor volt jellemző a Cyber Cyrano-t feldolgozó előadásra, amikor a játszóknak a színpadi figurákat közvetlenül a saját személyiségjegyeiket felhasználva ábrázolták. Abban a pillanatban viszont, amikor számukra szokatlan helyzetben, érzelmi állapotban kellett létezniük az előadás formanyelvéből fakadóan lelepleződtek kevésbé hiteles gesztusaik, jelenlétük. Mindettől függetlenül nagyon bátor és jövőbe mutató volt ennél a színészi játék természetességére alapozni egy előadást. Őszintén remélem, hogy a játszóknak még jobban el tudnak majd mélyülni az ilyen jellegű színészi munka rejtelmeiben.

A Földes Gimnázium két előadással is szerepelt az ideai találkozón, de a csoportok összetételéből látható volt, hogy tulajdonképpen egy műhely hozott létre két előadást. Igazán pezsgő színjátszó életéről árulkodik mindez, ha pedig hozzáteszük, hogy ennél több előadás is készül az intézményben, tisztán látható, hogy a régió legmeghatározóbb alkotó közössége működik a Földesben. Ráadásul ez az alkotói kedv nem csak a diákok mögött álló tanárnak, Szücs Tamásnak köszönhető, hanem a játszóknak is, ennek volt nyilvánvaló jele a *V.A.Z.A.* című előadásuk is, melyet tanári irányítás nélkül hoztak létre a csoport tagjai. Reál tantárgyak iránt is érdeklődő diákok lévén nem meglepő a témaválasztás: tudósok a tökéletes élőlény megalkotásán fáradoz-

nak. Üdítő volt megtapasztalni, hogy a téma mennyi kreatív megoldásra adott lehetőséget, és ezeket a kínáló lehetőségeket mennyi játéköttellettöltötték meg a játsszók. Egyediségében, szabadságában kiemelkedő előadás született, de talán éppen a téma közelsége miatt, nehezen engedte meg a személyes élmény kialakulását a tudományok világtól távolabb lévő befogadó számára.

A Földes másik előadása, a nap végén sorra kerülő *Történet a hetedik*en embert próbáló vállalkozás volt mind az alkotók, mind a nézők részéről. Morris Panych észak-amerikai drámaíró műve tulajdonképpen a hetedik emelet párkányán játszódik, dialógusai pedig az oda felmászó, illetve a szobákból kitekintő emberek beszélgetéseiből állnak. Szűcs Tamás rendező óriási energiákat ölt a díszlet realista megvalósításába, és elsőre valóban impozánsnak tűnt a nézőtérrel párhuzamosan felállított 8 méter széles korlátsor. Az előadás során azonban kiderült, hogy ez a térszerkezet nagyon lekorlátozza és azáltal megnehezíti a játsszók helyzetét, akiknek csak minimális akciók kivitelezésére volt lehetőségük, és minden energiájukat a szövegmondás által felkínált lehetőségek kihasználására kellett fordítaniuk. Nem meglepő, hogy emiatt a játék néhol statikussá vált, de ez nem a játsszók hiányossága volt, sőt! Nagyon ritkán látni ennyire egységes és tehetséges csapatot diákszínházi előadásban. Kiemelkedő karakteralakítások sora volt jellemző a produkcióra, a főhóst megformáló színjászó pedig nagyívű alakítással tette még emlékezetesebbé az előadást. Sajnos a csoport egy része kilép a középiskolai keretek közül, csak remélni tudom, hogy ennek a nagyszerű műhelynek, sikerül betölteni az utánuk maradt űrt.

Az idei regionális találkozó kiemelkedő élménye volt a Zrínyi Gimnázium www.gondolatebreszto.com előadása. A világ teremtésének és isteni működtetésének ábrázolására egy számítógépes játékprogram készítésének folyamatát felhasználó előadás a téma népszerű és máshol is látott megoldásai mellett a közösségi színház formáját felhasználva egyedi ötleteket is tartalmazott. Lukács Ákos előadásának középpontjában az egyéniség lázadása áll, a formalizált világból kitörni vágyó hős sorsát kísérhetjük nyomon, melyet a 11. osztály gazdag színházi eszköztárral jelenít meg. Ez a forma egyéni alakításokra kevésbé ad lehetőséget, bár Puskás Balázs ebben a szerepben is lubickol. A kidolgozott ötletek nagyszerű megvalósítása mellett, az előadás kapcsán óhatatlanul felmerül a kérdés, tud-e ebben a témában újat mondani a produkció a nézőknek, s bár ezt illetően nálam is van kérdőjel, a közös gondolkodásnak és alkotásnak az ereje, lendülete és tehetsége minden ilyen jellegű hiányomért gazdagon kárpótolt.

Összességében idén is remekül szervezett, és kiváló hangulatú találkozón vehettünk részt, egyértelműen megtapasztalva, hogy az észak-magyarországi régióban pezsgő diákszínjászó élet van, jól működő, olykor kísérletező műhelyekkel. Nagyon bízom benne, hogy jövőre még szélesebb bázissal fog megvalósulni a fesztivál.

A diákszínjászó országos fórumai

I. Országos Diákszínházi Fesztivál – zöld szekció

Miskolc, 2018. április 13-15.

Jászay Tamás

Néhány alapvetés az elejére, hogy ne kelljen később magyarázkodni. Bő évtizede, mióta zsűritagként újra és újra részt vehetek az Országos Diákszínjászó Egyesület munkájában, nem találtam még választ arra az egyszerű kérdésre, hogy kell-e, szabad-e díjakat osztani a regionális és/vagy az országos találkozókra. Nem tudhatjuk, hogy egy arany minősítés viszályt szít vagy szárnyakat ad, hogy egy, a zsűri gondatlansága, fáradtsága, hozzá nem értése stb. (nem kívánt rész törlendő) miatt oda nem ítélt elismerés maradandó károkat okoz-e, hogy egy kiugró, nagy teljesítmény a megváltozott játsszói körülmények miatt (új helyszín, nem működő technika, a játsszók eredeti állapotának felidézhetetlensége, hogy csak a leggyakoribbakat említek) a semmibe zuhan-e, és így tovább. Nincs nálam a bölcsék köve, de abban biztos vagyok, és akkor

ez most egy állásfoglalás lesz, hogy egy megalapozott szakmai vélemény által komoly munkáért odaitélt díj, akkor is, ha nem jár vele anyagi elismerés, igenis rengeteget jelenthet egy áldozatos pedagógusnak – iskolán kívül és belül egyaránt.

A verseny vs. szemle nézetének kitartó versengése közben minden évrre jut kétszer annyi ellenérv, aztán valahogy mégsem változik semmi. Nem igaz, amit írok, mert igenis van változás: az idén életbe lépett új fesztiválszisztémát, a leginkább kiemelkedő és a leginkább ígéretes előadások szétválasztását és megmutatását például nagyon fontos lépésnek érzem. Gyerekbetegségei még vannak a dolognak, de ezek egyrészt mind orvosolhatók, másrészt úgysem érdeklik az olvasót, hagyjuk is őket. Ami viszont lényeges: az a tizenhét előadás, ami lehetőséget kapott,

hogy április közepén Miskolcon fellépjen, hűen reprezentálja mindazt, amit ma Magyarországon diákszínháznak hívunk. A figyelmes olvasó érzékelheti ebben a mondatban az óvatos távolságtartást, és igen, a következőkben ki fog derülni, hogy némelyik előadással szemben volt vagy van bennem komoly ellenérzés. Vagy inkább értetlenség, kétely, kérdés. De akármilyen legyen az én vagy kiváló zsűritársaim (Prohászka Fanni színművész és Háy János író, költő) véleménye egy-egy témáról, alakításról, jelenetről, színházi vagy dramaturgiai megoldásról, egy dolgról nem feledkeztünk meg ez alatt a három nap alatt: a mi „zöld” szekciónkra jutó kilenc előadást a fesztivált megelőző hetekben szakértő kollégák az adott régió mezőnyében a legjobbnak találták. A következőkben minden örömem és nyűgöm ennek a mondatnak a fényében értelmezendő.

A kilenc előadást önkényesen négy csoportba osztottam e beszámoló kedvéért: a külföldi (három előadás) és a magyar (két előadás) többé-kevésbé klasszikus szövegek mellett három előadás a népszerű etűdös építkezést választotta. És volt egy, ami nagyvonalúan írt felül minden létező skatulyát vagy kategóriát, erről szívesen majd a cikk végén.

Hogy a szervezők meg akarták-e tréfálni a közönséget és a zsűrit, nem tudhatom, de nyolc órán belül látni a Shakespeare Hamletje, Ibsen Peer Gyntje és Csehov több drámája nyomán készült előadásokat nem hétköznapi próbatételnek bizonyult.

A nyíregyházi 6-Lett avagy Done női *Hamletjéről* már írtam részletesen (lásd a nyíregyházi regionális találkozóról szóló beszámolót a 21. oldalon – *A szerk.*), most csupán annyit jegyeznek meg, hogy a megváltozott játékos körülményekhez kiválóan alkalmazkodott Vona Éva rendezése. Második nézésre is megfelelő szilárdságúnak bizonyultak a dramaturgiai változtatások, értelmezettek a szereplők közötti viszonyrendszerben érvényesülő kisebb-nagyobb hangsúlyeltolódások. Komoly szerep jutott az igényes, sosem magamutogató humornak: észszerű és a szerzőhöz is közel álló belátás az apakereső tragédia súlyos pillanatait ezáltal oldani. És miközben a hat rátermett lányt nézem, ahogy magabiztosan uralják a keresztalakú kifutót, eszembe jut az is, amit már rengetegszer hallottam, tapasztaltam diákszínházi találkozón. A színház iránt érdeklődő sok lány és kevés fiú örök, megoldhatatlan dilemmájára célok, amit bizony meg lehet fejteni így is, egyetlen merész ötlettel (ami bónuszként ironikusan visszautal Shakespeare saját korának „férfias” színházára is). Ráadásul a játékos itt nem férfiakat játszanak, hanem a karakterek közösen megtalált lényegét, nemtől, kortól függetlenül. És eközben végig tudatában vannak, és tudatosítják azt is, hogy mindaz, amit látunk, „csak” színház.

A győri Arrabona csapat Fekete Anikó rendezte *Pírjelt* emlékeim szerint én jobban kedveltem, mint zsűritársaim. A *Peer Gynt* alapján nagy esztendővel felvázolt jelenetsor valójában reflexió, asszociációlánc Ibsen monumentális, színrevihetetlen könyvdrámája nyomán. (És igen, jogos a felvetés: ha valaki nem ismeri előlről hátulra a *Peer Gynt*-öt, simán eltévedhet a villódzó fények, a sokértelmű szimbólumok, a gyakori szerepcserék miatt.) Ha innen, vagyis céljai felől nézzük, az előadás teljesíti ígére-

tét: nem meséli el lineáris rendben *Peer*, *Ase*, *Dovre* papa és a többiek kalandjait, hanem az alkotók számára érdekes-értelmes részeket ragadja meg erős kézzel, és azok apropóján állít vagy kérdez. Áruklodó, hogy a *Peer Gynt* második felével, a föld körüli utazásokkal és a főhős enigmatikus találkozóival nemigen tudnak mit kezdeni a játékos, itt csupán egy prózai felsorolásra futja (és bár ez a megoldás sem jó, valahol működőképesebb, mint a kőszínházak oly gyakori tanácsstalansága e felvonások kapcsán). Következtesen végigvitt a nemcsere: *Pír* lány, *Ase* az apja, és így tovább. A váltás nem izzadságszagú, hanem megokolt a játékos személyisége, habitusa alapján. Ihletett képek, erős találatok követik egymást a színpadon, közülük is kedvencem a manóélet jelképező ügyes konstrukció, az egyszerre félelmetes és nevetséges malacálarc. Fekete Anikó rendezése tágas asszociációs mezőt nyit, amikor a szerelem megszületésétől az apa halálán át a fel-feltűnő sorsistennőig markáns mozgásokkal, erős jelenetekkel operál.

A Zuti Krisztián rendezte *Csordultig* megoldatlanságával, kisebb sutaságaival együtt is a találkozó egyik leginkább figyelemre méltó előadása volt. Tantermi Csehovmix, nem akármilyen felállásban. Jó ideig érdeklődve, de sok mindent nem értve szemlélem a játékosokat, akikről csupán annyi derül ki, hogy egymást nagyon jól ismerő fiatalok, akik rég nem találkoztak, és akik között csupán ellentét, versengés, szeretet és szerelem teremt feszültséget néhány jelenet lezajlása alatt. Két tanterem között, meg a folyosón ingázva követjük a történeteket, már amennyire sikerül: attól tartok, az új helyszín számos kompromisszumra kényszerítette a rendezőt. Színészvezetésről gyakran beszélünk, de a nézővezetés intézménye sem elhanyagolható a színházban. A több helyszínen szimultán zajló előadások esetében a tapasztalt színházjáró jó eséllyel maga választja ki az igazán fontos jelenetet, itt viszont nem egyszer céltalanul kószáltunk a termék között. Apró szépségek, értékes pillanatok így is jutottak a kíváncsi vándoroknak, de ha valaki össze akart barkácsolni egy történetet a *Sirályból*, a *Platonoból* és az *Ivanoból* felcsipegetett epizódokból, nehéz dolga volt. (Azt meg az én Csehov-rajongó lelkem iratja le zárójelben, hogy az eredeti dialógok sokszor – sajnos – sokkal jobbak, mint maira átírt verzióik.) Csúsztatam kicsit, mert az egy történet valójában nem is cél: generációs flingszínház ez, és annak elsorangú, vagyis olyasmi, amiben nem kell ok-okozati összefüggéseket keresni, elég hagyni, hogy sodorjon a flow. A véletlen(nek tűnő) dramaturgia, a színpadon kívüli „élés” reprodukálása persze csapda: az ilyen típusú előadásokban az alkotónak tūpontosan kell tudni, mikor mire mi következik, és ha ez megvan, akkor sikerül valóban egyedülálló atmoszférát teremteni.

Két magyar klasszikus mű is színre került a miskolci találkozón. Petőfi *János vitéze* hálás alapanyag, a debreceni Adyák csapata Oláh Enikő, Kanyó Kata és Mechle Christian rendezésében egyetlen remek ötletre húzza fel az eposz részleges újramondását. A néptánc mint forma és eszköz jelenik meg, és ez garantálja a kifogyhatatlan energiákat a végig üres térben. Igen szellemes, ahogy a betyároktól a francia király udvarába érkezésig folyton megjelenik, sőt helyzetteremtő erővé válik a tánc, a mozgás. Egyszerű, apró kellékek jelzik a szerepátvételeket, és

jó nézni, ahogy egy porosnak bélyegzett iskolai kötelező olvasmány a fiatalok kezei között életerővel telik meg és legjobb formáját mutatja. Szellemes, ötletes, működőképes produkció, egy komoly bajom mégis van vele. Az előadásnak ugyanis egyszerűen nincs vége – Iluska meghal, Jancsi mintha minket kérdezne szerelme elvesztéséről, majd sötét. Kár, érdemes lenne kimunkálni a gondolatot.

Korban közelebb áll hozzánk, összességében mégis jóval avíttabbnak érzem Hubay Miklós *A zsenik iskolája* című darabját. A győri Raktár csoport és Lakatos Dorina rendezése rengeteg eldöntetlenséggel és/vagy nem igazán jó döntéssel küszködik. A börtöncellában órahosszat monologizáló rabot alakító Szijjártó Gyula elképesztő one man show-t produkál, néma rabtársa és még némább fogvartatója (mint utóbb kiderült, kényszerű döntések hátráltatták, hogy a miskolci repríz teljes értékű legyen) asszisztál fárasztó szömenéséhez. Fárasztó, de a szerep értelme és célja szerint az, vagyis most a játszót dicsérem: a szabadságról, a nőkről, a rablétről levegővétel nélkül fecsegő ürgét a legszívesebben faképnél hagynám tíz perc után, de hát mi is rabok vagyunk. Hogy sorsát végül megérdemli-e, nem tudom eldönteni, én mindenesetre a szabadulás után nagyon megkönnyebbülök.

Ha nem kanonizált, illetve a kánonhoz közel álló (a Hubay-anyagot bár nem ismerem, de ide sorolom) materiából, úgy magukból dolgoznak a leggyakrabban a diákszínjátósok. Kedvvel nézem ezeket a sokszor etüdökből álló, improvizációk nyomán születő előadásokat, amik legjobb esetben megmutatják, mire képes egy/a közösség. Ha ezeken belül lehetne alcsoportot megkülönböztetni, akkor a diákok által rendezett és játszott produkciókat kiemelném (bár – és elnézést, ha valakit kihagyok – emlékeim szerint Budapest, Debrecen és Szentes kivételével nemigen látok mindenestül a diákok grümdolta előadásokat, szóval nem biztos, hogy kell egy újabb skatulya).

A budapesti Vörösmarty Mihály Gimnázium 12. D-jének *Egy ajtó* című előadását Bolgár Kata és Puskás Vera jegyzi rendezőként. Látszik, hogy vicces helyzetgyakorlatnak indult a dolog: mit lehet kezdeni a színpadon egy tokostul berángatott ajtóval? Igen, millió dolgot, és bár az előadás hangos sikert aratott a játszó kortársai körében, én örök elégedetlenként mégis megjegyzem, hogy a lehetőségek számához képest igen keveset mutat meg a produkció. Amúgy a két lány és két fiú bravúros ügyességgel bánik (el) az esetlen, nem mindig engedelmes (és ahogy elnézem, nem is pehelysúlyú) ajtóval, elismerés nekik ezért. Fehérre mázolt arcuk bohócokat sejtet, de a némafilmek korát, a börtöncellák vagy a cirkusz világát is illúziókeltően idézi meg. Az érett pantomimes mozgáskultúra, a pörgős átváltozások, a kibontott poénok közé simán becsúszik néhány olcsó gag is, de hát olykor a játszóknak is pihenni kell, szóval ez is rendben van. Az előadás nyomokban dramaturgiát tartalmaz: ha a csoportnak még volna energiája foglalkozni az értékes előadáskezdeménnyel, akkor érdemes lenne ebbe az irányba tovább indulni. De ha nem, az sem tragédia: a siker így is garantált bármilyen közönség előtt.

A pécsi Műszí 11.c osztálya által bemutatott *Jött egy busz* is sok lehetőséget rejt magában. Herczeg Adrienn rendezése

rengeteg értékkel bír (különösen erős a zenei szövege), de egy külső szem biztosan jót tett volna végső formájának. A kerettörténet mint mindenkori kapaszkodó és biztonsági szelep az elején még csak-csak elműködget, aztán idővel elfeledkezünk róla, mert a jelenetek erősebbek lesznek, mint ami – elvileg – összefűzi őket. Egy buszon ülünk, az élet buszán (jó, ez leírva kínos), ahol a főszereplőt egy ismeretlen utastárs (netán a kalauz vagy a sofőr?) különböző szituációkba sodorja, illetve amolyan négy keréken gördülő Akárkiként terelgeti egyik helyről a másikra. Az előadás zenei rétegét már említettem, de vizuálisan is sikerül emlékezetes pillanatokat szerezni: az okostelefonon chatelést egyszerre lidérces és megmosolyogtató képben örökíti meg. Random jelenetek sorjáznak, köztük az intoleranciáról, a kirekesztésről, a szerelemről, a női versengésről is születik érdekes epizód. A túlgondolt és kidekázott színház sosem jó, a kedvencem itt is a banyatankjával a buszon végigvonuló, cifra káromkodásaival kondenzcsikot maga után húzó „öregasszony”, aki ok és cél nélkül köpi ki bűzös szavait, jelenete mégis velünk marad.

A kecskeméti Kadások Kadások Dóra rendezte *Left-lovers* című előadásának én egészen biztosan nem vagyok célközönsége. Azt hiszem, a szerelemről, mint sötét veremről beszél ez a sokszereplős, a csoportos és néhány játszót mozgó jeleneteket darabosan váltogató bemutató. Alapvető probléma van a belső arányokkal: a nem zeneérett füleim számára tökéletesen egyforma, mert teljesen jellegtelen és repetitív, bár megengedem, a kortársak számára jelentést hordozó popzenék hosszan, elviselhetetlenül hosszan szólnak. A szerelmi bánat, a csajozás és pasizás gyötrelmei, a kamaszkori bénázás hol találékony, de leginkább közhelyes, felszínes, néhol kifejezetten ízléstelen formában jelenik csak meg. A szakmai beszélgetésen a rendezőtől megtudtuk: nem kell ezt az egészet túlgondolni. Magyarul: nem kell ott nekünk jelentést keresni, ahol az alkotói szándék szerint valójában nincs semmi. Alapvetően tévesnek gondolom a diákokkal végzett munka illetően megközelítést, de hát kinek-kinek lelke rajta. A feltolt hangerő, az ügyetlen koreográfia, a vitatható szöveges megoldások és a megkérdőjelezhető pedagógusi hitvallás ellen minden érzékem berzenkedik.

Aki túl sokat jár színházba, egyre ritkábban találkozik azzal a fajta varázslattal, ami csak az igazán nagy előadások sajátja. Nem jó érzés arra rádöbbedni, hogy a rutin, a kimerültség, a hivatásosokat és struktúrára kívülieket valamiképp egyformán sújtó bemutatókényszer jó esetben is sokszor csak iparosmunkák sorát szüli. Nehéz erről a talajról elrugaszkodni, épp ezért kell különös megbecsüléssel és fokozott figyelemmel fordulni azok felé, akik a csillagok jótékony együttállása révén mégis képesek a magasba repülni. Igen, azért (is) beszélek másról, mert bajban vagyok a budapesti Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium 11.b osztályának *Saga* című, Eck Attila rendezte előadásával. Az ok egyszerű: ezzel a fajta minőséggel, kérlelhetetlen ízléssel, következetes színpadi gondolkodással szököévente, ha találkozom, és tapasztalataimat most ne szűkítsük a diákszínjátósok mezőnyére. Pedig nincs itt semmi különös, ha kicsit megpiszkáljuk a dologot, és a végére talán az is kiderül, hogy az egyszerű miben és mitől nagyszerű. A *Saga* a germán-skandináv

mitológia ma (újra?) trendi, mert popkulturális ikonokká alakult hőseit szerepelteti, az ő ismerős vagy kevésbé használt sztorijaikat meséli újra. Az újramondás, a közös mesélés a habarcs ebben a csodálatos építményben, ami valójában a túlélés záloga: az archaikus társadalmaktól meg kellett volna tanulnunk, hogy a történetek újraélése szavak és cselekedetek révén minden közösség masszív pillérét jelenti. Eck Attila és alkotótársai értő szemmel, érzékeny kézzel nyúlnak az emberiség legősibb tudását magában rejtő mítoszokhoz. Regisztrálják bennük az általánost, felismertetik az egyedit, és eközben lazán „átvernek” minket. Mielőtt valaki félreérti: jófajta, ízig-vérig színházi család ez, hiszen a hét napra, azaz hét történetre szabdalt előadás közepe táján kezd derengeni, hogy Thor, Loki, Odin, Baldur és mások ökonomikusan elmesélt, illetve kevés eszközzel, célirányosan eljátszott sztorijai korántsem a képregényekből, a filmvászonról meg az eladási statisztikákat döntő ponyvaregényekből ismerősek annyira. Dehogy, ez itt a mi életünk, meg a játszóké is persze: ott a család mint origo és kályha, a szülők és gyerekek, esetleg a testvérek korántsem konfliktusmentes élete, a féltékenység, a versengés, a küzdés. És ott van a hiány, a gyász, a veszteség is. Az élmény intenzitását nehezen tudom szavakkal megragadni, de olyan ez az egész, mintha a görög istenek és hőszok történeteit valaki egy

shakespeare-i királydrámába oltotta volna, hogy végül megfűszerezze az egészet egy vérprofin megírt tévésorozat minden erényével. A hipnotikus élő zenéről, a kreatívan újrahasonosított játéktérről, a végig logikus dramaturgiáról, melyek mind a kivételes élmény lényeges építőkövei, nem írok itt részletesebben, viszont a játszókról muszáj mondani néhány szót. Egy fél osztály, tehát kisebb tömeg szerepel az előadásban, ami szinte csábít abba az irányba, hogy néhány főszerep és sok epizodista kényes egyensúlyát szemléljük a színpadon. Ehelyett itt alázatos csoportmunkát látunk, ami jelenetről jelenetre szólókban, párosokban, kisebb csoportokban képes kiteljesedni. Másképp mondva: mindenkinek lesz arca, karaktere, mindenki komfortosan mozog a mitikus térben és időben, mindenki tudja váltogatni az elvont és a konkrét, a szimbolikus és a nagyon is földhözragadt elemeket játékában. Eck Attila előadása mára elveszett, mert elfelejtett tudást jelenít meg érzékletes képekben. Korokon, tereken átívelő ismeretet, annak a tudását, hogy az istenek is az emberek leszármazottai és fordítva. Hogy mind egyformák vagyunk. Hogy mind különbözőek vagyunk. Hogy mind rettenetesek vagyunk. Hogy mind csodálatosak vagyunk. Én azért járok színházba, hogy ezzel a felismeréssel szembesüljek.

I. Országos Diákszínházi Fesztivál – kék szekció

– Van remény –

Szemerédi Fanni

Az I. Országos Diákszínházi Fesztivál versenyprogramjának egyik felét végigkövetve elmondható, hogy a témaválasztást és a formai megoldásokat, az előadások nyelvezetét illetően is sokszínű, változatos a kép. Láttuk klasszikus drámai szövegek hagyományos és újragondolt feldolgozását, visszatérést a rítusokhoz, a groteszk eszközeivel kísérletező töredezett történetmesélést – a diákok önálló munkáját, improvizációkra és intim, személyes vallomásokra épülő, megrázó és zavarba ejtő előadást, Az ember tragédiájának gondolatmenetét a Mátix virtuális valóságába oltó „plakátszínházat”, a csapat tagja által írt drámát az álarckok levetéséről és egy felszabadító, humorra és frissességre építő, felerészben improvizációkból álló, s mégis pergő, gördülékeny vándorlószínházat.

A saját szövegek tendenciózusan problémaközpontúak: a virtuális identitás szétbomlása, zaklatás, kirekesztés, nem kívánt terhesség, féltékenység, drogfüggőség, családi konfliktusok – mind humorral, természetességgel, őszinteséggel feldolgozva. De akad olyan csapat is, amely kevésbé személyes, mint inkább lokális és globális problémákat mutat fel. Az alapérzet az, hogy valami probléma van a világban és bennünk. Több előadás központi eleme a problémák megnevezése, felvázolása, ábrázolása, kifejtése. A megoldás keresése és megmutatásának lehetősége, módja azonban előadásonként más és más. Legtöbbször nincs megoldás, marad a kérdés, mint például a szentesiek *Na most akkor...* című produkciójában, ahol az előadás legerősebb szándéka – és a dramaturgia is ezt az ívet építi fel – az egyértelmű ellenpólusok, sztereotípiák felől in-

dulva fokozatosan ezek megkérdőjelezése, a határvonalak elmosása, a kérdések felé haladás. Az Erdős Virág allúzió keretként működik, de míg az előadáskezdő felütés még csak témaadó, addig a záró vers hatalmas kérdőjellel és ugyanakkor felszólítással formálja az előadást. A megoldás lehetőségei iróniával keverednek a *Kányavár* és a *Születésnap* című előadásokban, míg színpadilag hitellessé válnak a *Gondolatébredők* című előadásban.

Ami minden előadásban és az azokat követő szakmai beszélgetéseken is kiviláglott: a diákok és a tanárok elhivatottsága. Utóbbiakkal beszélgetve láttam bele ebbe a világba, ahol előfordul, hogy egy csapatnak nincs saját próbahelye, és próbáról próbára „szerválni” kell termet. És mindezt a legkisebb önsajnálattal vagy panaszkodás nélkül, szeretettel, tetterővel és tettvággyal, küzdelemmel és küzdeni akarással teszik. A diákok nagyon komolyan veszik a színházcsinálást. Nem csak heti egy alkalommal, hanem akár napi szinten több órát próbálnak, maguk gyártanak maszkokat, bábokat, animációs filmeket az előadásokhoz, a színpadon a feladatokra koncentrálnak, a játékot komolyan véve, a játékörömet mégsem feledve vannak jelen. És tényleg JELEN vannak. A szakmai beszélgetéseken fény derül a háttérre, a hozzáállásukra: a színházi előadás mögött bújó reneteg munkára, gondolatra, drukkra, anyaggyűjtésre, nyári tábori próbákra, bakikra, akár személyes nehézségekre. Mindenki nyitott a párbeszédre és a vitára; érvekkel, érzésekkel védve a közös munka kincsét. Ami szintén feltűnő: az egyéni teljesítmények is mindig a csapaton belül értelmeződnek, annak

kontextusában léteznek, nincs egyéni villogás. Egymásért figyelés van, csapatjáték.

Nem a megtekintés időrendjében és nem is a díjak sorrendjében, de vegyük sorra az előadásokat!

Két klasszikus is feldolgozásra került. Büchner *Leonce és Léná*-ját a nyíregyházi Szín-Tézis Csoport Császári Viktória vezetésével állította színpadra. A sokrétű, talányos, egyszerre költői és filozofikus, bonyolult szöveg-szöveget figyelmes értelmezéssel, az egyes helyzetekre koncentrálnak, üres térben, csak néhány kellék és jelmez segítségével, szép és visszafogott játékként választva adják elő. Mivel kevés a kellék, ezért minden kiemelt jelentőséget kap: egy kötél a nyakban, egy műanyag flakon, egy bőrönd, egy álarc. A néző minden figyelme a színészi játékra koncentrálódik. Ami feltűnő, a szereplők érzékelhető biztonságérzete a színpadon. Teret teremtenek a saját alakításaiknak. Farkas Fanni nemcsak egy okos és lázadó Lénát játszik, de egy nyugodt, nőies és magabiztos Lénát is. Mészáros György szintén magabiztos udvari bolond Valerio szerepében. Minden harsányság, túlzás nélkül pimasz és friss. Nem bohóc. Bolond. És az nagy különbség. Érdekes, hogy a találkozások kifejezése mindig mozgással történik. Akár az érzéki (életveg?), akár a fiatalok lényének legbelsejét megérintő szerelemről, akár az intellektuális társjátékpajtás megtalálásáról van szó, mind fizikai kontaktuson keresztül történik, legyen az érintés, tánc vagy verekedés... Izgalmas, hogy Somlyai Kata a mozgásra építi figuráit – legyen az csábító szerető vagy elcsigázott társalkodónő. Juhász Péter szintén biztonsággal viszi végig a herceg szerepét. A feladat azonban talán túl nehéz: nehéz egyfolytában melankolikusnak, mélabús felhőnézegetőnek lenni a színpadon!

A VMG 12. D osztálya Papp Dániel vezetésével vitte színre Dürrenmatt *A nagy Romulus* című művét. A többszintes díszlet egyszerre emelvényrendszer, a hatalom különböző lépcsőfokait jelenítve meg fizikailag, és pást, aminek két végéről farkasszem nézhet alattvaló és császár, császár és összeesküvők. Az emelvényrendszer trükkös, mert szétbontható, alá is lehet bújni – a játékosok minden lehetőséget meg is ragadnak a kreatív használatra, és még elbújva is játszanak! Az uralkodói család tagjain és a baromfiudvar lakóin kívül minden egyes alattvaló, ha nem is a hülye járáskor minisztériumából, de mindenesetre a furcsa mozgások, deformált testek és kifecamított mozgulatok világából érkezett: ezzel a természetellenes, kifacsarodott viselkedéssel jár a hatalomhoz való tartozás, attól való függés. Vonatkozik ez a derékban derékszögbe hajló, bort saját ereikből csapoló udvaroncokra, a hősi pózok paródiáiba merevedő miniszterekre (emlékezetes pillanat a belügyminiszter szerelmezése a trónszékkel) és hadvezérekre, a karok nélkül visszatérő, csak fejével „gesztikuláló” háborús hősről (Takács Olivér figuráját egy tömbből faragja, koncentrált szándékkal, erős jelenléttel dolgozik), a Bizáncból érkező uralkodó, akinek a mozdulatai is ornamentikát járnak (egészen egyedi mozdulatrendszerben). Az emelvényrendszer szinte minden négyzetcentiméterére „be van játszva”: a baromfiudvar minden egyes tagjának külön arca, személyisége van, állandóan színen vannak, méghozzá a legnagyobb természetességgel, külön egyéni feladataik, küldetések vannak, és a teljes játékidő alatt külön életet élnek, megvan a saját

történetük, drámájuk. Bámulatos, hogy színpadi jelenlétük egyszerre alázatos, mert mindegyikük tudja a kisagyában, hogy „odafent történnek a sorsfordító történések”, és egyszerre öntudatos, játékos, friss. Jelentős feladatot kap Gloviczki Bernát Romulus szerepében. Az általa megformált figura játéka onnantól ébred igazán erőre, mikortól a császár végre elérni látszik célját, és kimondhatja az igazságot. Addig azonban mintha keretek közé lenne szorítva: beskatulyázza saját magát is, és így nem marad tér az árnyalatok kidolgozására.

És akkor nézzük a problémaközpontú, saját szöveg megírásával létrejött előadásokat!

A *Kányavár* alaphelyzete egy klasszikus csapdahelyzet: hét diák és egy tanár maradnak a külvilágtól elzárva, a külvilággal való kommunikáció lehetőségét és a virtuális identitást biztosító telefonok nélkül. Az összezártságban konfliktusok robbannak ki, álarcok hullanak le, titkok bukkannak felszínre. A karakterek erőteljesen „valamilyenek”. Van itt önző, vagány csaj, mély érzésű bölcsész lány, legszebb lány, egyszerű és kedves lány, egyszerű és kedves srác, néma lány, szentfázék és egy kedves és ártatlan, ízes beszédű tanár bácsi. Kár, hogy utóbbi kettő erősen a karikatúra irányába mozdul el. Érdekesebbnek találtam volna, ha nekik is lett volna valamiféle igazságuk, hitelük, és nem arra használják nagyobb részt a karakteriket, hogy lehessen kin élcelődni. A magam részéről még néztem volna, ahogy minden szál kibomlik, mielőtt a konfliktus kirobbanna. A cselekményvezetés nem lineáris: időutazunk, flashbackekből tudhatjuk meg, mi is történt egy-egy szereplőpáros között a múltban. Persze a legnagyobb feszültség nem a lehangosabbak körül van, hanem a néma lány körül sűrűsödik. A konfliktusok nem oldódnak meg. Némileg ironikus a „motiváló reklám” hurraoptimizmusa és kicsattanó életkedve, majd a visszakapott mobiljaikba mélyedő magányos hősök zárótablója is. Nincs megoldás sem a virtuális identitások valódival való lecserélésére, sem a kellemetlen igazsággal való szembenézésre... vagy legalábbis jelzést kapunk rá, hogy ha van is, küzdelmes...

A Szentesi Horváth Mihály Gimnáziumból érkezett *Na most akkor...* Szebeni Zoltán rendezésében a fesztivál legbátrabb és legzavarbaejtőbb előadása volt számomra. Az Erdős Virág verse alapján íródott felszólítás a nemi szerepekkel kapcsolatos kérdések megfajlására vonatkozik. Illetve kihív. Kihívja azokat, akik azt gondolják, hogy ezek a szerepek egyértelműek. És bebizonyítja nekik, hogy nagyon nincs igazuk. A színpad U-alakú pástjának két szára és a közte lévő üres tér nagyszerű terepe a zsúfolt tömeg- és bulijeleneteknek, a catwalkoknak, a látványos szembenállásoknak, az egy-kettő és hármas osztátúság fizikai leképezésének (magányosan – párban – kettős / átmeneti nemi identitással élni). Az előadás dramaturgiai íve is így van felépítve: az egyértelmű, bináris rendszerben értelmezhető sztereotípiáktól (macsó, csajokat leszóló, igazából szerencsétlen nagymenők az egyik végén, feminista aktivista megafonnal és keretnek magukat cícomázó, sminkelő cicák a másikon) a határok elmosása felé, az állításból a kérdőjelek felé húzódik. A játék pontos és nincs pardon: státus-hullámvasúton ülnek a szereplők. Menőségből szégyenbe, magányból egybeolvadásba,

és fordítva, keményből líraiba jutnak el gyors váltásokkal. Tömeg és egyén bravúrosan mozog, egymásnak keretet adva, egymást át- és újraértelmezve: hatásosak az ellenpontozások. Mindenki érzi a tempót, az előadás ritmusát, és a saját helyét az egészben. Buzog-bugyog a játékkedv. Ami a két végpont között van, az őszinte, pimasz és vakmerő. Mert személyes. Felmerül a kérdés, hogy nem túl személyes-e. Megrendítő, felkavaró, ahogy egy férfi testbe született lány monológját hallgathatjuk megpróbáltatásairól, megaláztatásairól, fizikai átalakulásáról, vagy ahogy a fültől fülig cipzárzott szájú áldozatok hallgatóságukat megtörve az őket ért zaklatásokról beszélnek. Érzelmileg és intellektuálisan gyomros, pedagógiailag kérőjel.

A Vörösmarty-s 12. D osztály saját, önálló előadása szintén „forró topicot” választ, és rendhagyó formát ad a feldolgozásnak. Az előadás érdekessége és értéke, hogy a diákok maguk dolgoztak rajta, külső „felnett”, rendezői segítség nélkül. A témaválasztástól kezdve az anyaggyűjtésen, tréningezésen, kutatáson, kísérletezésen, szövegíráson keresztül a dramaturgiai, rendezői és minden egyéb (pl. animáció és maszkl elkészítése) alkotói munkát ők maguk végezték. Céljukat – hogy a témát didaxis, erkölcsi ítélet és szenvelgés, szentimentalizmus nélkül ábrázolják – sikeresen elérték. Groteszk és humoros elemeket használva tartották távol magukat az érzélgősségtől és a tanulságok, tanácsok megfogalmazásától. A jelenetek önmagukban kerek egészet alkottak, maga a lineáris történet azonban széttöredezett. Úgy tűnt nekem, hogy ami az előnye, az lett a hátránya is az előadásnak: a sokféle ötlet, amik önmagukban kreatívak, invenciózusak voltak, és olyannyira megállták a helyüket, hogy egy egész jelenetet lehetett rájuk építeni, széttartóvá, mozaikossá tették a nagy egészet. A vallásos szülők szörnyekké változása, a rémálom-jelenet vizuális megoldása (óriásfejű férfifigura, stroboszkóp, és a köldökzsinórban fennakadó, azt kétfelé húzó anya és lánya), az animációs kisfilm vetítése, a rezidensek lapos viccei, majd teljes részvétlensége, a műtétet mint szétfürészelést ábrázoló jelenet, a gázalarcot viselő halálangyal, a leértékelt, akciós abortuszt kereső barátnő az edzőteremben, a némaság a párkapcsolatban: önmagukban mind egy-egy jó ötlet, forma kibontásai. Mégis: megbontják az egészet. Ha különálló etűdökként nézem őket, egy téma variációira kidolgozott jelenetekként, akkor megállják a helyüket. Ha előadasként, akkor talán túl eklektikus az összkép. A nézővegzáló részt én nem éreztem az egészhez organikusan tartozónak. Levált az előadásról, és számomra nem gazdagította az értelmezést. Azonban a központi kép, ami végighaladt szinte az összes jeleneten, és meghatározta a mozgást, a térkezelést is, erős jelként ég bele az ember emlékezetébe. Egy egyszerű, de nagyon szép és jól működő ötlet: az anyát és a magzat lehetséges jövőbeni, kislány korú énjét derékban összekötő hosszú kötél – ez a kép egyszerre konkrét és szimbolikus, alapnak kijelöli a valóság feletti síkot, és segítségével megjelenhetnek a döntéshelyzet legfontosabb kérdései, érvei. Gyönyörű ötlet!

A miskolci zrinyisek *Gondolatébredtők* című előadásának alapja szintén a diákoktól származik, de az összeállítás, színpadravitel Lukács Ákos munkája. Rengeteg filmes, irodalmi idézet, utalás, klasszikusok motívumai

jelennek meg a színpadon. Virtuális valóságba kerülünk, ahol a játékszabályokat egy játékkészítő alkotja, és bemutatja egy lassan saját tudatra ébredő programnak, hogy a történelem során hogyan jutott az emberiség egy eléggé kétségbeejtő helyzetbe – ami nagyjából a jelenünket képezi le (a profit érdekében a természet kiszígerelése, a Föld fokozatos pusztítása, és a hatalom érdekében az emberek lelki és fizikai romba döntése). Az ember tragédiája a *Mátrix*-ba oltva – de fel-felbukkan benne a *Monty Python*-tól kezdve a k2 Színház *Emberek alkonyáig* sok-sok egyéb „klasszikus” motívum is. És mivel ismeretterjesztőként is funkcionál az előadás, hangbejátszások révén lexikális információt, adatokat is kapunk. Engem az Egyszer volt az Élet/az ember című rajzfilmsorozatokra is emlékeztetett. Madách klasszikusának és az amerikai filmeknek a dramaturgiáját egyszerre követve azonban összekeveredik a kép. Az ember tragédiája sorban végállapotokat, rendszerek hanyatlását, haldoklását mutatja meg. Ez egybevágna a mostanában nagyon kedvelt disztópiák alap gondolatával. Azonban mivel az amerikai filmekben mindenképpen a hős győzelme, felülkerekedése és diadala kell a happyendhez, ennek érdekében a színdarab írói kénytelenek voltak egy színházilag fel/megoldhatatlan és éppen ezért hiteltelen megoldást választani: egy disztópia végére egy varázsütéssel happyendet kerekíteni. Érezhetően a csapat célja bizonyos előítéletek, sztereotípiák lebontása volt, ám az eredmény ellentmondásos, hiszen ezek használatával éppen ellenkezőleg: feloldás helyett megerősítették őket. Úgy éreztem, túl nagy problémákkal kezdtek el foglalkozni, olyan hatalmas témával, ami agyonnyomta őket, nem tudtak belőle kikeveredni. Fontosnak tartom még megjegyezni – bár ez a téma az előadást követő szakmai beszélgetésen sajnos nem került megvitatásra –, hogy a néző megszólításakor fel kell készülni a lehetséges válaszokra, és a szerint reagálni. Nem szerencsés – mert nem igaz – úgy tenni, mintha a megszólított néző azt mondta volna, amit vártunk tőle. Úgy gondolom, gondolatot ébreszteni inkább kérdésekkel lehet, kevésbé kijelentésekkel. Erre hívtuk fel a csapat figyelmét a beszélgetésen is.

És igen. Vannak olyan helyzetek, konfliktusok, amiket ott, az adott előadás keretén belül nem tudnak a szereplők megoldani. Erre jutott a *Születésnap* című előadás csapata – a Berze Pécsről – is, Ákli Krisztián vezetésével. Azonban olyan izgalmas helyzeteket teremtettek, annyi lendület, életerő, játékkedv, pimaszság, ironia, humor és mindennek-ellenére-optimizmus volt bennük, hogy a finálé „megoldásai” mégis felszabadítóan működtek, hiszen egyszerre volt az „és mindenki megtalálja párját-happyend” esetlen, ironikus, bájos és szellemes. A helyspecifikus vándorló előadás Miskolcon a Földes Gimnázium különböző tereibe költözött: egy-egy jelenet hangulatát előrevetítő aláfestőzene mellett vándoroltunk terem-ből pincébe, pincéből udvarra, tettünk egy nagy kört futva az épület körül, majd jutottunk el a harmadik jelenetben várakozást keltően emlegetett buliba, és bulizhattunk együtt egyet a szereplőkkel – de nem ez volt a vége... A jelenetek elhangzó szövegének körülbelül a fele improvizáció volt, a fontosabb pontokat, azt, hogy honnan hová kell eljutni, rögzítették, ezeken a kereteken belül azonban megvolt a játszóknak szabadsága. Amivel fantasztikusan tudtak élni. Magabiztosan mozogtak és beszéltek, léteztek

a jelenetekben belül, jól időzítettek, jól dolgoztak csapatban, figyeltek a többiekre és magára a jelenetre, éberek, lendületesek, életrevalók és humorosak voltak mindannyian. Az első jelenet egy családi szülinap, vagyis egy családi konfliktus köré épült: egy kamasz lány és az ő integritását, magánéletének határait megsértő szülők közt fellépő kommunikációs zavarokról, zsákutcáról szólt. Jól működő humorforrás a lány problémáinak kontrasztot állító (és ugyanakkor részben éppen a problémáit generáló) halk szavú, mindig nyugodt és elfogadó, magát a spirituális bölcselkedéstől mértékkel óvó, adott pillanatban táncra perdülő apuka, a flegma, pofátlan lánytestvér és az extrém-dilis barátó. Probléma-megoldatlanul, majd-hogynem tetőpontnál távozzunk, hogy egy sötét pincébe menjünk. Amilyen sejtelmes a helyszín, éppen olyan sejtelmesen bontakozik ki a jelenet. Egy szemétdomb közepén kvázi hajléktalanként élő lányba próbál egy jóindulatú, kissé fura szociális munkás barátó és egy szuper-agilis ikertestvér életkedvet táplálni – a születésnapján. De nincs esélyük az óriásnyuszival szemben. A szabad ég alatt az udvaron három szingli lány szövetsége egy szülinapi találkozó alatt bomlik szét – persze, hogy a fiúk miatt. Innen már csak a buliba mehetünk, aminek a végén még kapunk egy minden szál elvarrását tartalmazó finálét. Meg egy nagy adag életkedvet a hazaútra is!

A Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakközép 11.B osztályának előadása Gyevi-Bíró Eszter rendezésében bizonyos tekintetben kilógott a sorból és kitűnt abból. Két orosz népmese összedolgozásával és annak előadásával egy mitikus időt teremtettek a színpadon. Kikerültünk a hétköznapi időszámításból és tempóból, és belekerültünk valamiféle időtlenségbe és egy a miénktől különböző

ritmusba, sebességbe. Amit a játékosok végig következetesen tudtak tartani, nem estek ki belőle egy pillanatra sem. Együtt mozogtak, együtt lélegeztek, úgy működtek együtt az előadásban, mintha egy lény különböző testrészei lennének: egyek voltak, mégis mindenki a maga szerepét töltötte be a nagy egészben. Organikusan. Megfelelő tempóban. Tulajdonképpen a megküzdés, felnőtté válás férfi és női rituáléját gyúrták egybe *A mezők fehér lovagja* és a *Szépséges Vasszilisa* történetének egybefonásával, de a lényeg itt mégis a más minőségű történő átalakulás volt. Egy-egy játékos számos szerepet alakított, egyikből másikba ugrott, tartotta a többieket, alájuk játszott, tömegben egy arc volt a sok közül, vagy főszereplő, mindegy: olyan jelenléte volt, ami megteremtett egy egységes erőteret. Akár az egy formát kiadó csoportos mozgások (Baba Jaga háza), akár a páros kontakttánc (Vasszilisa és a baba egyévválása), akár a csatajelenetek, akár a Baba Jaga óriásbáb, akit – ha jól láttam –, négy ember mozgatott egyszerre, amitől polipszerű, élő és holt anyagból összeálló lényvé vált: minden mozdulat kidolgozott, pontos, koncentrált volt. Schol egy kizökkenés. A mitikus történetet idézőjelbe tevő ironikus kiszólások, gegek időzítése is tökéletesen működött: humorral itatta át az ősi küzdelem történetét. Ezen felül azonban egyéni teljesítmények is kitűntek (Vasszilisa és a fehér lovag dala meg-megállították az időt). *A mezők fehér lovagja* felemelő, minden pátosz nélkül. Tartalmas, hiteles, „egyben van”, akár a szöveget, akár a mozgást, akár a népzeneiből összeálló zenei világot, akár a jelmezeket, akár a hangszerket, játékos tárgyakat, akár magát a játékot nézzük. Ahogy a zsűribeli színész kollégám mondta: ez az előadás aznap este elszállt.

XXIX. ORSZÁGOS DIÁKSZÍNJÁTSZÓ TALÁLKOZÓ

Szolnok, Aba-Novák Agóra Kulturális Központ, 2018. április 27-29.

Balla Richie

A 2018-as Országos Diákszínjátzó Találkozóának idén Solnok adott otthont. Míg az I. Országos Diákszínházi Fesztivál sokkal feszítettebb, az arany minősítést szerzett előadásokat felvonultató programsorozat volt, úgy a XXIX. ODT inkább a találkozájelleget öltötte magára. Olyan találkozó, mely során nem a megméretetés áll a középpontban, hanem a közös tréningek, szakmai és emberi párbeszéd. Idő a találkozásra. A XXV. Globe Fesztivál kiegészítőprogramként szerepelt. A regionális zsűri ajánlására 16 csoport kapott meghívást a 7 regionális rendezvényről, 14 ezüst minősítéssel és 2 bronz minősítéssel értékelt csoport (*az észak-magyarországi régióban nem került kiosztásra ezüst minősítés*).

A válogatási szempontok a következők voltak:

- *Közösségi alkotás:* A csoport jelenlegi képességeinek megfelelően került kiválasztásra a feldolgozandó anyag. Mindenki saját képességeihez mérten látja el színpadi feladatát.
- *Szakmai kíváncsiság a többi csoport irányába:* A csoport a régiós fesztivál egészén képviseli magát, a lehetőségeihez képest teljes létszámban. A többi csoport előadásaira nézőként érkezik, a moderált beszélgetéseken részt vesz, hozzászól, kérdez, aktívan jelen van. Fontos, hogy a fiatalok nyitottak legyenek egymásra, érdekelje őket a másik véleménye és a sajátjukat is szívesen elmondják, hiszen az ODT-n ennek a jellegű attitűdnek fontos szerepe lesz.

- *Színházi minőségre való törekvés:* Színjátész találkozóról lévén szó, a minőség sem elhanyagolható szempont. De nem a legügyesebb színjátékosokat, csoportokat keressük, azokat a produkciókat várjuk az ODT-re, amikben látható a potenciál, de amin még érdemes dolgozni, hiszen a meghívott szakemberek a további munkára, útra tesznek majd javaslatokat. Itt is fontos a nyitottság, mind a csoport, mind a csoport vezetője, rendezője irányából, hiszen csak így lehet párbeszédet kezdeményezni a látottak alapján.
- *Minősítés:* az előadás a regionális fesztiválon ezüst vagy bronz minősítést kapott.

A meghívottak közül két csoport nem tudott jelen lenni, így végül 14 csoport (*közel 160 résztvevő*) mutatkozott be előadásával az ODT keretein belül, mellettük 6 produkció a Globe Fesztiválon.

DÉL-ALFÖLD

Ifjú Morbid Színpad, *Fehér zaj*, rendezte: Sárosi Gábor

NYUGAT-DUNÁNTÚL

actcentus, *Robbanás az éjszakában*, rendezte: Balla Richie

H-alom, *Hamlet cafatok ponyvára és 36 végtagra*, rendezte: Tóth Szilvia

DÉL-DUNÁNTÚL

DuhajKodály *A bolondok hajója*, rendezte: Gál Éva

Deák, *Ne a cipődet nézd*, rendezte: Nagy Emese, Szabolcsi Marcell

Cserejános, *Szenyves*, rendezte: Fenyvesi Mihály, Keresztény Tamás

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Diósgyőri Gimnázium Nagyszínpad, *marioNETt*, rendezte: Papp Zsolt

KÖZÉP-MAGYARORSZÁG

Marjan csoport, *GY.I.K.*, rendezte: Balla István

Kolozsvári hepaj, *Zile nebune in Cluj, avagy a kolozsvári örült napok*, rendezte: Regős Simon

ÉSZAK-ALFÖLD (Debrecen)

Adyák 10.D – KIMI 7, *A rovarok életéből*, rendezte: Bolla Bence

Adyák 11.D – KIMI 8, *A lázadásra nem gondolnak ők*, rendezte: Kiss Diána Aida

Márnembolyaisokk, *A merénylet*, rendezte: Deczki Klára

ÉSZAK-ALFÖLD (Nyíregyháza)

Blöff színház 10.D, *Vesztetgár*, rendezte: Vona Éva

Kriplik 11.D, *A kripli*, rendezte: Vona Éva

Az idei év egyik újításaként a találkozóra meghívást kaptak olyan csoportvezetők – szám szerint 15 fő – akiknek csoportjai most nem jutottak el az ODE által szervezett ODF-re vagy ODT-re. Végül 8 fő drámatanár/rendező élt a lehetőséggel és utazott el Szolnokra, ahol az előadások megtekintése mellett, a szakmai megbeszéléseken is jelen voltak, illetve Perényi Balázs vezetésével a fesztivál utolsó napján, egy nekik szervezett 3 órás tréningen is részt vehettek. Rendkívül fontos lépés ez a szakmai minőségbiztosítást tekintve. Szeretnénk, ha a diákszínjátész-rendezők nemcsak saját régiójukban látnának előadásokat, hanem más országrészek diákcsoportjainak produkcióival is találkozoznának. Ez is a közös épülés, tanulási folyamat részét képezi: felfedezni egy-egy előadásban a hasonlóságokat, különbséget, annak folyamatát vizsgálni; majd ebből kiindulva pedagógiai és színházi szempontok mentén elemezni, a látottakat átgondolni. Jó alapot jelenthet mindez a szakmai párbeszéd kialakítására, melyet az elmúlt években kissé elhanyagoltunk – ebben se az idő, se a távolság, se a sok-sok elfoglaltság nem segített minket. A tréningek többek közt az egyéni fejlesztőmunkát célozták. A csoportvezetők visszajelzései alapján ez a nekik felkínált lehetőség jó kezdeményezésnek bizonyult, így érdemes a jövőben továbbgondolni.

Tréninghelyzeteket a fellépő diákok számára is biztosítottunk. A már említett Perényi Balázs (*színészmesterség*) mellett Cseri Hanna (*kreatív zene*), Fekete Anikó (*fizikai színházi tréning*), valamint Tóth Zoltán (*színészmesterség*) dolgozott a fiatalokkal. Három-három előadásból álló blokkok után vonultak el az éppen az aktuális blokkban fellépő fiatalok és dolgoztak a trénerekkel, hol párhuzamosan, hol egy csoportban.

Alapvető célunk volt, hogy a fiatalok egymás előadásának megtekintése mellett a közös alkotás, a közös munka ízét is megérezhessék, hogy minél jobban megismerhessék egymást – emberileg, szakmailag egyaránt.

Bérczes László és Szalai Ádám a szakmai beszélgetéseken jó hangulatú, párbeszédre buzdító attitűdjével a fiatalokat arra ösztönözte, hogy adjanak visszajelzést egymás munkájára, előadására. Az idő szűkössége mi-

att nem tudott kialakulni hosszas párbeszéd, de valószínűleg erre egy minimum fél nappal kibővített találkozó adhatna csak keretet. Az is kiderült, hogy nem minden régióban természetes a diákok számára, hogy egymás produkcióiról a „tetszett”, „nemetszett” kategorizáláson túl beszélgessenek. Pláne nem egy teremben, más füle hallatára. Egyes területeken van erre kísérlet, s a diákokban is felmerülnek kérdések a látottak alapján, másutt inkább a visszajelzésre vágnak. Így a jövőben további célunk, hogy a zsűrizés interaktívvá tételét szorgalmazzuk, ennek formáját megteremtjük.

Nagy csoda, hogy 29. alkalommal is létrejöhett az ODT, s már készülünk a jövő évi kerek évfordulóra. A szolnoki találkozó családias jellegét tervezni sem kellett, hiszen adta magát mindegyik helyzet: látva, hogy különböző csoportok diákjai beszélgetnek, együtt pingpongoznak, az étkezéseknél egy helyre ülnek vagy kint a művelődési ház előtti területen a fűben ülve gitároznak, énekelnek. Ezek azok a pillanatok, melyekhez a ODE a kereteket kell, hogy megteremtse, a gyakorlat azt igazolja, hogy a „mindenkori” diákszínjátzók pedig élnek a nekik felkínált lehetőséggel. Azt gondolom, ez mindennél fontosabb. Általános tapasztalat és a visszajelzések alapján is megállapítható volt, hogy jó hangulatú, a szervezésben is gördülékenyen zajló fesztivált zártunk Szolnokon, ami a „találkozó jellegnek” minden ízében megfelelt.

ODE-fórum

Soponya, 2018. augusztus 12.

Fekete Anikó

Az Országos Diákszínjátzós Egyesület életében ritka az olyan pillanat, mint amelyik 2018. augusztus 12-én Soponyán jött létre. Olyan egyeztető fórum került megrendezésre, mely közel harminc résztvevővel (Dél-Dunántúl, Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Közép-Magyarország, Nyugat-Dunántúl, Közép-Dunántúl) egy egész napon át zajlott. Aktuális kérdésekkel foglalkoztunk, az egyesület főbb tevékenységeit, hatékonyságát, fejlődési irányait próbáltuk tisztázni. Négy főbb csapásként a regionális találkozóról, az Országos Diákszínjátzós Találkozóóról, az Országos Diákszínházi Fesztiválról és a 30. jubileumi évünkről gondolkodtunk. A workshopok, képzések, a mentorprogram és a tábor most nem kerültek előtérbe.

Diákszó

Néhány diák is részt vett a soponyai tanácskozásban, akik az augusztus 13-tól 19-ig tartó, a közelben lévő abai ODE-tábor színjátzói voltak, ám a fórum kedvéért egy nappal előbb érkeztek. Hét diák, akik Balláné Bálint Bernadett vezetésével külön szekciót alkotva ötletelhetek arról, hogy mit szeretnének, kidolgozhatták a számukra ideális fesztivált. Ez volt az ODE-fórum egyik legnagyobb hozadéka, hogy ők maguk, a hazai diákszínjátzás néhány érintettje is jelen tudott lenni. A közös gondolkodás során a regionális diákszínjátzós találkozók (RDT-k) és a két országos rendezvény zsűrizési lehetősége és egy ehhez kapcsolódó, de ettől különálló moderált beszélgetés volt a fókuszban. A fórumon jelenlévő diákok ideálisnak gondolnák egy hozzájuk életkorban közelebb álló moderátor bevonását, aki segítené a játzók közötti párbeszéd kialakulását. Felmerült az off-programok kisebb, tematikus programokra való bontása, valamint a tréningek hosszabb időtartama is. Az idej tapasztalatok alapján a diákszínjátzós szekció a továbbiakban is remek lehetőséget nyújthat arra, hogy azokkal gondolkodjunk közösen, akikért működik az egyesület, és akikhez szól a felmenő rendszerű fesztivál. Jó volna, ha minél több régióból érkeznének diákok, hogy minél több vélemény tudjon találkozni.

A fórum programja

Előbb tisztáztuk, hogy a nap folyamán mely témákat érintjük majd, ezt követően a szekcióvezetők összegezték az idej év tapasztalatait, hogy mely problémák mentén kellene ezeket vizsgálni, és a különböző régiókból érkezők négy-öt fős kiscsoportokba rendeződve egy órán keresztül ezekről beszélgettek. Végül témánként mindenki elmondta gondolatait. Ebéd után pedig minden kiscsoportból egy-egy személy képviselt egy témát, ez alapján szerveződünk újabb csoportokba, s igyekeztünk a megoldásokon gondolkodni.

RDT (regionális diákszínjátzós találkozó)

Tóth Zoltán, az Országos Diákszínjátzós Egyesület elnöke vezette az RDT-szekciót. A fesztiválrendszer legkényesebb kérdése az értékelés rendszere, mely „legaktívabban” a regionális találkozókra kerül felszínre. A fórumon elhangzott, hogy méltatlan hét-nyolc hónapos folyamat eredményét, az előadást öt percben megvi-

tatni. Jobb esetben is tizenöt-husz percben értékel a zsűri egy-egy előadást, mindezt úgy, hogy a csoportra nincs különösebb rálátása, pedig diákelőadások lévén a színház és a pedagógia összekapcsolódik. Több idő kellene jusson ezekre a beszélgetésekre! Előkerült, mi történik akkor, ha nincs minősítés az RDT-n, díjakkal pedig az ODF-en, ODT-n találkozhatunk. Egyesek szerint moderátori feladatokat kellene inkább ellátni. További lehetőség, hogy a diákok nincsenek bent az értékelésen, csak a csoportvezetők, a moderátor pedig a diákokkal közösen fejti az előadásokat. Az is megfogalmazódott, hogy minősítést nem muszáj mindenkinek kérni. A közös metszéspont (mint a fórumon elhangzott), nem más, mint hasznos beszélgetések megélése. Volt olyan regionális (Nyíregyháza), ahol a csoportok plakátdemonstrációval és visszajátszással kerültek egymással interakcióba. A csoportok közötti testvérkapcsolatok kialakítása igényként merült fel – különböző országrészben készíthetnek előadásokat diákok egymás munkájáról mit sem tudva, hasonló szellemiségben. Ezen csoportok összetalálkozását segíteni kellene. Mind a diákok, mind a csoportvezetők számára szervezett tréningeket hasznosnak találták a résztvevők, ám azok időbeli megvalósításával minden évben baj van.

ODT (országos diákszínjászó találkozó)

A szekcióbeszélgetésben Balla Richie vezetésével olyan témaköröket érintettek a résztvevők, mint az Országos Diákszínjászó Találkozó kiírása, az ODT válogatási elve, a találkozó szakmai beszélgetéseinek arányosítása: hogy a szakmai visszajelzések mellett valódi párbeszédre, például a nézők soraiból érkező kérdésekre is jusson idő. A kiscsoport felvetéseiben meghatározónak tűnt, hogy a résztvevő csapatok a rendezvény elejétől végéig legyenek jelen, hiszen a találkozó csak így nyerheti el igazi célját. Az előadások mellett a találkozó fontos eleme az a tréningorozat, amely találkozási és közös alkotási lehetőséget biztosít a résztvevő színjászóknak, valamint a csoportvezetőknek. A tavalyi gyakorlat alapján idén is meghívásra kerülnek olyan csoportok vezetői, akik nem előadásukkal, hanem a személyes jelenlétükkel képviselik társulatukat az ODF-en vagy az ODT-n.

ODF (országos diákszínházi fesztivál)

Ezt a szekciót Zuti Krisztián vezette. A fórumon elhangzott hozzászólások megerősítették az ODF létjogosultságát –, igaz az első alkalommal megrendezésre kerülő fesztivál fontos kérdéseiben előre kell lépni. Szeretnék, ha jövőre sokkal nagyobb hangsúlyt kapnának azok az ODF programok, melyek a diákszínjászók közötti személyes és szakmai kapcsolatokat segítenének kialakítani. Ennek megvalósításához a szükséges időt és teret biztosítani kell. Miskolc megfelelő helyszínnek bizonyult ugyan, ám ha hosszabb egyeztetés előzi meg a fesztivált, még jobban ki lehetne használni a város adta lehetőségeket. Az ODF díjkiosztójának, záróeseményének ünnepi jellegét minden hozzászóló elismerte, de a díjak rendszere az elhangzott hozzászólások alapján megfontolandó. A résztvevők bíznak benne, hogy a színházi értékelmutatás gesztusa mellett a közösségi élmény is átélhető lesz a fesztiválon, és igazi ünnepe lehet a diákszínjászóságnak a II. ODF is. Az ODE APP létrehozását ez a szekció találta a leghasznosabbnak.

A harmincadik, jubileumi év

Ünnepi év veszi kezdetét 2019-ben, harmincévesek leszünk. Az ODE alapító elnöke, Kaposi László és volt elnöke, Golden Dániel is jelen voltak és segítettek a gondolkodást. A jubileumi szekciót jómagam moderáltam, s abban már az elején egyetértettünk társaimmal, hogy folyamatként tekintünk az évre: több eseménnyel, meglepetéssel szeretnénk az ODE szellemiségét megtartani, átörökíteni. Így rendezvénysorozatban gondolkodtunk, hogy köszönthessünk, régi és jelenlegi vezetőikkel, játzókkal találkozhatunk, meghatározó és fontos pillanatokra emlékezhessünk. Mindezt három részre bontottuk: felkutatjuk azokat a személyeket, akik valaha diákszínjászók voltak és ismert személyekké váltak, hogy egyrészt üzeneteik által nyerjen igazolást a diákszínjászás fontossága. A szekcióbeszélgetés során felmerült, hogy keressünk kiemelkedő munkát végző csoportvezetőket, akikkel interjút készíthetünk diákszínházi munkásságukról. Mivel vizuális elemekkel, videóüzenetekkel gyorsabban tudunk információt közvetíteni, ezért a videokampány lehet az egyik legmarkánsabb eleme ennek a megemlékezésnek, mely segít a még alaposabb múltidézésben, összegzésben. További célként határoztuk meg, hogy az elmúlt harminc év felvett előadásait digitalizáljuk és az ODE TV elindításával rendszerezzük ezeket a felvételeket. Közös flashmob készítése a leglátványosabb elképzelés, figyelemfelhívás, melyet jelenleg aktív színjászókkal tervezünk megvalósítani. S ha már közös diákesemény, akkor legyen az a nap teljes: záruljon egy színházi előadás közös megtekintésével.

Felmerült az anyagi támogatás mellett további adománygyűjtési elképzelés is: ismert színházi szakemberek saját tárgyainak felajánlása, akik maguk is voltak diákszínjászók, s egy-egy számukra meghatározó történetet kötnek ehhez az „ajándékhoz”.

Mivel az ODT harmincadik alkalommal kerül megrendezésre, ezért ott feltétlenül, valamint a II. ODF-en is a „bűvös harmincas” kapcsán élnünk kell az emlékezés gesztusával.

A Diákszínjátszás napja sorozatunk harmadik pillére: újabb találkozási felület a múlt és a jelen színjátszói, csoportvezetői számára – egy délután és egy este az önfelelt együttlété, beszélgetése, vacsoráé, történetmesélésé, díjazásé lehet.

Zárszó

Nagyszerű volt látni, hogy az ODE-fórumra ennyien érkeztek, bebizonyítva, hogy még mindig „ügy” a diákszínjátszás. Igyekszünk kilépni a megszokott és továbbörökített fesztiválrendszerünkéből, így idén már elindultunk a változás útján. Az egyesület mindenképpen szeretne aktívan kommunikálni a fesztiválrendszerben érintettekkel, hogy a fejlesztés lépései sokkal megalapozottabbak legyenek. A „lépjünk előbbre” szándéka egyértelműen érezhető volt ezen a vasárnapon.

A fórum zárását követően az ODE választmánya összeült Abán, s három napon keresztül a megbeszéltek tükrében a következő év tervezésébe fogott. Reméljük, hogy a sok javaslatból minél többet meg tudunk valósítani. Egy biztos: mi már most várjuk a következő, 2019-es egyeztető fórumot.

Ismeretlen ismerősök

ODE-tábor, Aba, 2018. augusztus 13-19.

Fekete Anikó

Az idei regionális diákszínjátszó találkozókon színészi, rendezői különdíjban részesült diákszínjátszók az ODE-táborba is eljuthattak, Abára. Régióként három díj került kiosztásra.

A táborban, amely tréningorozattal indult, Korányi Bálinttal és Tölgyfa Gergellyel színházi alkotófolyamatban vehettek részt a fiatalok augusztus 13-19-ig.

Számos hazai diákszínjátszó műhely évről évre éli saját táborát, ám kevés olyanról hallani, ahol a játzók ennyire speciális szempontok mentén találkozhatnak egy hét erejéig. Azt gondolom, az ODE-tábor erényei közé tartozik, hogy végül szinte minden régió képviseltette magát, és bár különböző színházi kifejezési formákban nevelkedtek a résztvevők, mégis azonos volt bennük az elszántság, az alázatosság, és a közösségi színház életésének szándéka. Hétfőn még idegenek találkoztak, akik gyorsan rájöttek, hogy olyanok egymásnak, mintha csak testvérek lennének. Nagyszerű volt megtapasztalni, ahogy ez a folyamat elindult, ahogy erre rájöttek a diákok. Úgy hiszem, az „ismeretlen ismerősök”-jelenség az ODE-tábor védjegyévé vált.

Sajnos, végül volt, aki nem jutott el Abára, de akik részt vettek, azok nagyon kitartóan és lelkesen, saját fejlődésükre kimondottan igényt tartva hajtották végig a hetet. Többek közülük más táborokban is részt vettek, s nagyon szép mondatok hangzottak el azokról is. Mindez rendkívül fontos, hiszen a táborok hiányt pótolnak, a következő év munkáját készítik elő, és nem utolsó sorban megerősítő jelleggel is bírnak.

Korányi Bálint speciális improvizációs technikára épített, s a hét végén egy ún. „Armando-típusú” előadás került bemutatásra, mely a chicagói improvizációs tanár és színész, Armando Diaz után kapta a nevét. Hosszú formátumú improvizáció, melyben egy történet monológból indul, nézői javaslattal. A monológ után a játékosok jeleneteket játszanak az előzőekből inspirálódva. A monológ később akár folytatódhat is az előadás során. (Keith Johnstone könyvei és tréningjei – *Impro: Improvisation and the Theatre, Impro For Storytellers; The iO Theater, Chicago* tréningjei szolgáltak alapul, valamint Perényi Balázs *Improvizációs gyakorlatok* című kötete.) Az improvizálás alapjait keresve: a hozzáállás, a jelenlét, az egymásra figyelés, az „ajánlatok”, a státusz, az attitűd, változás és reakció (change and react) mind az építkezés részét képezték.

Tölgyfa Gergely mozgásalapokból kiindulva szerkesztett játékot mutatott a diákokkal a tábor végén. Alapvetően dramatikus készségek és ismeretek elmélyítése, bővítése volt a célja a lehető legjátékosabb formában, mozgásszínházi gyakorlatok mentén. A kontakt improvizáció alapjainak elsajátítása dramatikus jelleggel történt, fejlesztve ez által a játzók érzelmi, értelmi, szociális és fizikai képességeit, készségeit és gazdagítva önkifejezésüket. Felszabadító élményt jelentett, hogy kötetlen mozgásokat, gesztusokat is alkalmazhattak a játzók, kreatív fantáziájukat igénybe tudták venni.

Gergely a tréning gyakorlatait Jerzy Grotowskit olvasva, Uray Pétertől, Sárvári Jánostól, Szabó Attilától tanulva, továbbá saját fejlesztésű gyakorlatokból állította össze.

A hét folyamán a színjátszók további tréningeken vettek részt:

- **Tóth Zoltán** tréningje a színházi térhasználatról szólt. „*A tér és díszlet megalkotása komolyan befolyásolhatja a dramaturgiát. Fontos, hogy a váratlanság, az orientációs pontok elvesztése, az állandó kere-*

sés érezhető legyen, és a tér elérje azt, hogy a nézők »részeseik« legyenek a történéseknek. Folyamatos jelenléteket kell elérnünk, ahol a szerepek gyorsan tudnak cserélődni, és a jelenetek helyei váratlanul, meglepetésszerűen tudnak megjelenni. Viszont fontos volt, hogy legyenek olyan tartalmi fogódzkodók, amikhez kötődni tudnak a diákok, a játszóké. Ezen gondolkodást és technikai megvalósítást segítette elő a tréning.

- **Fekete Anikó** kreatív zenei tréningje a színházi jelenet zeneiségén keresztül alakult. Ebben a pár órában a tempóról, dinamikáról, effektről és a zeneileg képzett hangról lehetett gondolkodni. Dallamimprovizációból indultak az etűdök, s a rögzítés során felmerült, hogy a zenei ismétlés, repetíció mennyiben nehezíti és milyen mértékben segíti a színészi állapot megtartását, egyben mennyire fejlesztően hat monotóniástűrésünkre. A pontosság, feszesség kiegyensúlyozása a jelenet hatásmechanizmusával összefüggésben van, ez több alkalommal is felmerült. A játszóké a tréning végére megfogalmazták, hogy olyan zenei értékeket fedeztek fel magukban, amelyek korábban fel sem tűntek számukra.
- **Balla Richie** a színészi kettős tudatról tartotta tréningjét, szabályjátékok által felvezetett gyakorlatok mentén, s mindezt az alapoktól kiindulva tette, az egymásra figyelmet és a diákok szociális érzékenységét fejlesztve. A gyakorlatok mindegyike komoly koncentrációt igényelt, egyben szellemi munkára készítette a színjátzókat.
- **Zuti Krisztián** tréningje a hatékony színészi munkához szükséges figyelem kialakítását és gyakorlati megtapasztalását szolgálta. Fontos további cél volt néhány improvizációs technikának a tudatosításával segíteni a játszókat abban, hogy könnyebben tudjanak a felszabadult játékenergiáknak formát adni.

A résztvevő diákoknak a táborról megfogalmazott gondolataiból idézünk

„Az ODE-tábor olyan volt, mintha egy »drámai« fordulatot vett volna az életem és hirtelen belecsöppentem volna egy nagy és hangos olasz családba, ahol folyton megy a »drámázás«. Mindenki a családtagom volt erre a hétre. Egy valamit kivéve. Nem voltak elvárások. Na, nem a mosogatásra gondolok, hanem az órákon, tréningeken, bemelegítésen való teljesítményünkkel kapcsolatos elvárásokra. Nem volt »jó« megoldás, vagy »rossz«, csak a »miénk« volt. Nem kellett megfelelnünk senkinek. Ezáltal egy hatalmas buli lett az egész. (...) Egy percig sem unatkoztam. A legjobb talán az volt, hogy minden csoport- vagy tréningvezető máshonnan közelített felénk. Rengeteg mindent kaptunk, rengeteg szemszögből. Nagyon megmaradt bennem, hogy mennyire számít a tér és a színpadkép. Az első benyomás. És sajnáltam, hogy eddig erről nem is nagyon tudtam, vagy nem igazán foglalkoztam vele. Az improvizáció ijesztő szó, és először tényleg félelmetes a gyakorlatban is. De ahogy nem gondoltam túl a dolgokat, elkezdtem csak csinálni és élvezni. (...) Ami a legelképesztőbb volt, hogy a tanáraink miként nyitottak minket egyre egymás felé és hogyan segítettek bontogatni a szárnyainkat. Például az éneklős tréningben. Az »ének nagyon bensőséges dolog«, ezt is ott tanultam, és hogy abból a sok ismeretlenből hogyan lett egy olyan bensőséges kör, ahol bátran megmutathatom, hogy mennyire tisztán vagy épp nem annyira tisztán tudok énekelni – mert igenis mindenkinek van hangja! –, az egészen elképesztő. A státuszjátékmás óra maradt meg bennem a legjobban. (...) Megtanultam, hogy mennyire fontos a »gondolat teremtő ereje«. Hogy semmit ne tegyek úgy a színpadon, amíg nem tudom, azt miért teszem, és hogy mennyire egymásra vagyunk utalva ilyenkor a partneremmel. Mintha kötelet húznánk. Ha az egyikünk kienged, ő orra, én meg hanyatt esem. A másik kedven-

cem pedig a mozgástréning volt. Imádok mozogni. A testemet mint eszközt használni. Nos, hogy miből volt hiány? Az időből! Bárcsak még több és több tréning fért volna bele ebbe az egy hétbe! Mindent összevetve be kell valljam, hogy végig az járt a fejemben, milyen kár, hogy ez csak egyszer adatik meg az életben. (...)”

Somlyai Kata (Nyíregyháza)

„Az ODE mozaikszó számomra már nem az Országos Diákszínház Egyesületet juttatja eszembe, hanem ezt az egy hetet, amikor korlátlan lehetőséget kaptam a fejlődésre, és olyan emberekkel ismerkedhettem meg, akiktől rengeteg tanultam. Anikó, a táborvezető így nyitotta a tábor: »határ a csillagos ég«. Igaza volt, csak a saját korlátainkon kellett átbillennünk. Fantasztikus emberekkel kerültem egy csoportba, akiket nagyon megszerettem már egy hét alatt is. Tötyi (Tölgyfa Gergely) mozgástréningje az első napon minden testi korlátot felszabadított bennünk, Zsé (Korányi Bálint) improzátréningjein már igazi csoportként próbálkoztunk áttörni a legrizikósabb határt: a megfelelési kényszert. Borzasztó nagyokat neveltünk és rácsodálkoztunk, hogy milyen dolgok szaladnak ki a szánkon. Nagyon jó érzés volt, ahogy határtalanná vált a lehetőségek tárháza és a »játék« új jelentést kapott. Valóban játszottunk a színpadon. Az egymás közti bizalom és figyelem olyan védőhálót szőtt kötélmentes lépteink alá, hogy elfelejtettem félni. Ezek a tréningek nemcsak színjátzó éniünket, de személyiségünket is fejlesztették. Olyan sok mindent megtudtam magamról! Este, a nagy közös játékok után órák hosszat beszélgettünk. Hiányoznak ezek a beszélgetések az életemből. A tábor hatalmas úrt töltött be bennem, de hatalmas úrt is hagyott maga után. Végtelen lehetőséget kaptam, de hihetetlenül hiányzik. Köszönöm!”

Árpási Rebeka (Győr)

A MEZŐK FEHÉR LOVAGJA

Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium / KiMi 11. évfolyam
Rendező: Gyevi-Bíró Eszter

AZ ÁLLATFARM TÖRTÉNETE

Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium, Gyakorlatos színész 14. évfolyam
George Orwell regénye, Eörsi István fordítása alapján írta és rendezte: Somogyi Tamás
Zeneszerző, zenei korrepetitor: Fekete Anikó; látvány, bábok: Jakob Nóra; koreográfus: Góbi Rita

Németh Mónika felvételei

